

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Ústav historických věd

Lovecké výpravy české aristokracie v kontextu orientalismu počátku 20. století. Lovecké
výpravy Františka Kinského do protektorátu Východní Afriky

Bc. Veronika Vosátková

Diplomová práce

2023

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Vosátková**
Osobní číslo: **H20337**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Regionální**
Téma práce: **Stopy orientalismu v reflexi orientu z pohledu českých cestovatelů a šlechty na přelomu 19. a 20. století.**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**
Zásady pro vypracování

Výzkum bude metodologicky vycházet z koncepce konstruktivistického přístupu k utváření kulturních reprezentací cizích kultur na základě post-strukturalistické analýzy orientalismu Edwarda Saida. Autorka provede komparativní rozbor reprezentace orientu v cestovních bedekrech a denících šlechtických cestovatelů i cestovatelů buržoazního původu, kteří navštívili země blízkého východu a Afriky. Cílem je zjistit, do jaké míry osobní zápisky reflektují dobové myšlenkové prekoncepty spojené s danými oblastmi a nakolik jsou cestovatelé závislí/samostatní při vnímání reality v průběhu cestování a jeho následné reflexe v pramenech osobní povahy.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Filip BINDER, *Zahraniční cesty české a rakouské šlechty mezi osvícenstvím a romantismem a jejich důsledky*, Praha 2020.

Michael BOROVIČKA, *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Cestovatelství*, Praha 2010.

Sarah LEMMEN, *Tschechen auf Reisen. Repräsentationen der außereuropäischen Welt und nationale Identität in Ostmitteleuropa 1890-1938*, Köln – Weimar – Wien 2018.

Adéla JÚNOVÁ MACKOVÁ – Hana NAVRÁTILOVÁ – Hana HAVLŮJOVÁ - Libor JŮN, *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!" Čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století*, Praha 2009. Edward W. SAID, *Orientalismus. Západní koncepce Orientu*, Litomyšl 2006.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Vladan Hanulík, Ph.D.
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. března 2022

Termín odevzdání diplomové práce:

30. března 2023

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. děkan
V Pardubicích dne 30. listopadu 2022

doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré prameny a literaturu, které jsem využila jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Praskačce dne 29.5. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu doktorovi Vladanu Hanulíkovi, za rady a odbornou spolupráci během zpracování práce. Dále bych ráda poděkovala pracovníkům Státního oblastního archivu v Zámrsku za zpřístupnění a vyhledávání pramenné základny nutné k vypracování diplomové práce. Mé díky také patří manažerce zámku v Kostelci nad Orlicí paní Ivoně Jasníkové a majiteli zámku panu Františkovi Kinskému za zpřístupnění zámeckých prostor a bádání v zámecké knihovně a rodinných fotoalbech. Děkuji též mé rodině a přátelům za všestrannou pomoc, podporu a inspiraci.

Souhrn

Diplomová práce se zabývá loveckou výpravou Františka Kinského do tehdejšího protektorátu Východní Afriky. Na základě cestovatelských a loveckých deníků, korespondence a dalších pramenů jsem zrekonstruovala cestu z Evropy na africký kontinent a následné lovecké aktivity probíhající počátkem 20. století. Cílem práce bylo na příkladu Františka Kinského zjistit, jaký význam měly pro šlechtu lovecké výpravy do Afriky. Diplomovou práci uzavírá edice jednoho loveckého deníku a dalších písemných pramenů, jež dopomohly k vytvoření diplomové práce.

Klíčová slova

Cestovatelsví, lov, lovecká výprava, orientalismus.

Abstract

The diploma thesis deals with František Kinský's hunting expedition to the former Protectorate of East Africa. Based on travel and hunting diaries, correspondence and other sources, I reconstructed the journey from Europe to the African continent and subsequent hunting activities in the early 20th century. The aim of the thesis was to find out what significance hunting expeditions to Africa had for the aristocracy using František Kinski as an example. The thesis concludes with an edition of a hunting diary and other written sources that contributed to the thesis.

Keywords

Travelling, hunting, hunting expedition, orientalism.

Obsah

1. Úvod	1
2. Život hraběte Františka Kinského a Johanna Nepomuka Pálffyho z Edödu	8
3. Před cestou do Afriky	12
3.1 Richard Fritz Paul Huebner	13
4. Lov v Africe	16
4.1 Lovecké výpravy šlechty do Afriky.....	20
5. Historie lovectví.....	22
5.1 Lovectví šlechty v Evropě na příkladu Schwarzenbergů.....	26
5.2 Lovectví jako symbolický kapitál šlechty	27
6. Cesta do Afriky.....	29
6.1 Představení oblastí v Protektorátu východní Afriky navštívené Františkem Kinským	39
7. Recepce afrických kultur a reálný popis obyvatel z pohledu Evropanů	41
7.1 Kmen Wakamba	49
7.2 Literatura o lovectví a Africe jako konstitutivní prvek loveckého orientalismu.....	53
8. Analýza loveckých dnů	58
8.1 Představení prvního loveckého dne	58
8.2 Analýza loveckých dnů na konkrétních případech	59
8.2.1 Zákony o regulaci a ochraně zvěře	64
8.2.2 Trofeje a jejich sbírky.....	73
9. Každodennost neloveckých dnů	80
9.1 Fotografie ze safari	82
10. Závěr lovecké výpravy	85
11. Závěr	86
12. Použité zdroje	89
12.1 Archivní prameny	89
12.2 Literatura	89
12.3 Internetové zdroje.....	92
12.4 Obrazové prameny	93
13. Přílohy.....	94
14. Resumé	123

1. Úvod

Předložená diplomová práce zkoumá dvě témata, šlechtické výpravy za lovem divoké zvěře do Afriky a orientalismus. Obě témata jsou stále aktuální i v dnešní době. Dnes je předmětem velké debaty ochrana ohrožených zvířat, ale měli bychom si uvědomit, že lov znamenal něco jiného. Prvními, kdo vytvořili vyhrazené lesy, v nichž se lov a využívání lesa řídilo výlučně vůlí panovníka byli franští králové. Od 13. století se tyto pravomoci rozšířily i na feudály a obce, kteří byli vlastníky zvláštních oprávnění zvaných regály. Mezi první, kdo v lovu spatřoval sportovní aktivitu k poměřování sil, patřil císař Maxmilián I (1459-1519).

V renesančním a barokním období byla příroda a krajina, kde panovník a šlechta lovila, chápána jako místo, které měl utvářet člověk. Měla se tedy stát jeho poddajným nástrojem k tomu, aby ji mohl vylepšovat. Jako válka byl i lov pokládán za přípravu na boj se zbraní a tělesné otužování, z čehož se časem ze středověkého rytíře stal renesanční dvořan. Součástí loveckých aktivit byly i dvorské slavnosti, jež byly velice nákladné a přepychové. Lov byl pro šlechtice oblíbeným prostředkem těchto inscenací, v jejichž středu sám stál. V době absolutismu se lov stal politickým činitelem, reprezentací dvora a vážností státu.¹

Lov byl pro šlechtu symbolem její moci a jasného zařazení ve společnosti. Od poloviny 19. století se postupně rušila jejich lovecká práva a šlechta tak ztratila jeden ze svých symbolů moci a nadřazenosti. Přesto si našla způsob, jak vyvážit ztrátu loveckých práv v 19. století. Mnoho šlechticů v druhé polovině 19. a v první polovině 20. století vycestovalo za lovem do cizích zemí po celém světě.

Přestože se dnes lov africké divoké zvěře jeví jako barbarský způsob, v druhé polovině 19. a v průběhu 20. století ho brali lovci jako sportovní a zábavnou aktivitu pro aristokracii a zámožné. Co tehdy mohl znamenat lov pro muže? Byl chápán spíše jako sport, útek od každodenní všednosti nebo prostě symbol mužské maskulinity. Je to jedna z hlavních otázek, jež se tato diplomová práce bude snažit vysvětlit na příkladu lovecké výpravy Františka Kinského a Johanna Pálffyho.

Druhou otázkou je, jaký byl tehdejší pohled evropských cestovatelů a lovců na domorodé obyvatelstvo, kulturu a vše co je s ní spojeno v kontextu metodologie kritické

¹ Kurt G. BLÜCHEL, *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*, Praha 2014, s.90-150.

dekonstrukce orientalismu, tak jak ji představil Edward Said.² V této části se bude rozebírat tehdejší vnímání a názory na orient, respektive v našem případě i africký kontinent, z pohledu hraběte Kinského, Pálffyho ale i dalších cestovatelů, kteří zamířili do Afriky. Jak si orientální a africké země a obyvatelstvo představovali Evropští cestovatelé? Jakým způsobem byli při vnímání cizích kultur ovlivněni koloniálními diskurzivy? Jak o nich smýšleli po jejich návštěvě?

Sekundární literatura zabývající se obecně lovectvím je velice široká. Avšak existuje málo knih pojednávajících o lovu šlechty a jeho významu pro tehdejší společnost. Hlavní knihou, kterou můžeme představit a byla využita i v této diplomové práci je *Lovecká vášeň* Jindřicha Francka.³ Kniha byla sepsána na základě výzkumu trestněprávních pramenů a přináší čtenářům autentické lovecké a pytlácké příběhy. Kromě toho je součástí textu i myslivost v proměnách staletí, kde autor popisuje lov a s ním spojená témata od středověku až do 19. století. V ní se zaměřuje i na loveckou vášeň šlechty. Dalším autorem zabývajícím se lovem je Jiří Hanák a jeho kniha *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic*.⁴ Autor knihy je známý a mezinárodně uznávaný expert v oboru loveckých zbraní a střeliva. Je velice zcestovalým myslivcem po krajinách několika kontinentů a nespočetných revírech. Právě v knize využívá své životní zkušenosti. Kromě nich autor popisuje tradice loveckého života od nejstarších historických počátků až do současnosti. Kromě těchto knih je zde citována kniha *Myslivost: historie, zbraně, zvěř* Kurta G. Blüchela.⁵ Jeho kniha nabízí široký přehled o všech aspektech lovu a myslivosti. První část je zaměřena na kulturněhistorický vývoj a jsou zde například zachyceny umělecké plastiky ze slonoviny a jeskynní malby. Druhá část se zaměřuje na zvěř, její přirozené prostředí a dnešní lov. V diplomové práci je využita česká i zahraniční literatura. Právě k historii lovectví napsal německý historik Werner Rösener knihu *Die Geschichte der Jagd*.⁶ V ní zachycuje dějiny lovectví od ranných dob, přes dvorskou loveckou kulturu středověku až po současnost. Autor svým výzkumem vyvrací mnohé předsudky o lovectví, že lov byl čistě „mužským sportem“. V závěrečné kapitole se zabývá kontroverzním problémem ekologického přínosu dnešních loveckých praktik.

² Edward Wadie SAID, *Orientalismus: Západní koncepce Orientu*, Praha 2008.

³ Jindřich FRANCEK, *Lovecká vášeň v proměnách staletí*, Praha 2008.

⁴ Jiří HANÁK, *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic: historie vývoje zbraní a lovu, myslivecké tradice, zvyky, obyčaje, legendy, významné osobnosti*, Velké Bílovice 2011.

⁵ Kurt G. BLÜCHEL, *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*, Praha 2014

⁶ Werner RÖSENER, *Die Geschichte der Jagd. Kultur, Gesellschaft und Jagdwesen im Wandel der Zeit*, Düsseldorf 2004.

Literatura, jež se blíže zabývá šlechtickým lovem aristokratických rodin, je edice *Schwarzenberská krajina Hlubocká a Třeboňská* Ludmily Ouradové-Hronkové.⁷ Schwarzenbergové, jedni z významných šlechtických rodů, pořádali opulentní hony na svém panství. Příprava honů, jejich průběh, tradice a spousta dalších informací týkajících se rodu a lovu, jsou v knize detailně popsány. Další kniha je věnována poslednímu mužskému příslušníkovi hlubocko-krumlovské větve Schwarzenberského rodu, a to Adolfovi Schwarzenbergovi. Kniha nese název *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*⁸ a napsali ji Martin Slaba a Markéta Slabová. Z knihy jsou zde využity důležité informace o lovu na africkém kontinentu a dějiny dnešní Keni. O ní píše i Jindřich Dejmek ve své knize *Keňa*.⁹ Jsou v ní obsaženy dějiny země od středověku až do současnosti.

Africká lovecká dobrodružství můžeme všeobecně nalézt v několika cestopisech. V diplomové práci jsou použity informace z knihy *Pod žhavým sluncem: cestopisné črty z výpravy konané v letech 1899-1900 Východním Súdánem, Habeší a italskou kolonií Eritreou* Viléma Němce.¹⁰ Dalším zdrojem jsou *Lovy a malování v divoké Africe* Wilhelma Kuhnerta.¹¹

Literatura zabývající se cestovateli a všeobecně cestovatelstvím je například dílo *Zase na stopě*, což je edice cestovních a loveckých deníků Bedřicha Machulky.¹² Kromě něho se tímto tématem zabývali i další cestovatelé, kteří své zážitky zvěčnili v knihách. Například Enrique Stanko Vráz, Josef Kořenský, Vilém Němec, Čeněk Paclt, Jan Žvejkal a mnoho dalších. Toto téma využili i studenti ve svých diplomových pracích, kterými byly *Naši cestovatelé a objevitelé na africkém kontinentu v 19. století* Jindřicha Müllera,¹³ *Cestovatelství*

⁷ Ludmila OURODOVÁ-HRONKOVÁ-Jakub DROZDA-Marek EHRLICH, et al, *Schwarzenberská krajina Hlubocká a Třeboňská: Proměna krajiny na vybraných schwarzenberských panstvích v letech 1660-1930*, České Budějovice 2017.

⁸ Markéta SLABOVÁ – Martin SLABA, *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, Praha 2014.

⁹ Jindřich DEJMEK, *Keňa*, Praha 2020.

¹⁰ Vilém NĚMEC, *Pod žhavým sluncem: cestopisné črty z výpravy konané v letech 1899-1900 Východním Súdánem, Habeší a italskou kolonií Erytreou*, Praha 1920.

¹¹ Vilhelm KUHNERT-Jan VANĚK, *Lovy a malování v divoké Africe*, Praha 1926.

¹² Bedřich MACHULKA-Jiřina TODOROVÁ-Pavel ONDERKA-Jan ŠEJBL-Matěj STAHL- Kristýna BLECHOVÁ, *Zase na stopě...: edice cestovních a loveckých deníků Bedřicha Machulky*, Praha 2018.

¹³ Jindřich MÜLLER, *Naši cestovatelé a objevitelé na africkém kontinentu v 19. století*, diplomová práce, Plzeň 2015.

*Josefa Colloredo-Mannsfelda (1866–1957) Anežky Jirákové*¹⁴ a v neposlední řadě i práce *Typologie českých cestopisů do Orientu v druhé polovině 19. století* Lenky Krejčové.¹⁵

Informace o životě hlavních aktérů diplomové práce pocházejí z inventáře fondu Rodinný archiv Kinských Kostelec nad Orlicí, jež je uložen v archivu v Zámrsku. Kniha zabývající se tímto rodem je *Dějiny rodu Kinských* Aleše Valenty.¹⁶

K orientalistické otázce přispěla kniha *Krásný, báječný, nešťastný Egypt!*¹⁷ Hany Navrátilové, kde zachytila éru cestování do Orientu a jeho poznávání v 19. a první polovině 20. století. Zaměřovala se na různé cestovatele, od vědců, umělců, skautů až po dobrodruhy. Kromě ní je světovým průkopníkem v oblasti studia orientalismu Edward Said a jeho kniha *Orientalismus*.¹⁸

Při psaní práce se vycházelo především z pramenné základny rodového archivu Kinských uloženého ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, z knihovny a výstavních exponátů na zámku v Kostelci nad Orlicí a z časopisu *Les a lov*.¹⁹ Z osobní dokumentace je zde použitý lovecký deník z roku 1905, jenž má tvrdé žíhané desky a jeho zápisky jsou ve formě dopisů. V tomto pramenu se nachází devět dopisů, z nichž je sedm označených datem a číslem. Zbylé dva mají pouze datum. Dopisy jsou rozepsány na dvacet devět stran. První zápis v deníku je ze čtrnáctého ledna a je označen jako devátý dopis. Deník byl transkribován a jeho přepis je umístěn v přílohách v závěru diplomové práce. Byl celý přeložen z důvodu pochopení a poznání Františkovi cesty do Afriky. Originál je napsán v německém jazyce a byl totožně přepsán do českého. Díky dalším pramenům je patrné, že Kinský začal psát poznámky od té doby, kdy se dostal do Mombasy a odkud vyráží vstříc svému dobrodružství. Záznamy v dopisech zapisuje s několika denním zpožděním a poznamenává v nich zážitky z více dnů. V několika případech Kinský píše během své rekonvalescence a zbytek v průběhu volna

¹⁴ Anežka JIRÁKOVÁ, *Cestovatelství Josefa Colloredo-Mannsfelda (1866–1957)*, diplomová práce, Praha 2014.

¹⁵ Lenka KREJČOVÁ, *Typologie českých cestopisů do Orientu v druhé polovině 19. století*, České Budějovice 2011.

¹⁶ Aleš VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, České Budějovice 2004.

¹⁷ Adéla JÚNOVÁ MACKOVÁ, *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!": čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století*, Praha 2009.

¹⁸ E. W. SAID: *Orientalismus. Západní koncepce Orientu*, Praha 2008.

¹⁹ František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, *Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd* 9-18, Písek 1907-1908.

v loveckých dnech. Jeho poslední záznam je dopis datovaný ke dni druhého března, ale poznámky v něm končí již pátého února.

Druhý deník označený jako agenda pochází ze stejného roku a je uložen v červených deskách. Je na každé straně předtištěný datem. Zápisky v něm začínají od prvního ledna až do osmého března. Poté následuje několik čistých stránek, jež jsou zakončeny poznámkami od dvacátého pátého až do třicátého prvního prosince. Poznámky v tomto prameni jsou velice strohé a dovídáme se z nich málo o jeho loveckých výpravách, dobrodružstvích a pocitech. Avšak na druhou stranu nás informuje o Františkově cestě po moři z Terstu do Mombasy.

Kromě loveckých deníků František Kinského jsou použity záznamy z deníku Johana Pálffyho, které byly přeloženy z německého jazyka a vydány v časopise *Les a lov*. Poznámky v něm začínají od dvacátého osmého prosince roku 1904 a končí dvanáctého března 1905.

Dalším osobním pramenem je korespondence. Předtím než započala Františkova cesta, dopisoval si s Johanem Pálffym. Zde je použito pouze třináct dopisů ze strany Pálffyho Kinskému. Jejich dopisování začalo už v polovině roku 1904. Z dopisů se dovídáme mnoho informací o událostech, které proběhly před vyplutím na jejich výpravu. Dopisy jsou také uloženy v archivu Zámrska v rodinném fondu Kinských.

Kromě korespondence s Pálffym jsou zde použity i informace z deseti dopisů psané Kinským jeho matce. Jsou uloženy mezi archiváliemi patřícími jeho matce Žofii Mensdorff-Pouilly. První dopis je ze dne jedenáctého prosince roku 1904 poslaný z Norimberku. Druhý je už označen číslem jedna a je datován k dvacátému sedmému prosinci roku 1904. Následně takto napíše během své cesty do Mombasy osm dopisů. Kinský poslední odeslaný dopis napsal matce osmého února roku 1905 z Nairobi.

Vizuálními prameny jsou fotografie z výpravy uložené v archivu Zámrsku v rodinném fondu Kinských. Kromě nich přispěly i snímky z rodinného alba pocházejícího přímo ze zámecké knihovny v Kostelci nad Orlicí. Ze zámeckých prostor jsou využity i fotografie hmotných pramenů.

Legislativním pramenem využitým v diplomové práci je brožura *Game Regulations 1900-1903*, jež se nachází ve fondu rodinného archivu Kinských, přímo v archiváliích patřících Františkovi Kinskému.

Kromě dosud uvedených zdrojů jsem využila inventář zámecké knihovny v Kostelci nad Orlicí. Cestopisná a lovecká literatura zde uchovávaná měla být předmětem, jenž inspiroval Kinského k cestě a ovlivnil jeho pohled na místní kulturu a obyvatelstvo.

V první kapitole je představen hlavní aktér celé diplomové práce hrabě František Kinský (1879–1975). Společníkem na jeho cestě byl přítel Johan Pálffy. Do Protektorátu Východní Afriky (dnešní Keni) se na lov vydali koncem prosince roku 1904. Po představení obou hlavních postav následuje popis jejich vztahu k lovu.

Druhá kapitola pojednává o roku 1904 před počátkem jejich cesty. Z korespondence se dovídáme mnoho informací o záležitostech, které museli oba šlechtici zařídit před vyplutím. Prvně je v korespondenci zmíněn i Richard Fritz Paul Huebner, který byl na jejich výpravě průvodcem a zároveň vůdcem karavany. Jeho život a vztah k Africe je představen v následující kapitole

Třetí kapitola se všeobecně zabývá lovem v Africe. Tato část přibližuje počátky loveckých dobrodružství na Africkém kontinentu v 19. a 20. století.

Čtvrtá kapitola nahlíží přímo na šlechtické lovecké cesty do Afriky. Jsou zde uvedeny informace o průběhu dění před cestou a následně na to navazují události probíhající v průběhu plavby lodí do dané destinace.

Pátá kapitola představuje všeobecné dějiny lovu na Evropské půdě. Přesněji řečeno je tu popsán lov od jeho počátku až do 19. století. Některé části jsou zaměřeny na šlechtický lov a jeho význam pro aristokracii. Závěr kapitoly je i přelomovým datem pro historii šlechtického lovu jak na německém území, tak i v Čechách, a tím je rok 1849.

Šestá kapitola diplomové práce je už přímo zaměřena na cestu a lov Františka Kinského a Johana Pálffyho na africkém kontinentu. Tato část pojednává o cestě na lodi z Terstu přes Port Said, Suezský průplav, přístav Aden až do Mombasy. Kapitola je doplněna o poznámky z edice *Volný čas objektivem šlechty*²⁰ od skupiny autorů. Ty je krásně doplňují a porovnávají se zkušenostmi Kinského.

²⁰ Valburga VAVŘINOVÁ-Jan ŽUPANIČ-Katarína BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, Praha 2016.

Následující podkapitola popisuje historický vývoj dnešní Keni od ovládnutí Portugalsci v roce 1498 až po utvoření Protektorátu Východní Afriky. Kapitola se především zaměřuje na dvě velká města, jež Kinský na své cestě navštívil a těmi byly Mombasa a Nairobi.

Sedmá kapitola je zaměřena na jednu z hlavních otázek diplomové práce a tou je vliv dobových prekonceptů na recepci afrických kultur, při jejichž analýze je využit koncept orientalismu Edwarda Saida. Zde jsou rozebírány popisy Kinského, Pálffyho a dalších cestovatelů, kteří během druhé poloviny 19. a počátkem 20. století navštívili Africký kontinent. Kinský a Pálffy se na své cestě do Protektorátu Východní Afriky setkali s mnoha obyvateli cizích zemí a s odlišnou architekturou a kulturou.

Osmá kapitola sleduje vystupování Kinského a Pálffyho v průběhu lovu. V první části je představen každodenní průběh loveckého dne Františka Kinského. Následně jsou detailněji rozebrány určité situace, které vedly k odpovědi na výše zmíněnou otázku. Tyto případy jsou pak porovnávány s dalšími situacemi cestovatelů a lovců. V závěru analýzy lovu je část kapitoly věnována sbírkám a trofejím a jejich významu. Ze zdárných loveckých výprav si šlechtici přiváželi na svůj zámek mnoho předmětů, které se staly upomínkou na dobrodružství v Africe. Kromě šlechticů přiváželi přírodní předměty i cestovatelé, pro které měla tato aktivita jiný význam.

Devátá a poslední kapitola popisuje stručně závěr výpravy a odjezd Kinského a Pálffyho z protektorátu Východní Afriky zpět do Terstu. Avšak tyto informace nejsou čerpány z Kinského poznámek, ale z Pálffyho přeloženého deníku zveřejněného v časopisu *Les a lov*.

2. Život hraběte Františka Kinského a Johanna Nepomuka Pálffyho z Edödu

Hrabě František Josef Kinský z Vchynic a Tetova, celým jménem v němčině Maria Franz Joseph Aloysius Ignatius von Nepomuk Paschalis Graf Kinsky von Wchinitz und Tettau (1879-1975), se narodil 11. května roku 1879 v Kostelci nad Orlicí. Jeho otec byl Bedřich Karel Kinský (1834-1899) a matka Žofie rozená Mensdorff-Pouilly (1845-1909). Od svých dvou let byl dědicem kosteleckého velkostatku. Jako privatista navštěvoval od roku 1879 gymnázium v Rychnově nad Kněžnou. Po maturitě se zapsal na právnickou fakultu univerzity v tyrolském Innsbrucku, kde převážně navštěvoval technické a zemědělské přednášky. Svá právnická studia dokončil na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, docházel také na přednášky na zemědělské fakultě. Ty ho měly připravit na pozdější vedení Kosteleckého panství. Mezitím však prošel vojenskou školou pro jednoroční dobrovolníky v Pardubicích, z níž byl v prosinci 1901 vyřazen v hodnosti poručíka kavalerie v záloze.²¹

V roce 1903 podnikl se skupinou německých a rakouských statkářů a odborníků několikaměsíční cestu do Spojených států. Jejím cílem bylo studium amerického zemědělství. V letech 1905, 1906 a 1907 se vydává na lovecké výpravy do Afriky a pomýšlel rovněž na podobně zaměřené dobrodružství v polárních končinách. Na lovecké výpravě podniknuté v roce 1905 je Kinský doprovázen hrabětem Johannem Nepomukem Pálffym. V roce 1908 se oženil s hraběnkou Marií Pavlínou Bellegarde (1888-1953), která pocházela ze Savojského rodu.²² Měli spolu dceru Žofii (1909-1992) a čtyři syny – Bedřicha Karla (1911-1999), Mariu Alfonse (1912-1998), Josefa (1913-2011) a Františka Antonína (1915-1993). Před válkou stačil Kinský ještě navštívit Istanbul a přilehlé blízkovýchodní kraje.²³

Během války narukoval František k 14. dragounskému pluku knížete Windischgrätze. Bojoval na srbské frontě, byl několikrát vyznamenán, povýšen do hodnosti kapitána a roku 1917 byl propuštěn do zálohy.²⁴ V průběhu války svěřil řízení velkostatku do rukou schopného a poctivého správce Viléma Waldeka, s nímž po celou dobu své nepřítomnosti udržoval intenzivní písemný kontakt.²⁵

²¹ A. VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, České Budějovice 2004, s. 182-188

²² Tamtéž, s. 182-188

²³ Aleš VALENTA, Inventární kniha fondu: *Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951*, Zámorsk 2014., s.4-6.

²⁴ A. VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, s. 182-188.

²⁵ A. VALENTA, Inventární kniha fondu: *Rodinný archiv Kinských*, s.4-6.

Po válce v lednu 1919 požádal František s dalšími aristokratickými důstojníky o přijetí do československé armády. V říjnu roku 1919 složil na okresním vojenském velitelství v Hradci Králové vojenskou přísahu Československé republice. V dubnu roku 1920 byl povolán ke službě u mezinárodní komise pro plebiscit na Těšínsku. Po skončení této práce, při níž stál využil jeho jazykové znalosti a diplomatické zkušenosti, byl v prosinci 1920 demobilizován a roku 1929 propuštěn z vojenské služby jako kapitán v záloze.²⁶

Ve dvacátých a počátkem třicátých let se František Kinský vedle správy velkostatku věnoval i spolkové činnosti (Svaz československých velkostatkářů,²⁷ Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů,²⁸ Katolická beseda,²⁹ Svaz přátel rodopisu,³⁰ Česká liga akademická,³¹ Pražská ressource, aj.), společenským a loveckým radovánkám i občasným politickým aktivitám. Šlechtici vstupovali do těchto spolků kvůli svým zájmům, získání vlivu a s jejich pomocí se chtěli udržet v popředí společenského života. Například vstupovali do Svazu československých velkostatkářů, protože se snažili zmírnit postup pozemkové reformy snahou spolupráce s politikou Československa a projevem loajality vůči ní.³²

Kinský patřil k vynikajícím střelcům a vyhledávaným společníkům, takže o pozvání na lov k příbuzným a přátelům po celé střední Evropě neměl nouzi.

V září 1938 přečetl v audienci u prezidenta Beneše jako zástupce českých rodů deklaraci šlechty, odmítající nacistické nároky na české pohraničí. Během druhé světové války byl Kinský v listopadu 1942 zbaven správy velkostatku. A o dva roky později v únoru 1944 byl spolu s Děpoltem Czerninem a Karlem Rohanem zatčen za poslech nepřátelského rozhlasu. Po několikaměsíčním věznění na Pankráci a v pomořanském Gollnowu byl nakonec po četných intervencích v červenci téhož roku propuštěn na svobodu.³³

²⁶ A.VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, s. 182-188.

²⁷ Svaz československých velkostatkářů byl založen v květnu roku 1919 česky cítící šlechtou, hlavním cílem byla snaha čelit ostrému provádění pozemkové reformy.

²⁸ V roce 1883 byl založen „Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů v Čechách“. Spolek pořádal každoročně výstavy a zkoušky psů stavěcích (ohařů) a jamníků (norníků).

²⁹ Katolická beseda byl spolek založený 26. května roku 1909. Propagoval křesťanské hodnoty skrze vzdělávací, kulturní a společenský program.

³⁰ Svaz přátel rodopisu byla podobně zaměřena jako dnešní Česká genealogická a heraldická společnost.

³¹ Česká liga akademická byl spolek českých katolicky orientovaných vysokoškoláků, jehož hlavním smyslem byla péče o katolické studenty přicházející studovat na některou z pražských vysokých škol.

³² A. VALENTA, Inventární kniha fondu: *Rodinný archiv Kinských*, s.4-8.

³³ A.VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, s. 182-188.

Po komunistickém puči v roce 1948 byla rodina roztržena. František Kinský s manželkou Pavlou zůstali v Československu, vystaveni ústrkům a pronásledování, zatímco jejich synové (vyjma Josefa) odešli do zahraničí. Dcera Žofie žila od svatby s Bernhardem Galenem v roce 1931 v Německu. V roce 1949 byl majetek rodu zestátněn a v roce 1951 se museli František Kinský s manželkou vystěhovat ze zámku. Bydlení si našli na faře v Kostelci nad Orlicí, kde František žil i po smrti své manželky až do roku 1975.³⁴

Johann Nepomuk Pálffy (1872-1953) byl synem Karla Eduarda Pálffyho (1836-1915) a baronky Marie Eleonory z Walterskirchenu (1842-1916).³⁵ Narodil se desátého října v Retzdorfu. V roce 1894 se oženil s hraběnkou Ferdinandine Edeltraut von Wurmbrand-Stuppach, s níž měl tři dcery Wilheminu (1898-1978), Sophii (1901-1976), Margaretu (1902-1979) a syna Karla (1900-1979). V roce 1894 se stává kadetem c. a k. rakouské armády a postupně si buduje úspěšnou vojenskou kariéru.³⁶ Roku 1900 převzal správu a řízení všech tří panství (Březnice, Merklín a Hradiště u Blovic). Johann pokračoval v hospodářské politice svého otce užíváním nových zemědělských odrůd odpovídajících půdním podmínkám. Avšak tato hospodářská práce byla spíše dílem jeho vedoucích pracovníků, neboť on věnoval svůj čas spíše cestování. O jeho zálibě svědčí bohaté sbírky z cest umístěné na zámku v Březnici.³⁷ Na počátku roku 1905 se vypravil na loveckou výpravu s Františkem Kinským do Afriky. Svou cestu pak zaznamenal v knize. V roce 1915 mu byla udělena hodnost rytmistra, se kterou se zapojil do první světové války. Nejprve bojoval na srbské frontě a poté na východní – v Haliči a Karpatech. V roce 1919 prodal velkostatek Hradiště hronovskému textilnímu továrníkovi Adolfu Klikarovi. Poté mu zbyly jen velkostatek Březnice a Merklín.³⁸ V roce 1941 se Johann a jeho syn Karel i s rodinami přihlásili k německé národnosti a přijali říšsko-německé občanství. To vedlo k tomu, že musel Johann nastoupit vojenskou službu v německé armádě. Po osvobození v roce 1945 spojeneckými vojsky byl jeho čin hodnocen jako velezrada, neboť šlo o bývalého záložního důstojníka československé armády. O svůj majetek pak přichází v roce 1945 neboť se rodina přihlásila k německé národnosti. Jeho žádost o obnovení československého občanství obecní zastupitelstvo zamítlo a na základě prezidentských dekretů

³⁴ A. VALENTA, Inventární kniha fondu: *Rodinný archiv Kinských*, s.4-6.

³⁵ Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, Praha 2008.

³⁶ Markéta SLABOVÁ, *Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice*, Zprávy památkové péče 76 (1), 2016, s.68-69.

³⁷ <https://www.merklin.cz/old/650let/majitel.html> (citováno dne 1.5. 2023)

³⁸ Markéta SLABOVÁ, *Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice*, s.68-69.

došlo ke konfiskaci veškerého majetku. Rodina a Pálffy odešli na své panství poblíž Salzburgu. Johann umírá jedenáctého května roku 1953 ve Štýrském Hradci.³⁹

Podle dochovaných deníků a korespondence můžeme říct, že Kinský byl vášnivým lovcem. Kromě toho si dovezl ze svých výprav mnoho zvířecích trofejí a předmětů, které si nechal vystavit na svém zámku v Kostelci nad Orlicí. Taktéž jeho účast ve spolku pro ochranu honby a chovu loveckých psů, nás v tom může utvrdit. Podobně je na tom i Johann Pálffy, který sepsal knihu o svých loveckých dobrodružství v Africe. Nelze přehlédnout ani jeho trofeje a předměty jež si dovezl ze svých cest a vystavil je na zámku v Březnici.

³⁹ <https://www.merklin.cz/old/650let/majitel.html> (citováno 1.5. 2023)

3. Před cestou do Afriky

První myšlenky na podniknutí lovecké výpravy do Afriky jsou zřetelné už v korespondenci, jež probíhala mezi Kinským a Pálffym v druhé polovině roku 1904. V srpnu kontaktoval Pálffy Rudolfa Carla ze Slatin⁴⁰ kvůli jejich plánované cestě do Súdánu. Chtěl od něho získat více informací o oblasti, do které měli odjet. Prvního října Pálffy změnil názor. Nepovažoval totiž Súdán za oblast nadřazenou Ugandě a kdyby s Kinským cestovali společně, mohli by místo Súdánu jet do Mombasy. Dalším důvodem, který ho přiměl změnit cílovou zemi, byla kladná odpověď místních úředníků. V průběhu plánování cesty se Pálffy snažil získat co nejvíce informací od dalších cestovatelů, kteří podnikli podobnou výpravu. Jedním z nich byl i Lászlo Hunyady.⁴¹ Žádal ho o radu, jaké náboje by konkrétně doporučil. Kromě toho čekal i na odpověď od muže, provázejícího na lovecké výpravě Lászla Hunyadyho. Na konci listopadu psal Kinskému o telegramu od Holanda,⁴² kterému poslal svou zbraň kvůli seřízení a připevnění dalekohledu, tak aby se přes něj dalo lépe mířit.⁴³

V listopadu plánoval Pálffy další kroky pro cestu do Afriky, a proto si začal dopisovat s Richardem Fritzem Paulem Huebnerem, jež se stal na jejich výpravě zprostředkovatelem a průvodcem. Ve stejný čas žádal Kinského, aby zbraně i náboje na výpravu vzal v Londýně a odvezl je odtud na loď, jelikož by mu tak ušetřil časově náročné posílání pušek a nábojů. Taktéž mu radil, že nejjednodušší a nejlevnější by bylo sehnat náboje v Antverpách nebo v Janově. Přestože byla italská vína neúměrně drahá, na druhou stranu byla velmi chutná, bylo to cenově stále lepší, než je nakupovat doma a platit celní poplatky.⁴⁴

V průběhu prosince dokončovali své plány na cestu. Avšak vyskytl se tu problém s náboji, které museli nakonec sehnat v Mombase, kam měli podle plánu přijet třináctého ledna.⁴⁵

⁴⁰ Rudolf Carl von Slatin byl rakouský, egyptský a britský důstojník, průzkumník, Egyptský guvernér Velké provincie Dárfúr v turecko-egyptském Súdánu a generální inspektor v anglo-egyptském Súdánu. Pálffy ho v dopise oslovuje jako Slatin Pascha-Slatinský paša.

⁴¹ Lászlo Hunyady je osoba u které známe pouze jméno a je zmiňována pouze v korespondenci.

⁴² Holand jež je zmiňovaná osoba v korespondenci u které neznáme celé jméno ani žádné další informace.

⁴³ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, *Pálffy, János, něm*, inv. č. 689

⁴⁴ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Pálffy, János, něm*, inv. č. 689

⁴⁵ Tamtéž, inv. č. 689

3.1 Richard Fritz Paul Huebner

Richard Fritz Paul Huebner byl důležitou součástí Kinského lovecké výpravy. Byl především jejich průvodcem a vedoucím karavany. Na jejich cestě představoval důležitou spojkou mezi Kinským, Pálffyem a místním obyvatelstvem, jelikož uměl místní řeči a znal velmi dobře africkou krajinu a faunu. Poprvé se s nimi setkal až v Mombase, kam připluli Kinský a Pálffy parníkem. Během jejich cesty nebyl nápomocný jen při komunikaci s místními, ale také jim představoval hojná místa k lovu zvěře. Kromě toho dokázal obstarat i potřebné věci, které byly během lovecké výpravy nutné. Například v případě onemocnění Františka Kinského a jeho úžehu.

Richard Fritz Paul Hübner se narodil 17. srpna 1869 v západopruském městě Thom. Dětství a školní léta prožil ve východopruském Osterode. Po studiích se nechal v Gdaňsku najmout na nákladní loď směřující do Afriky. Nakonec nemohl odjet, jelikož musel absolvovat roční vojenskou službu, po níž pokračoval ve tříletém studiu bankéře a obchodníka ve Štětíně. Ve věku dvaceti jedna let odešel pracovat z Německa do australské exportní společnosti v Londýně jako úředník. Tam pobyl čtyři roky, během nichž se naučil plynule anglicky a navázal cenné obchodní i soukromé kontakty, které pak využil v následujících letech svého života. Přestože se mu v Londýně dařilo, stále toužil vypravit se na Africký kontinent. Poté, co mu byla nabídnuta práce v britském protektorátu v Zanzibaru, dlouho se nerozmýšlel a v roce 1894 opustil Londýn. Ve východní Africe se rychle aklimatizoval a získal si respekt britských koloniálních úředníků. Postupně se stal známý jako „africký průkopník“⁴⁶ rozvoje Keni.⁴⁷

V roce 1896 opouští Zanzibar a vydává se do Mombasy, kde přebírá pobočku na pozici výkonného ředitele Bank of India, Australia, China. Kromě toho vykonával zároveň i dobrovolné povinnosti německého vicekonzula. V Mombase pobýval až do prosince roku 1898. Během tohoto pobytu nasbíral mnoho zkušeností, jež ho v budoucnosti zavedly k nezávislému podnikání. V Mombase ukončil svou pracovní smlouvu a odcestoval na několikaměsíční dovolenou do Německa.⁴⁸

Po svém návratu z Německa do Mombasy začal podnikat v safari. Četné počáteční potíže na cestě mu bránily si pravidelně vést deník. Avšak od patnáctého července 1899 si začal

⁴⁶ V německém jazyce „Afrikapionier“.

⁴⁷ Herward SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika: Sansibar, Kenia und Uganda (1894 - 1913). Erinnerungen des Kaufmanns R. F. Paul Huebner*, Hildesheim 1998, s.37-201.

⁴⁸ Tamtéž, s.37-201.

vést podrobné poznámky, s kterými téměř denně pokračoval, až do konce safari pátého listopadu. Později byly jeho poznámky zapsány do memoárů.⁴⁹

Pátého listopadu 1899 se vrací do Nairobi, kde se před čtyřmi měsíci setkal pouze se stepní krajinou, stády divokých zvířat a izolovanými masajskými válečníky. V době jeho příjezdu zde už stálo stanové městečko, budoucí město Nairobi. Dalo se už předvídat, že se zde vyvine budoucí hospodářské a správní centrum Keni. Huebner se tedy rozhodl, že se do Mombasy nevrátí. Založil zde vlastní společnost, jejímž partnerem se později stala hamburská exportní společnost *Hansing a Co.*⁵⁰

Huebner kromě přepravy lidí a nákladů pomocí karavany dostal nabídku od železnice na monopol nákupu palivového dřeva. Dřevo, které k tomuto účelu mělo být využito, se získávalo pokácením stromů nacházejících se mezi Mombasou a Ugandou na železničním pozemku. Na tuto práci naverboval asi tisíc Afričanů, což byl pro Huebnera docela těžký úkol. Při přímých jednáních s řadou kmenových náčelníků však nakonec svého cíle dosáhl. Mezi Huebnerem a náčelníky, s nimiž byl v kontaktu, se postupně vyvinul vztah důvěry. Ve svých poznámkách často vyjadřoval úctu k Afričanům a jejich způsobu života.⁵¹

V roce 1901 byl Huebner jmenován prvním městským komisařem v Nairobi. V této době vládou nepokoje, jak mezi místními obyvateli a britskou správou, tak vznikají i problémy mezi hinduisty a muslimy. V roce 1902 vypukl v Nairobi dýmějový mor. O rok později Huebner rezignuje na svůj post městského komisaře a v roce 1905 prodává svůj podnik předchozímu partnerovi, hamburské firmě *Hansing a Co.* a začíná od úplného začátku.⁵²

V doprovodu šesti shikari⁵³ a jejich manželek začal s rozvojem nové oblasti, jež mu byla přidělena. Kromě dvou vesnic kmene Wakamba⁵⁴ to byla neobydlená oblast, která zůstala rájem s vysokou zvěří. Na svém pozemku si postavil dům s hospodářskými budovami a mezi místními

⁴⁹ H. SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika*, s.37-201.

⁵⁰ Tamtéž, s.37-201.

⁵¹ Tamtéž, s.37-201.

⁵² Tamtéž, s.37-201.

⁵³ Shikaris-byl moderní hindský výraz pro lovce v 19. století. Název je perského původu. Jsou to proslulí lovci a stopaři a v devatenáctém století často pracovali jako průvodci a pomocníci při lovu velké zvěře. V zápisech Kinského je slovo shikaris pouze označení pomocníku při lovu, kteří pocházejí z různých koutů Afriky.

⁵⁴ Wakambas (Akamba, Kamba) neboli také Warimangaos je jeden z Bantu kmenů. Lidé z kmene Wakambas jsou kočovníci, kteří jsou zvyklí na dlouhé cesty, byli zaměstnáváni hlavně k udržování obchodních vztahů v oblasti mezi pobřežím Mombasy a Victoriiným jezerem. Většina nosičů, které svahilští obchodníci angažují v dopravních službách v tomto regionu, jsou příslušníky kmene Wakambas.

obyvateli si získal vysokou reputaci. Po nějaké době ho opustil zájem o tento „osamělý“ způsob života a pozměnil ho tak, že začal zvat platící návštěvníky, kteří se pod jeho vedením vydávali na lov velké zvěře. Postupem času začal být lov pro něj méně zajímavým a objevil zálibu ve flóře. Proto zamířil jiným směrem a začal provádět testy s kaučukovníky. Kromě nich využíval i další rostlinu zvanou Sanseviera,⁵⁵ z níž se dala získat extrémně odolná vlákna.⁵⁶

V roce 1913 se Huebner vrací do Německa, kde se léčí po nákaze z malárie a amébové úplavice.⁵⁷ O rok později během první světové války je povolán do služby. Umírá dvacátého prvního února roku 1961 v Bolzanu.⁵⁸

⁵⁵ Sanseviera je rod vytrvalých rostlin z čeledi chřestovitých, s různým stupněm listové sukulence. Jsou příbuzné agáve. Starší český název je tenura. Nyní se na základě molekulárních fylogenetických analýz řadí do rodu dračinec. Některé druhy jsou pěstovány jako textilní rostliny pro kvalitní vlákno.

⁵⁶ H. SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika*, s.37-201.

⁵⁷ Amébová úplavice neboli amébová dysenterie je vysoce nakažlivé průjmové onemocnění, jehož původcem je měňavka úplavičná. Jakmile se tento parazit dostane do střeva, může způsobit úplavici, která se projevuje zejména průjmem, často krvavým. Mezi další příznaky může patřit horečka, bolest břicha apod.

⁵⁸ H. SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika*, s. 31-201.

4. Lov v Africe

Africký kontinent od druhé poloviny 19. století lákal odvážné muže k loveckým dobrodružstvím, pro něž se vžil termín safari.⁵⁹ Poprvé se pojem „safari“ začal objevovat v anglických slovnících v průběhu 19. století. Původně toto slovo pochází ze svahilštiny a lze ho přeložit jako „dlouhá cesta“. Dnes má pojem „safari“ mnoho významů a celou řadu konotací. Na počátku 20. století ho lidé chápali jako ekvivalent tzv. „big-game hunt“, tj. lovecké výpravy, jejichž cílem byl lov velké zvěře. Za velkou zvěř brali lovci slony, nosorožce, hrochy, lvy, buvoly a další kopytníky. Východní a střední Afrika byla pro lovce atraktivnější než západní část, jež odrazovala svou obtížnou dostupností a nezdravým klimatem. Podobně na tom byla i jižní část Afriky, která ztrácela na své atraktivitě kvůli neregulovanému vybíjení zvěře v průběhu 19. století.⁶⁰

Velký podíl na objevování „černého kontinentu“ měli středoevropští aristokraté. Jedním z nich byl hrabě Samuel Teleki (1845-1916), který pocházel ze staré uherské šlechtické rodiny. V roce 1887 podnikl loveckou a objevnou výpravu do Afriky s karavanou, jež čítala tři sta nosičů, opustili Pangani a vydali se podél řeky Ruva. S sebou měli sedmdesát dva beden, které obsahovaly tři sta pušek, padesát tisíc nábojů, uherské víno, kartografické přístroje, pět tisíc kilogramů ostnatého drátu pro zabezpečení tábora, dva tisíce pět set kilogramů skleněných perel a devět set svítek látky na výměnu s domorodými kmeny. Na Telekiho výpravě do Afriky ho doprovázel Ludwig von Höhnel (1857-1942), který se také zúčastnil roku 1892 cesty s Američanem Astorem Chanlerem do oblasti mezi Rudolfovým jezerem a řekou Džubi. O svých cestách Höhnel publikoval řadu knih a můžeme ho zařadit mezi hlavní výzkumníky Afriky.⁶¹

Jak už je výše zmíněno Huebner byl důležitou součástí Kinského lovecké výpravy po Africe. Avšak informace o jeho začátcích pobytu v Africe jsou taktéž podstatné jak pro představu začlenění Evropana mezi africké obyvatelstvo a přizpůsobení k místním životním podmínkám.

Lovec a průvodce R. F. Paul Huebner chtěl během svého krátkého pobytu v Německu v roce 1898 získat zbraně a materiál, aby mohl zahájit vlastní karavanovou operaci z Mombasy

⁵⁹ M. SLABOVÁ – M. SLABA, *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, s.77.

⁶⁰ V. VAVŘINOVÁ- J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-62.

⁶¹ Petr MAŠEK – Lubomír ANTONÍN, *Výstava S mapou i puškou: Objevitelské a lovecké výpravy středoevropské šlechty: Muzeum knihy Knihovny Národního muzea, Žďár nad Sázavou červen–říjen 2001*, Praha 2001, s. 5-7.

do vnitrozemí Keni. Na počátku své cesty měl však pochybnosti, protože jakmile by byla ugandská železnice dokončena, pomalí a drazí nosiči karavan s velmi omezenou nosností by se už nevyplatili. Po svém návratu z Německa začal Huebner s přípravami na své první safari v Mombase. Jeho cílem byla asi 1300 km vzdálená Kampala, hlavní město britského protektorátu Ugandy. Vzhledem k tomu, že v té době neměl stále žádné zkušenosti s nosiči karavany, podstoupil Huebner velké finanční riziko. Po určitém úsilí sehnal sto afrických nosičů. Sedm ozbrojených shikari mělo navíc sloužit jako jeho osobní ochrana. Začátkem roku 1899 vyrazil od pobřeží, ale trvalo velmi dlouho, než si karavana zvykla na disciplínu pochodu a ušla denně asi dvacet kilometrů. Patnáctého července dosáhli „úrovně bez stromů a keřů“, na níž měla být později postavena osada Nairobi. Četné počáteční potíže bránily Huebnerovi pravidelně si vést deník, ale patnáctého července roku 1899 začaly jeho podrobné poznámky, které téměř denně pokračovaly až do konce safari, a to pátého listopadu téhož roku. Později byly jeho poznámky zapsány do memoárů. Člověk tak díky jeho zápisům získává přímý dojem z přírodních krás nedotčené africké krajiny, stepí, mokřadů a pralesů. Karavany během cesty musely snášet vedro, chlad, bouřky a déšť, stejně jako namáhavé výstupy a sestupy v horách. Velké vypětí způsobovala objemná břemena, navíc hlad, žízeň a někdy i nemoci. Zatímco karavana se pohybovala pomalu od napajedla k napajedlu nebo od pevnosti k pevnosti po pěšinách, docházelo občas k dobrodružným setkáním s místními lidmi a zvířaty. Velkým problémem bylo udržení disciplíny mezi nosiči. Znovu a znovu se objevovaly ošklivé scény, kdy Huebner trestal neposlušnost a další prohřešky hroším bičem. Jedině běloch věřil, že proti většině Afričanů se dokáže prosadit pouze násilím nebo hrozbou násilí. Za tehdejších okolností to nemuselo vypadat jako nic neobvyklého. Vůdci evropské karavany se alespoň podařilo přivést téměř všechny své lidi zpět. Na jiných safari musel někdy člověk oželeť podstatně více obětí. Příkladem toho může být konec velké vládní karavany, ve které zemřelo tři tisíce Trigerů,⁶² což bylo velice nešťastné. Na cestě k Viktoriiným vodopádům Huebner a jeho muži minuli místo, kde se před časem stala další nehoda. Hladoví nosiči dostali rýži, kterou nikdy předtím neznali. Pozřeli ji nevařenou a bídně zemřeli na bobtnající zrna. Toto drama se nikde jinde v koloniální historii nezmiňuje. Po návratu na planinu Nairobi dne pátého listopadu roku 1899, kde se před čtyřmi měsíci setkal s pouze stepní krajinou se stády divokých zvířat a izolovanými masajskými válečníky, vyrostlo téměř přes noc stanové městečko, budoucí hlavní město Nairobi. Huebner se v té době dozvěděl, že železniční ředitelství chce zřídit své administrativní sídlo právě v Nairobi. Projektované město se nacházelo v klimaticky příznivé

⁶² Trigerové byli nosiči v karavanách.

oblasti a v nadmořské výšce kolem tisíc sedm set metrů a bylo na půl cesty mezi pobřežím a protektorátem Uganda. Dalo se předvídat, že se zde vyvine budoucí hospodářské a správní centrum Keni. Podnikatel Huebner rozhodl, že se do Mombasy nevrátí, ale založí si obchod v Nairobi. Založil si vlastní společnost, jejímž partnerem se později stala hamburská exportní společnost *Hansing a Co.* Tímto způsobem bylo možné realizovat i velké obchody, které by jinak nemohly být uskutečněny. Zpočátku stany sloužily jako obytné a obchodní prostory, ale později Huebner postavil první soukromý dům z vlnitého plechu. Dokud byla Ugandská železnice stále ve výstavbě, zaměřoval se především na karavanové operace. Dokonce se mu podařilo navázat obchodní vztah s úřady německé východní Afriky. V roce 1900 vyslal sedm karavan do Ugandy. Jak se ukázalo šlo o riskantní podniky. Cestou hrozily útoky lupičů, takže se člověk musel bát ztráty nákladu nebo dokonce ztrát na životech. Ve skutečnosti byly přepadeny a okradeny dvě Huebnerovy karavany, jedna dokonce v jeho přítomnosti. K přepadení docházelo i v důsledku místních hladomorů.⁶³

V roce 1900 byl v Nairobi stále nedostatek silnic, veřejných budov, hygienických zařízení a věznic, což bylo pocíťováno jako zvláštní nedostatek, protože míra kriminality byla vysoká. Nemocnice sestávaly z velké travnaté chaty a operace se prováděly pod širým nebem, lékárna byla ve stanu vedle nemocnice.⁶⁴

V roce 1901 byla dokončena stavba ugandské železnice, vedoucí z přístavu v Mombase ke břehům Viktoriina jezera. Ta se na počátku 20. století stala jedním z důležitých prostředků, která do východní Afriky dovážela desítky nadšených lovců. Náklady na loveckou výpravu do Afriky byly dost vysoké, a proto si ji mohli dovolit jen bohatší Evropané, šlechta a Američané z řad průmyslníků. Tuto situaci využívali Evropané, kteří už nějakou dobu pobývali v Africe. Proto se začali živit jako „white hunters“ neboli bílí lovci. Nabízeli příjíždějícím zájemcům o lov své služby, jako byly například znalost domorodého jazyka, zpravidla svahilštiny a arabštiny, dobrá orientace v terénu a samozřejmě cit pro lovecké umění. Po roce 1918 tu začaly vznikat specializované lovecké kanceláře.⁶⁵

Lovecké výpravy se staly velice významným zdrojem příjmů i pro koloniální úřady. Někteří bohatí lovci a turisté byli ze svých domovů zvyklí na pohodlí a luxus, který si dopřávali i zde. Proto vlády podporovaly výstavbu sítě silnic, železnic a hotelů v nejvíce navštěvovaných

⁶³ Herward SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika*, s. 31-201.

⁶⁴ H. SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika*, s. 31-201.

⁶⁵ M. SLABOVÁ-Martin SLABA. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, s.77.

destinacích. Jejich investice se jim následovně vracely ve formě poplatků za lovecké licence,⁶⁶ které vydával Úřad na ochranu zvěře,⁶⁷ jehož šéfem byl vrchní lovcí.⁶⁸ Pomocí vydávání loveckých licencí mohl úřad usměrňovat počty zvěře a dohlížet na vývoz trofejí. Každý lovec musel po uplynutí platnosti licence nebo před odjezdem ze země předložit na úřadě seznam ulovené zvěře s udáním pohlaví, data a místa, kde byla ulovena. Postupem času se cena za poplatky zvyšovala a zároveň se snižoval počet kusů povolených k odstřelu.⁶⁹

Kupříkladu v roce 1909 zakoupená lovecká licence za padesát liber pro britskou východní Afriku umožňovala odstřelení dvou buvolů kaferských, dvou hrochů, jedné antilopy losí, dvaceti dvou zeber, šesti oryxů, čtyř vodušek, jednoho kudu velkého, čtyř kudu malých, deseti antilop topi, dvaceti šesti buvolců, 229 (!) kusů jiných druhů antilop, 84 guarez pláštíkových a neomezeného množství lvů a levhartů, kteří byli za zabíjení místního dobytka považováni za škodnou.⁷⁰

Lov v Africe byl jednou ze společenských reprezentací, která se rozvinula do nevídaných rozměrů. Pestrost a velké množství zvěře bylo lákadlem pro mnoho lovců z celého světa. Safari se tak stalo jednou ze záležitostí společenské prestiže. Kromě toho přivezené trofeje exotické zvěře a místní předměty získané během jejich pobytu zdobily následovně jejich sídla.⁷¹

Přestože bylo safari finančně, časově a organizačně náročné, stalo se poměrně rychle prestižní a módní záležitostí jak mezi českými, tak i moravskými aristokaty. Mnoho z nich po sobě zanechalo svědectví o svých dobrodružstvích ve formě korespondence, deníkových záznamů a fotografií. Ty a fotografický aparát se v prvním desetiletí 20. století staly mnohdy jednou ze součástí cestovní výbavy lovců. Cestovatelé vnímali fotografování jako prostředek k zachování svých vzpomínek na výjimečné události. Kromě toho jsou fotografie důležitým pramenem pro poznání každodenního života šlechtice na jeho cestě.⁷²

V poslední čtvrtině 19. století byly oblasti dnešního Súdánu, Jižního Súdánu, Somálska, Etiopie, Eritrei, Keni a Tanzanie významnými místy pro pořádání safari. V průběhu dvacátých a třicátých let 20. století se šlechtici vydávali i do Ugandy a Konga, kde se zaměřovali spíše na

⁶⁶ V anglickém jazyce shooting licences.

⁶⁷ V anglickém jazyce Game Preservation Department.

⁶⁸ V anglickém jazyce Honorary Game Warden.

⁶⁹ M. SLABOVÁ-Martin SLABA. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, s.77.

⁷⁰ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ- K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.57.

⁷¹ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ- K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

⁷² Tamtéž, s.40-63.

sběr přírodnin a etnografických předmětů, které pak předávali evropským muzeím a vědeckým institucím. Později zabránily v rozvoji safari například válečné konflikty, jež probíhaly mezi Somálskem a Habeší, dnešní Etiopií. Každá část Afriky nabízela jiné přírodní podmínky, odlišné druhy lovné zvěře i způsob vedení safari.⁷³

4.1 Lovecké výpravy šlechty do Afriky

Kvůli nedostatečným technickým možnostem dané doby následovala před začátkem výpravy několika měsíční organizace, jež byla náročnou logistickou operací. Před odjezdem bylo potřeba zařídit profesionálního vůdce lovecké výpravy, přepravu zbraní na africkou pevninu, vyřídit pasové a celní formality, například povolení pro vývoz zbraní a munice. Kromě toho se šlechtici na výpravy připravovali i teoreticky, jak může doložit i řada knižních titulů a map v zámeckých knihovnách.

Už plavba lodí umožnila fotografům pořídit krásné vzpomínky pomocí fotoaparátu na jejich cestě. Na fotografiích byly například zvěčněny boky lodí nesoucí jejich název nebo zachyceny africké přístavy, kolem kterých loď proplouvala. Kromě nich mohli fotografové zachytit uvolněnou atmosféru naplněnou očekáváním, která na lodi panovala. Neopomněli ani na fotografie svých spolucestujících a členů posádky, se kterými se během plavby seznámili. Snažili se zachytit i vzdálené břehy, kolem nichž proplouvali a vzdouvající mořskou hladinu. Velkým lákadlem byly i plachetnice a zaoceánské parníky, které udivovaly svými rozměry.⁷⁴

Keňa byla jednou ze zemí, jež šlechtici využívali ke svým loveckým dobrodružstvím. Železnice vedoucí z Mombasy do stanice Port Florence na břehu Viktoriina jezera, přivážela každou zimu desítky nadšených lovců. Na tyto výpravy se většinou šlechtici vydávali ve dvou, aby se podělili o veškeré náklady a mohli společně sdílet své úspěšné úlovky a zážitky.⁷⁵

Před tím, než byla zavedena automobilová doprava, se pohybovalo na loveckých výpravách buď pěšky nebo na hřbetě osla, mezka či muly. Kromě toho byla karavana vybavena i velkými vozy taženými osmi až devíti páry volů, které vezly potřebné vybavení a ulovené trofeje. Dále mohli nosiči nést na svých hlavách transportní bedny, jež nesměly překročit váhu jedenácti kilogramů. Pokud lovci chtěli podniknout spíše pohodlnější a skromnější výpravu,

⁷³ Tamtéž, s.40-63.

⁷⁴ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ- K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63, s.40-63.

⁷⁵ Tamtéž, s.40-63

pohybovali se v blízkosti železnice. Pro přepravu mezi jednotlivými revíry využívali vlak či drezínu.⁷⁶

Obraz č. 1- František Kinský na oslu

⁷⁶ Tamtéž, s.40-63.

5. Historie lovectví

Lov byl na svém počátku spíše pro lidi obživou, ale v průběhu středověku a novověku se postupně z něj stávala aktivita a zábava pro šlechtu a panovníka. Jen oni mohli totiž lovit v lesích. Každý, kdo neměl jejich povolení, se nazýval pytlákem. Pro šlechtu byl lov učením se správně rozhodovat a rychle útočit, zabíjet ze země nebo z koně divokou zvěř a obratně využívat zbraň. Při lovu museli umět snášet chlad, horko, déšť, bouřky a trpět nedostatkem potravin a tekutin. Proto byl lov milován velkými a slavnými osobnostmi, neboť osvěžoval ducha a vyháněl melancholii. Byl brán jako rytířské povolání, které náleželo pouze šlechtě, a nikoliv prostému lidu. Proto během lovu byli šlechtici ozdobeni atributy statečnosti, které odkazovaly na kánon rytířských ctností a vůdčích hodnot středověké šlechty. Podle Hohberga⁷⁷ byl lov předehra k válce, protože učil muže v obratnosti se zbraní na nohou i na koni a fyzicky trénoval šlechtice pro válečné situace. Hohberg také tvrdil, že panovníkům a šlechtě sloužil lov nejen ve zlepšení vojenských dovedností, ale i jako rekreace. Především to byl také způsob, jak se mladí šlechtici mohli vyhnout neřestem a nectnostem, jako byla lenost, zbabělost a zhýralost. A zároveň jim to umožnilo se plně soustředit na rozvoj těch správných charakterových vlastností, jež se od šlechtice a panovníka očekávaly. Včetně těchto směrů sloužil lov také k obohacení stolu. S ohledem na často monotónní potraviny podávající se na stůl v určitých ročních obdobích představovalo čerstvé maso ze zvěřiny obohacení jídelničku šlechtických domácností.⁷⁸

V průběhu středověku a raného novověku byl lov jednou z důležitých aktivit v životě aristokracie. Historik Josef Žemlička poznamenává: „Vybízel k postřehu, hbitosti a vytrvalosti, cvičil bystrost oka, posiloval fyzickou odolnost, rozvíjel vůdcovské schopnosti. Při lovu lépe, než jinde mohly vyniknout schopnosti a vlastnosti jedince, či naopak jeho zbrklost, váhavost a nekázeň. Lov vybízel ke kolektivní součinnosti nejen lovců, ale při velkých honech i lovecké čeledi, všech psovodů, holotů, sokolníků, naháněčů a sběračů ubité zvěře. Knížata a králové se bavili, jejich synové se učili rychlému rozhodování a vůdcovským praktikám. Při divokých jízdách za vysokou zvěří se utužovala přátelství, dalo se rozpoznat, na koho se dá spoléhat a kdo se raději drží stranou. Kníže testoval své druhy, jejich přednosti i slabiny. A

⁷⁷ Osoba zmiňovaná v knize *Die Geschichte der Jagd* Wernera Rösenera.

⁷⁸ W. RÖSENER, *Die Geschichte der Jagd*, s. 261-264.

*druhové mívali příležitost, aby se zalíbili.*⁷⁹ Aristokracie lovila především pro požitek a trofeje.⁸⁰

V renesančním a barokním chápání přírody a krajiny se odráží antická myšlenka, že podobu přírody by měl utvářet člověk. Jeho posláním mělo být, aby se příroda stala poddajným nástrojem a mohl ji vylepšovat. To mohlo vést k jemnějšímu způsobu štvance, a to k parforsnímu honu, pořádanému v 17. a 18. století. Palné zbraně v podstatě přispěly ke změně lovecké etiky. Sice byly využívány k vojenským účelům už ve 14. století, ale až po vynalezení kolečkového zámku z toho měli užitek i lovci.⁸¹

Významnou loveckou osobností v českých zemích byl hrabě František Antonín Špork (1662 – 1738), jenž se zasloužil o rozšíření parforsních honů na našem území. Nebyl však jedinou osobou, která je v Čechách pořádala, ale byl především jejich velkým propagátorem. Organizoval je s velkou okázalostí a slávou. Zval na ně nejvýznamnější osobnosti Rakouska a okolních zemí. Kromě Šporka pořádali podobné hony od poloviny 17. století i Lichtenštejnové na Hluboké, Schwarzenbergové na Rožmberku, Černínové na Jemčině, Valdštejnové na Mnichově Hradišti a další šlechtici. Poslední parforsní hony proběhly ještě začátkem 19. století. Nejdéle je pořádal hrabě Oktavián Josef Kinský v Chlumci nad Cidlinou a Schwarzenbergové na Hluboké.⁸²

Významnou událostí v roce 1675 bylo zavedení loveckého práva Leopoldem I. (1640 – 1705). Tato práva uzákonila výsadní právo lovu nejen šlechtě, ale i jmenovaným myslivcům případně královským městům nebo na základě zvláštních výsad i jiným osobám a Karlově univerzitě.⁸³

V 17. a 18. století bylo zvíře pokládáno za bezduché stvoření bez vjemu. Téměř veškeré tehdejší západoevropské úvahy o etice se shodují, že zvíře nemluví a není tedy povinností s ním zacházet humánně. René Descartes poznamenal, že zvíře bere jako stvoření podobné stroji, které se řídí životem instinktivně, aniž by si uvědomovalo samo sebe. Kromě zvířat si člověk podmanil i přírodu a v duchu absolutistického požadavku vrchnosti prosazující antický názor, že příroda musí být utvářena člověkem, se zakládaly barokní parky a honitby. Malby a rytiny s tematikou lovu prozrazují, že velké reprezentativní hony, pořádané při významných

⁷⁹ J. FRANCEK, *Lovecká vášeň*, s. 36.

⁸⁰ Tamtéž, s. 36.

⁸¹ K. G. BLÜCHEL, *Lov: historie, zbraně, zvěř*, s.95-12.

⁸² J. HANÁK, *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic*, s.57.

⁸³ Tamtéž, s.18.

návštěvách a svatbách, byly neoddělitelnou součástí dvorských ceremoniálů. Pokud se panstvo věnovalo ochraně rozsáhlých lesů, pak rozhodně ne z důvodu, které dnes označujeme jako ekologické, ale aby udrželo životní prostor a krmné místo pro lovnou zvěř. Kromě toho tato zvěř sloužila také k zásobování zámecké kuchyně. Okázalé lovecké akce byly jak výjimečnou zábavou ve volném čase, tak sloužily jako nenápadná propaganda, která se hostům a vlastním poddaným předváděla kvůli demonstraci bohatství a moci šlechty. Během absolutismu se lov stal politickým činitelem, reprezentací dvora a vážností státu. Jednoduše řečeno byl lov po staletí důležitý a teprve ve 20. století ztrácí pozvolna na významu.⁸⁴

Revoluční rok 1848-1849 znamenal velké změny v myslivosti a v lovectví. V těchto letech byla zrušena staletá lovecká privilegia, která patřila do té doby pouze šlechtě a panovníkovi. V platnost vstoupily nové zákony o myslivosti, které platí dodnes. V revolučních letech byly položeny základy okresního mysliveckého systému, který rozhodujícím způsobem ovlivnil počet myslivců, práva a techniku lovu, hustotu zvěře, způsoby hospodaření a myslivecké tradice až do současnosti. Zrušení loveckých privilegií ukázalo veřejnosti, jak důležitým atributem je lov pro šlechtu. Právě právo myslivosti bylo jedním z mála pozůstatků starých panovnických práv, jež byla udělena šlechtě a jehož zrušení ji popudilo. Zrušení loveckých privilegií pro šlechtu bylo symbolickým potvrzením ztráty klíčové role ve společnosti a ve státě. V debatách liberální poslanci často polemizovali, že privilegované právo lovu pocházelo z doby barbarství a bylo pozůstatkem arogance šlechty vůči slabým. Během toho buržoazní kritici opakovaně poukazovali na to, že lov je jen potěšením pro privilegované, ale právě zemědělci utrpěli nejvíce ztrát kvůli škodám způsobených zvěří. Aristokratické lovecké potěšení a dvorské pompézní hony vyžadovaly v desetiletích před rokem 1848 velkou koncentraci zvěře. Proto se začali uměle odchovávat jeleni a divoká prasata. Ti pak mohli zapříčinit velké škody na polích a loukách, což mohlo vést ke snížení úrody zemědělců a způsobit tak chudobu. Špatné úrody mezi lety 1845-1847 prohloubily nízký výnos polí a značně snížily příkrmování zvěře.⁸⁵

Kromě nenáviděných škod způsobených zvěří byli rolníci pobouřeni i tím, že byli v mnoha oblastech stále povoláváni k únavným pomocným pracím pro vrchnostenské hony bez ohledu na neodkladné práce na dvoře a poli. Ke zvýšení averze obyvatelstva ke šlechtickému honu přispěly i drastické tresty za pytláctví, které existovaly v mnoha oblastech Německého spolku. Zákon vyhlášený desátého dubna roku 1849 umožnil lovit na jakémkoliv pozemku, ale

⁸⁴ K. G. BLÜCHEL, *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*, s.95-121.

⁸⁵ W. RÖSENER, *Die Geschichte der Jagd. Kultur*, s.348-367.

do budoucna neupravoval žádné další podmínky. Například v Bádensku byl zákon o lovu vyhlášen po dlouhých úvahách až dvacátého šestého července. Tím skončila doba feudálních loveckých výsad v Bádenském velkovévodství, zatímco ve většině ostatních států Německého spolku byla otázka lovu vyřešena až později. Nepokoje venkovského obyvatelstva vedly k tomu, že se král vzdal privilegovaného revíru a nechal jej pronajmout obcím. Zástupci liberálů měli tendence si stěžovat na pomalé tempo reformy práv myslivosti ve vnitrostátní legislativě. Příčina zpomalování byla spatřena ve zdržování ze strany šlechty, pro kterou bylo právo posledním pozůstatkem starých rytířských časů, na kterém lpěli. Výsledkem tohoto všeho byla vysoká negativita, která panovala ve všech částech Německého spolku mezi lidmi oprávněnými k lovu a postiženým obyvatelstvem o čemž svědčily i probíhající nepokoje mezi zemědělci. Dne dvacátého prosince roku 1848 bylo rozhodnuto plénem Národního shromáždění Německého spolku proti hlasům konzervativců o schválení náhrady a loveckých služeb. Právo myslivosti bylo na cizím pozemku uděleno vlastníkům půdy a úprava myslivecké praxe byla vyhrazena zákonodárcům jednotlivých států.⁸⁶

Na začátku 19. století nastal největší rozvoj bažantnictví a import zvířat. Importovaly se nové druhy bažantů, muflonů a jelenců viržinských. Na konci století se dováželi jeleni sika a rozšiřuje se chov kamzíků. S nástupem využívání brokové střelby se začalo proslavovat české puškařství a myslivost se podřizovala lesnímu hospodářství. Kromě rozvoje bažantnictví a importu zvířat byly využívány nové techniky lovu jako byla šoulačka, čekaná, slídění, lov na újedi, vábení, společné hony, kruhová leč, ploužení, nahánky apod.⁸⁷

V české zemi revoluční léta 1848-1849 přinesla mnoho změn a ovlivnila i myslivost. Byla zrušena robotní povinnost i pro myslivost a veškeré škody způsobené zvěří byli povinni hradit pořadatelé honů.⁸⁸ Císař František Josef I. (1830-1916) vydal sedmého března roku 1849 říšský zákon myslivosti č. 154, kterým se zrušilo dominikální výsadní lovecké právo a právo myslivosti bylo spojeno s vlastnictvím půdy.⁸⁹

Po roce 1849 se rozeznávaly honitby soukromé, které měly nejméně dvě stě jiter, což znamená sto patnáct hektarů souvislých pozemků a společenstevní (obecní) honební pozemky drobných vlastníků půdy v katastru jedné obce.⁹⁰

⁸⁶ W. RÖSENER, *Die Geschichte der Jagd. Kultur*, s.348-367.

⁸⁷ <https://cit.vfu.cz/pohoda/historie.pdf> (citováno dne 3.5. 2023).

⁸⁸ https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_lovmys/ (citováno dne 3.5. 2023).

⁸⁹ <https://www.cmmj.cz/historie>. (citováno dne 3.5. 2023).

⁹⁰ <https://cit.vfu.cz/pohoda/historie.pdf> (citováno dne 3.5. 2023).

Až zemským zákonem o myslivosti z roku 1866 byla s úplnou platností zrušena šlechtická výsada provozování myslivosti. Avšak po tomto zákoně začaly vznikat rozpory mezi šlechtou a poddanými. Vznikaly také selské honitby, na které se pohlíželo s despektem, protože noví myslivci během nich často vybíjeli zvěř a sedláci provozovali honitby jen jako prostředek konfrontace se šlechtou.⁹¹

Po čase v lesnictví stejně jako v zemědělství začal převažovat ekonomický vliv, a tak se na některá zvířata pohlíželo jako na škůdce, jejichž počty je třeba snižovat. Ve vývoji myslivosti přišla další fáze s pozemkovou reformou podle záborového zákona z roku 1919.⁹²

5.1 Lovectví šlechty v Evropě na příkladu Schwarzenbergů

Historie lovu nám ukazuje, jak byla tato aktivita pro šlechtu důležitá. Nebyla pouze symbolem reprezentace mezi aristokracií a panovníkem, ale byla také znkem bohatství a moci. To je možné představit na jedné z významných a velice movitých šlechtických rodin, kterou byli Schwarzenbergové.

Lovecká zábava byla pro většinu šlechty, jako i pro Karla V. ze Schwarzenberga, celoživotní vášní. Už jako dítě dostal Karel ve svých deseti letech od otce první pušku, malorážní kulovnici. Ze začátku lovil jen žáby, veverky a ptáky. Nikdy nelovil ptáky užitečné, naopak jen ty škodlivé. Obvykle doprovázel svého otce a dědečka na hon a pozoroval zvěř. Již v osmnácti letech zastřelil svého prvního jelena a k té příležitosti mu byl předán lancknechtův lovecký tesák, památka po prastrýci a zároveň významné ocenění pro mladé lovce.⁹³

Hony byly pro šlechtu jednou z nejvýznamnějších událostí, příležitostí k setkání s příbuznými, politických i hospodářských jednání, ale i prostou zábavou. Nejslavnější a největší hony se pořádaly u Schwarzenbergů na Hlubockém panství. Tyto lovecké kratochvíle byly výlučnou záležitostí šlechty a také pouze ona se jí zúčastňovala. Výjimkou byly však knížecí zaměstnanci, jejichž úkolem byl zdárný průběh honů a úspěch lovců.⁹⁴

V druhé polovině 19. století se podíleli na organizaci šlechtického lovu i zaměstnanci lesního úřadu. Právě na Hlubockém panství to byl například lesmistr František Hojdar, lesní

⁹¹ https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_lovmys/ (citováno dne 3.5. 2023).

⁹² Tamtéž.

⁹³ Zdeněk BEZECNÝ, *Příliš uzavřená společnost: orličí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*, České Budějovice 2005, s.119-122.

⁹⁴ Tamtéž, s.119-122.

geometr Peterka, adjunkti lesního úřadu Kaizl, Ernest a Hruška a lesní praktikanti Böhm a Bůžek. Za jejich služby jim bylo v sezoně roku 1865 vyplaceno dvě stě sedmnáct zlatých a dva krejčary. Kromě nich byli odměněni obyvatelé z okolních vesnic, kteří si takto mimo období polních prací přivydělávali jako honci. Hony pro místní obyvatele znamenaly nejen dobrý přivýdělek. Na druhou stranu způsobovala lesní chovná zvěř a samotní lovci během lovu na polích velké škody, jež pro zemědělce nebyly prospěšné.⁹⁵

5.2 Lovectví jako symbolický kapitál šlechty

Během lovu se nesměly zanedbat žádné oficiální činnosti a nesměly chybět ani bohoslužby.⁹⁶ Například hony v okolí zámku Hluboké nad Vltavou trvaly zpravidla osm dní a podle dochovaných záznamů se na zámek sjíždělo třicet až šedesát urozených hostů. Jejich lovecký den začínal okolo jedenácté v Loveckém sále, kde se podávala „snídaně na vidličku“. Na lov vyráželi okolo druhé hodiny odpolední a vraceli se zpět až po západu slunce. Lovecká sezona byla také doprovázena bohatým společenským programem, jež zahrnoval večerní plesy, divadla a koncerty. Pro Johanna Adolfa II. Schwarzenberga (1799-1888) a jeho syna Adolfa Josefa Schwarzenberga (1832-1914) byl lov životní vášní. V následujících dvou generacích byly na Hluboké podzimní hony již daleko skromnější. Byly méně okázalé a trvaly kratší dobu. Jedním z důvodů jejich změny byla špatná ekonomická situace po pozemkové reformě a celková sociální nejistota v meziválečném období. V průběhu loveckých sezón mezi lety 1850-1941 byly pořádány poslední večere k poctě ulovené zvěře. Koncerty, jež se v tomto čase konaly byly na čas přerušeny, aby mohla být vyskládána ulovená zvěř do chvojí na druhém zámeckém nádvoří.⁹⁷

Vydařené honitby, jež se pořádaly na Schwarzenberském panství byly zakončeny tisícovými úlovky. Tyto hony by nebyly tak velkolepé, kdyby se panstvo nestaralo o chov a péči o zvěř. Proto zakládali obory, bažantnice, koroptvárny, vlčí jámy a kačeníky.⁹⁸

Šlechta si natolik oblíbila hon, že začala postupně shromažďovat několik stovek loveckých zbraní a jejich příslušenství. Kromě nich zdobilo zámecké prostory i mnoho dalších loveckých námětů, jako byly například interiérové doplňky inspirované loveckou tematikou.

⁹⁵ L. OURODOVÁ-HRONKOVÁ-J.DROZDA-M. EHRlich, et al, *Schwarzenberská krajina Hlubocka a Třeboňska*, s.160.

⁹⁶ Tamtéž, s 261-264.

⁹⁷ Tamtéž, s.146.

⁹⁸ Tamtéž, s 261-264.

Taktéž velmi oblíbeným námětem byli legendární patroni myslivosti jako například svatí Ivan, Eustach a Hubert.⁹⁹

Kromě trofejí a potěchy lov sloužil i jako místo pro politická setkání. Například v roce 1833 navštívil Lánskou oboru francouzský král Karel X., který sem zavítal ještě dvakrát mezi lety 1833-1835. Kromě něho zde lovil v roce 1934 i ruský velkokníže Michal, jenž byl doprovázen královskými württenberskými princí Bedřichem a Augustem. Mezi lety 1878-1880 navštívil oboru i korunní princ Rudolf, kvůli kterému započaly rozsáhlé přípravy už dlouho před jeho příjezdem. Ze zápisů Emila z Fürstenberka se můžeme dozvědět o pokynech jež probíhaly před příjezdem. Například přeprava hostů z nádraží, příprava jídelních lístků, dispozice k šoulačce¹⁰⁰ a uzavření privátních cest a pěšin a vyrozumění okresního hejtmanství c. k. četnictva v Rakovníku.¹⁰¹

⁹⁹ L. OURODOVÁ-HRONKOVÁ-J.DROZDA-M. EHRLICH, et al, *Schwarzenberská krajina Hlubočka a Třeboňsko*, s.106-145.

¹⁰⁰ Jeden ze způsobů lovu zvěře. V regionální obměně šoulačka nebo plížení. Lovec sám prochází (šoulá) známými cestičkami a stezkami – šoulačími chodníky – a snaží se ke zvěři přiblížit na bezpečný dostřel tak, aby nebyl zavětřen (aby jej zvěř neucítla), uslyšen ani uviděn, aby zvěř "nezradil".

¹⁰¹ Robin AMBROŽ, *Obory a bažantnice v kulturní historii*. In Národní zemědělské muzeum Prameny a studie 53, Praha 2014, s.18.

6. Cesta do Afriky

Podle korespondence mezi Kinským a jeho matkou se dozvíme, že dvacátého pátého prosince roku 1904 odjíždí z Bruselu do Vídně, kde se má sejít s Pálffym. Do Vídně dorazil následující den. Tam přesпали jednu noc a dvacátého sedmého odjeli vlakem do Terstu, kde se nalodili na parník, který je odvezl do Afriky. V sedm hodin ráno dojeli do Terstu, kde Pálffy onemocněl. Kinský musel veškeré povinnosti před odjezdem zařídit sám, jelikož Pálffy se uchýlil po příjezdu do hotelu se zánětem sliznice a zůstal tam až do doby, než měli nastoupit na loď. Na loď nastoupili v ranních hodinách a v osm hodin parník vyplul do Afriky.¹⁰²

Františkova cesta do Afriky podle deníku s názvem „Agenda“ započala prvního ledna roku 1905 na parníku. Avšak podle korespondence vypluli z přístavu v Terstu již dvacátého devátého prosince roku 1904. Odtud plul německým parníkem do přístavu Said, kde popisuje své první setkání s orientálním městem. Kromě Kinského a jeho společníka Pálffyo byli na lodi další pasažéři a jedním ze zmiňovaných byl i biskup z Benadiru,¹⁰³ jenž s nimi plul až do Mombasy.¹⁰⁴

Cesta lodí z Terstu do Alexandrie zabrala obvykle pět až šest dní se zastávkou v Brindisi. Před první světovou válkou se tato cesta zkrátila na dva dny. Oproti tomu plavba z Terstu do Mombasy podél východního pobřeží Afriky trvala šestnáct dnů, ale z Neapole byla o dva dny kratší.¹⁰⁵

¹⁰² SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy*, něm., inv. č. 256/1.

¹⁰³ Benadir je oblast v jihovýchodním Somálsku.

¹⁰⁴ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky, červené desky 19 x 12,5*, inv. č. 359 cm s nápisem "Agenda", něm.

¹⁰⁵ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

Obraz č. 2-Trasa plavby z Terstu do přístavu Said

Kinského cesta parníkem z Terstu do Mombasy trvala patnáct dnů. Během cesty se museli několikrát zastavit pro doplnění zásob uhlí. Ve svých zápiscích popisuje zastávku v přístavu Port Said a v Adenu.¹⁰⁶

Z Terstu vypluli 29. prosince roku 1904. Kolem Kefalonie a Zakynthosu pluli 30. prosince. Krétu míjeli 31. prosince. Do přístavu Said připluli 2. ledna roku 1905.

Česká a moravská šlechta využívala k přesunu na Africký kontinent obvykle služeb vídeňské pobočky cestovní kanceláře Thomas Cook a Son. Ta v průběhu od šedesátých let 19. století nabízela pro zákazníky plavbu po Nilu, cesty do Svaté země a do dalších dosud pro Evropany neznámých destinací.¹⁰⁷

V případě, že se lovci rozhodli vypravit do Súdánu, měli možnost dvou cest. První vedla vnitrozemím přes Egypt a druhá směřovala přes Suezský průplav až do přístavu Port Súdán. Dopravu po moři do Egypta zajišťovalo několik mezinárodních lodních společností, jejichž parníky vyplouvaly minimálně jednou týdně z Terstu, Marseille nebo Istanbulu do Alexandrie. V mnoha případech upřednostňovali šlechtici rakouský přístav Terst, který byl spojen přímou železniční tratí s Vídní. Pokud pokračovali do vzdálenějších zemí, jako například Keni nebo

¹⁰⁶ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky, červené desky 19 x 12,5*, inv. č. 359.

¹⁰⁷ Tamtéž, s.40-63.

Tanganiky, pluli lodí podél východního pobřeží Rudým mořem a Indickým oceánem až do přístavu v Mombase nebo Dar es Salaamu.^{108 109}

Do Suezu připluli o dva dny později, a to třetího ledna. Kinský zde poprvé uviděl delfíny a začal věřit fantaskním příběhům z knih o africké zemi, které četl před výpravou sem. Dále pokračovali kolem východního pobřeží Afriky. Při své cestě se zastavili v přístavu Aden, který leží v Jemenu. V některých dnech Františkovi cesta po moři utíkala rychleji a někdy se dny táhly.¹¹⁰ Podle slov Kinského: „Lod’ není příliš velká, ale není ani malá a je velmi elegantní a krásně zařízená, mnohem hezčí než německé lodě.“¹¹¹ Kinský na své cestě do Afriky v zimě na přelomu let 1906 a 1907 popisuje loď jako plující „hotel“, jež skýtá movitým klientům veškerý komfort, včetně zdobných a luxusně zařízených interiérů, velkou jídelnu, společenský salon v němž probíhala hudební vystoupení a taneční večery za doprovodu gramofonu, diskrétní obsluhu a komfortní kajuty s vlastní koupelnou. Společné podávání jídla, popíjení drinků a pokuřování poskytovalo cestujícím příležitost k seznámení se spolucestujícími. Přes den si mohli cestující své dlouhé chvíle na lodi zkrátit odpočinkem na skládacích lehátcích, Konverzací, četbou, psaním korespondence či deníku a fotografováním.¹¹²

¹⁰⁸ Dar es Salaam je město v Tanzanii, ležící na východě země na pobřeží Indického oceánu.

¹⁰⁹ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

¹¹⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹¹¹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1, fol. 1-10.

¹¹² V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

Obraz č. 3 – Trasa plavby z Port Said do Mombasy

Pálffy a Kinský se během své plavby seznámili s dalšími cestujícími. Pálffy přímo zmiňuje Mitschela a Teshemakera, kteří také mířili do Afriky za účelem lovu místní zvěře. Domníval se, že byli podobně staří jako on. Dále zmínil Maclearrena a jeho choť, kterou však osobně nepoznal. Všechny tyto muže označil za velmi veselé a šprýmovní.¹¹³

Některé lodě nabízely svým cestujícím na horní palubě improvizované hřiště na obdobu metané.¹¹⁴ Kromě této hry si mohli cestující zahrát i bridž nebo si mohli zajít na mši. Na lodích se často nacházel misionář, který putoval do některé misijní stanice v Africe a v průběhu plavby poskytoval cestujícím duchovní útěchu.¹¹⁵

¹¹³ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹¹⁴ Metaná je zimní sport zaměřený na přesnost, provozovaný především v Bavorsku, Tyrolsku a Švýcarsku. Podobá se curlingu, ale místo kamenů se provozuje s kotouči o průměru okolo 30 cm a váze 2,73 až 3,83 kilogramu, zhotovenými ze dřeva nebo plastu, gumy a oceli a opatřenými dlouhým držadlem (*stock*). Ty se posílají po ledové dráze dlouhé 21,5 m do čtvercového cílového pole. Hrají proti sobě dva týmy, složené zpravidla ze čtyř hráčů, jejichž cílem je umístit kotouče blíže k cíli, než soupeř. Cílem není pevný bod na hrací ploše jako v curlingu, ale gumový kroužek o průměru 12 cm zvaný *daube*, který může pod vlivem nárazů měnit polohu podobně jako prasátko v pétanque.

¹¹⁵ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

Všechny dny na lodi nebyly jen idylické, ale plavba mohla být narušena i občasnými bouřkami a silnými větry. Někteří pasažéři mohli trpět po dobu plavby i mořskou nemocí, jež je vyloučila ze společenského dění a připoutala na lůžko. Právě Kinský popisuje: „*Po nočním vlnobití jsem seděl v jídelně sám, byla to smutná snídane.*“¹¹⁶ Na druhou stranu si ale užíval blesky křižující na noční obloze, jež sledoval z horní paluby.¹¹⁷ Pálffy popisuje, že během jejich plavby, kdy bylo moře neklidné a parník se velice kymácel, museli obědvat z upevněných talířů.¹¹⁸

Již osmého ledna pluli Indickým oceánem a následující den míjeli nejvýchodnější bod Afriky. Dále pokračovali podél Somálského pobřeží přes rovník, který minuli jedenáctého ledna ve dvě hodiny čtyřicet osm minut. Do přístavu Kilindini v Mombase připluli o den později, dvanáctého ledna v osm hodin. Zde započala jejich lovecká výprava a cesta do středu země.¹¹⁹

Po připlutí do přístavu Kilindini v Mombase si museli lovci vyřídit celní formality a zakoupit lovecké licence. Licence byly udělovány komisařem, sběratelem nebo osobou, kterou pověřil komisař. Na počátku existovaly tři licence: pro sportovce, veřejného činitele a osadnická. Za sportovní licenci se platilo sedm set padesát rupií a licence úředníka nebo osadníka stála sto padesát rupií. Každá z nich platila pouze rok od data vydání. Licence obsahovala celé jméno žadatele, datum vydání, dobu jeho trvání, podpis pověřence, sběratele nebo jiné osoby oprávněné udělovat licence. Po žadatelovi o povolení k lovu mohlo být požadováno složení kauce nebo zálohy nepřesahující dva tisíce rupií za to, že dodrží nařízení a další podmínky obsažené v jeho licenci. Každá musela být předložena na požádání kterémukoliv úředníkovi protektorátní vlády nebo úředníkovi Ugandské železnice.¹²⁰

Po vyřízení dokumentů se lovci vydali ugandsko-keňskou dráhou do Nairobi nebo jiného provinčního správního centra, kde na ně čekal bílý lovec s personálem. Na lovecké výpravy byli najímáni místní domorodci, a kromě nich se skupina skládala z kuchaře, osobních sluhů, nosičů, preparátorů, ozbrojených hlídačů tábora, jež byli zvaní shikariové. Ti měli na starost střežit tábořiště a udržovat pořádek mezi jednotlivými členy výpravy. Byli taktéž využíváni ke stavění stanů nebo k ošetřování jízdních zvířat. Včetně těchto lidí byli najímáni

¹¹⁶ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.43.

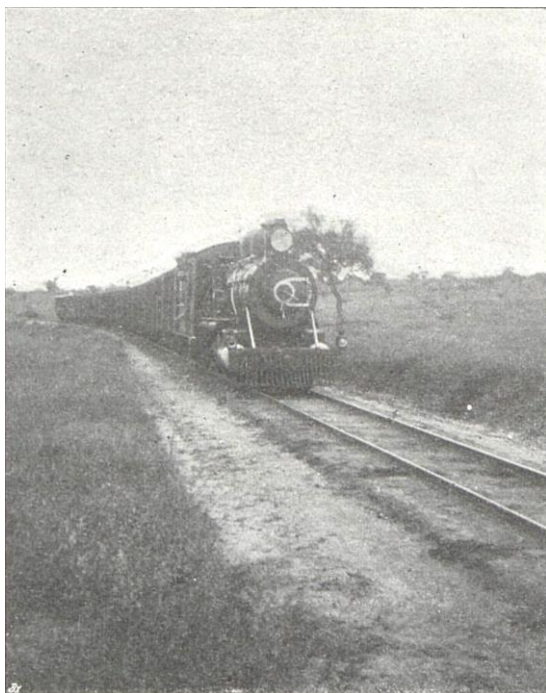
¹¹⁷ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

¹¹⁸ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹¹⁹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv. č. 356.

¹²⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903*, inv. č. 357.

přímo v místě loviště i tamní lovci a stopaři. Domorodý personál byl pod vedením zkušeného předáka, jemuž se anglicky říkalo „headman“. Zbytek personálu, jako byli lovci a stopaři, podléhali velení bílého lovce.¹²¹

Obraz č. 4 – Část Ugandské dráhy

Důležitou osobou na každé výpravě byl kuchař a jeho pomocníci. S tímto tvrzením souhlasil i Machulka: „*Můj dlouholetý kuchař, Mohamed el-Amín, rodák z Mongoly, pracoval i v noci, hlavně na karavanních výpravách, abychom dlouho před východem slunce a před odchodem na lov měli do čaje čerstvé pečivo jeho vynálezu.*“¹²²

Po příjezdu do Mombasy se Kinský a Pálffy ubytovali v jednom z hotelů, kde čekali do dalšího dne, aby mohli odjet vlakem do vnitrozemí. Následující den vstali v brzkých ranních hodinách a vyzvedli si svou poštu a peníze. Na celnici se však vyskytl problém s puškami a municí, kde musely být zapsány. Bohužel je nemohli dostat ještě ten den, a tak se rozloučili s Huebnerem, který se vydal napřed do Simby, kde měl vše připravit na jejich příjezd. Tento čas využil Pálffy k balení expediční výbavy, kterou uložili do plechových beden, z nichž každá směla vážit jen dvacet pět liber.¹²³

¹²¹ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

¹²² A. JÚNOVÁ MACKOVÁ. *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!"*, s.280.

¹²³ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

Výbava lovců se skládala z osobních věcí, loveckých zbraní a campingového vybavení. Poslední dvě věci si aristokracie zpravidla nevozila z Evropy s sebou, ale půjčovala si je na místě od organizátorů safari nebo od specializovaných cestovních kanceláří. Pro snazší transport si lovci přebalovali svá zavazadla do dřevěných či plechových beden, které poskytl organizátor výpravy a byly signované.¹²⁴

Dalšího dne, čtrnáctého ledna, opustili zdárně Mombasu a jeli po ugandské dráze. Vlak nejdříve projížděl kolem krásných kokosovo-banánových a mangových plantáží. Poté měl Kinský možnost zahlédnout z vlaku i velké požáry stepí a keřů, jež zakládali místní domorodci. Na první stanici vystoupili z vagonu, aby si pochutnali na lahodné snídani, obsahující kokosové ořechy, ananas, mango, zelené africké pomeranče a velká vejce. Poté opět nastoupili a pokračovali v cestě vlakem. Krajina se postupně měnila a místo palmových hájů a polí s primitivními černošskými chatrčemi se tu začaly objevovat husté africké keře a stepi kde nebyla žádná vhodná část k osídlení.¹²⁵

Obraz č. 5 – Mapa dnešní Keni s vyznačenými místy, které Kinský navštívil

¹²⁴ Markéta SLABOVÁ, *Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice*, In: *Zprávy památkové péče* 76 (1), Praha 2016, s.68-69.

¹²⁵ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

Ráno patnáctého ledna přijeli na vlakovou stanici Kibwezi.¹²⁶ Odtud se vydali do města Makindu,¹²⁷ kde posnídali ve velmi příjemném Dak-bungalowu,¹²⁸ pak se vrátili k vlaku a pokračovali v cestě. Projížděli krajinou, která byla mimo civilizaci. Brzy zjistili, že příběhy, které slyšávali o této oblasti plné zvěře, jsou pravdivé. Celá země se jevila jako velká zvířecí zahrada.¹²⁹

Obraz č. 6 – Mapa Protektorátu Východní Afriky s Ugandskou dráhou a jejími stanicemi

Během cesty z Makindu do Simby¹³⁰ Kinský zahlédl z vlaku vodušky velké, stádo Thomsonových gazel a buvolce kongoni. Kromě zvěře popsal i rostlinstvo, a to především stromy akácie. Podle jeho pozorování to byly velmi malé stromy s plochými korunami a připomínaly mu blíže nespecifikovaný evropský sad poblíž Mělníka.¹³¹

¹²⁶ Kibwezi je město v okrese Makueni v Keni, bylo jednou ze stanic ležící na ugandské dráze.

¹²⁷ Makindu je město v okrese Makueni v Keni, bylo jednou ze stanic ležící na ugandské dráze.

¹²⁸ Dak-bungalov – jednalo se původně o přístřešky na území tehdejší britské kolonie v Asii udržované indickou vládou, které sloužily cestujícím jako místa k odpočinku a obsahovaly postele, stoly, koupelny a jídlo. Vše bylo za symbolickou cenu.

¹²⁹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹³⁰ Simba je malá vesnice v Keni, která leží na cestě Mobsa Road, byla jednou ze stanic ležící na ugandské dráze.

¹³¹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

O půl jedenácté přijeli na vlakovou zastávku v Simbě, kde vedle stanice stála vodní nádrž. Tyto nádrže s filtrem zřídila vláda na každé stanici, takže bylo možné všude dostat čistou vodu. Tábor postavili asi padesát stop od nádražní budovy. Kinský s Pálffym měli k dispozici jeden velký stan na spaní a o něco menší přístřešek využívali jako jídelnu. Kromě jejich stanů stálo v tábořišti dalších dvanáct, ve kterých bydleli shikariové. Somálci a nosiči přespávali v kuchyňském stanu, kde žil kuchař a jeho zaměstnanci. Kinský sám zmiňuje: „První noc ve stanu byla nepohodlná, jelikož moje postel byla příliš krátká a neměla nahoře ani dole okraj. Dále jí chyběla síť proti hmyzu, protože se pro tak velké lidi jako jsem já zde nenacházela.“¹³³

Na každé výpravě měl být lovec vybaven svými osobními věcmi, zbraněmi a municí. Kromě toho mu nesměly chybět zásoby potravin, skládací lůžka s moskytiérou, kempinkové stoly a židle, kuchyňské a jídelní nádobí, železná kuchyňská kamínka, polní láhve, petrolejové lampy, chemikálie a potřeby pro preparátorské práce a vybavení koupelny-plátěnou vanu a lavor. Podle fotografií je možné zpozorovat změnu vzhledu lovce v době plavby na Africký kontinent a v průběhu safari. Například na fotografii, kde je zachycen Johann Pálffy je vidět, že na lodi měl ještě dokonale oholenou tvář, ale snímky pořízené o několik týdnů později ho ukazují s plnovousem.¹³⁴

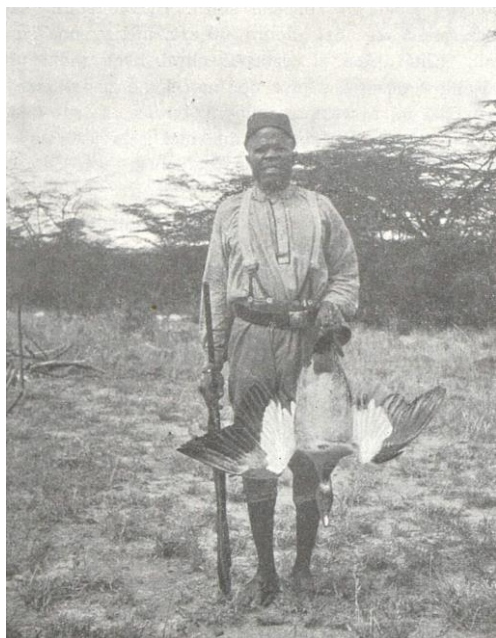

Obraz č. 7 – Fotografie ubytování-stanu na lovecké výpravě

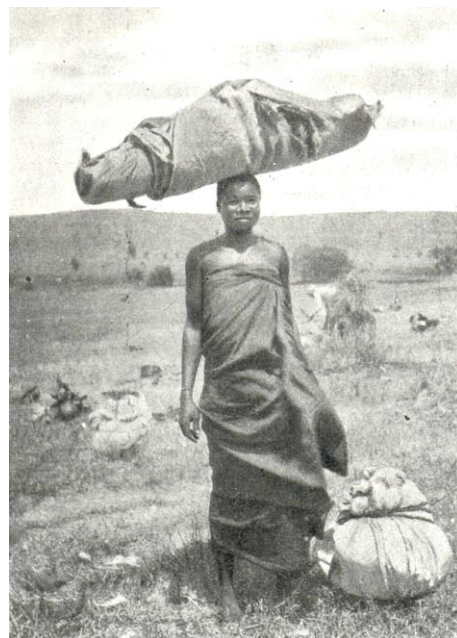
¹³³ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹³⁴ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s. 42-60.

Po příjezdu do tábora si rozdělili shikari. Kinský dostal Somálce a Abderrahmana, který už dlouhou dobu pracoval pro Huebnera. Pálffy dostal dva Somálce.¹³⁶

Obraz č. 8 – Abderrahman se svou ulovenou nilskou husou

Obraz č. 9 – Abderrahmanova manželka

Následující den se vydali na svůj první africký lov. Kinský hned první den zhodnotil, že lovci, kteří lovili jen v Evropě, nemohou mít ponětí, jak náročný je lov v Africe. Popisuje tvrdé podmínky, které by lovec v Evropě nezažil, jako například plazení pod tropickým sluncem pět set až šest set stop po břiše, ale nikoliv po rukou a kolenou. Kinský pravil: „Nestačí jen sklouznout na břicho, to musíte splývat se zemí a sunout se po ní abyste věděli, co to znamená lovit.“¹³⁷

Den na safari většinou začal brzy ráno. Z důvodu, aby lovci zvýšili své šance na úspěch, se rozdělili a šli každý jinou cestou. Doprovázeli je místní stopaři a dva nosiči zbraní, kteří zajišťovali jejich ochranu. Pálffyho lovecké výpravy se účastnili podle jeho slov: „Při mém lovu mě denně doprovázejí Osman (šéf mého „generálního“ štábu) a Diur (oba Somálci), dále tři oštěpem a kopím ozbrojeni Masajové (ti se však neustále jen baví a jsou obyčejně tam, kde nemají být), mimo to mě však ve slušné vzdálenosti doprovázejí někteří příslušníci kmene Wakamba, dychtíce po pečince zvěře ode mě zastřelené.“¹³⁸

¹³⁶ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹³⁷ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356

¹³⁸ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K.BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.58.

6.1 Představení oblastí v Protektorátu východní Afriky navštívené Františkem Kinským

V roce 1498 ovládli celé pobřeží dnešní Keni Portugalci, ale po celou dobu vlády nebyla nikdy jejich moc příliš stabilní. V roce 1698 po třicetiletém dobývání se území zmocňují osmanští Arabové a moc Portugalců se začíná hroutit. Arabové nad touto oblastí dohlíželi až do druhé poloviny 19. století. Už v průběhu poloviny 19. století se o rovníkovou východní Afriku začali zajímat evropští cestovatelé a dobrodruzi. Evropský zájem o černý kontinent vyústil do hektického „závodu o Afriku“, ve kterém jednotlivé státy svedly zápas o africké vnitrozemí. Mezi hlavní země, jež měly velký vliv v tomto souboji byla Velká Británie a Francie. Jejich motivací především byly ekonomické zisky, kultivace a převedení místních obyvatel na křesťanskou víru. Britové v roce 1861 zakoupili pobřeží dnešní Keni a oddělili Zanzibar od Ománu. Kromě Britů měli podobné zájmy ve východní Africe i Němci, kteří své vlivy vymezili až Berlínskou konferencí v roce 1885. Po této konferenci získala královna Viktorie území dnešní Ugandy a Keni, naproti tomu její vnuk, německý císař Vilém I. dostal sousední Tanganiku. Deset let po konferenci byla Keňa prohlášena za protektorát Britské východní Afriky. Avšak kontrola nad daným územím byla komplikovaná. Dozor nad částmi pobřeží byl bez problémů, ale rozsáhlá teritoria ve vnitrozemí ovládali stále domorodci. Především kmeny Masajů po dlouhou dobu vzdorovaly Evropskému tlaku a vpádu na jejich území, což pro Brity znamenalo komplikace. Masajové udrželi svá území až do konce 19. století, kdy je oslabily vnitřní spory, hlad, epidemie cholery, neštovic a dobytčího moru.¹³⁹

Mombasa byla hlavním městem Keni až do roku 1907, poté se jím stalo Nairobi. Do té doby byla Mombasa považována za bránu do černého světa. Ve městě žilo jen dvacet Evropanů, kteří s Huebnerovou podporou založili klub. Hodně se tady debatovalo, bavilo se, kouřilo a především pilo.¹⁴⁰

Po celou dobu výstavby železnice a vzniku Nairobi byli obtížným problémem Masajové. Nebyli to ani úplně pastevcí ani lovci. Se svým dobytčím a veškerým majetkem se neustále pohybovali a hledali nejlepší pastviny. Své dočasné příbytky Manyatta si dělali v bezlesých stepích z křovin a trávy, které zasypávali dobytčím trusem. Jsou velice odlišní od afrických černochů a patří k rase Hamite. Většinou přes šest stop vysokí, štíhlí, stejnoměrné postavy a na venek působí impozantním dojmem. Od osmnácti do třiceti let věku se muži

¹³⁹ J. DEJMEK, *Keňa*, s.179.

¹⁴⁰ Herward SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika Sansibar*, s.31-201.

výlučně věnovali pastevectví. Během této doby nesměli kouřit, pít alkohol ani se oženit. Jejich těla byla pod neustálým tréninkem natolik zpevněna, že byli schopni uběhnout dlouhé vzdálenosti nebo ujít šedesát až padesát kilometrů, aniž by je to unavilo. Poté co mladý Masaj splnil svou válečnickou povinnost mohl se oženit s jednou nebo více ženami, pít alkohol, kouřit, šňupat tabák a po zbytek života žít v klidu a míru. Starší ženy se staraly o domácnost, zatímco mladší pečovaly o dobytek. Jejich strava se skládala z mléka, masa a krve. Jejich velkou ambicí bylo mít mnoho dětí a dobytka. Vazby mezi osobami v jednom kmeni byly tak těsné, že nebylo možné zahlédnout masajské ženy nebo jejich manžele v jiných kmenech.

V průběhu výstavby města Nairobi a železnice hrozilo mnoho povstání kmenů Masajů, jelikož při výstavbě vypomáhalo velké množství Indů a Evropanů. Ti zabírali svými tábory mnoho místa, jež by Masajové mohli využít k pasení velkých stád skotu.¹⁴¹

¹⁴¹ H. SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika Sansibar*, s.37-201.

7. Recepce afrických kultur a reálný popis obyvatel z pohledu Evropanů

Nejvíce poznatků o východní kultuře, obyvatelstvu a zemi se dovídáme z korespondence psané Kinským jeho matce. Přesto je možné najít některé i v průběhu popisu loveckých výprav, jež probíhají na Africkém kontinentu. Počáteční kontakt s orientální zemí zažívá na jejich první zastávce v přístavu Said, kde se měli zdržet, než vplují do Suezského kanálu. Byl velice zvědavý, až poprvé vstoupí na africkou půdu a velice se na to těšil. Po příplutí do Saidu zapůsobilo na Kinského město zvláštním dojmem se svými částečně malebnými a zchátralými detaily. Podle jeho popisu mu připadalo denní světlo tak jasné, jak ho zná ze severu. Podle jeho slov: *„Dokonce i teď v hluboké zimě je obloha pro nás nepředstavitelně modrá a na jejím pozadí ostře kontrastují většinou načervenalé a nažloutlé budovy. Dokonale rovné trávníky s krásnými stromy, které mi živě připomínají města na divokém západě. Pestrobarevný dav lidí v křiklavém oblečení, křičící, gestikulující a handrkující se na ulicích, a mezi nimi jako sochy velcí súdáňští policisté v modrých uniformách vytvářejí obraz, který se nesmazatelně vryl do paměti.“*¹⁴² Dokonale rovné trávníky s krásnými stromy, je jasný vliv evropské kolonizace a její modernizace. Na druhou stranu jeho spolucestovatel Pálffy popisuje své první dojmy s přístavem slovy: *„Vjezd a přistání v Port Saidu za východu slunce bylo čarokrásné, ale město samo mě zklamalo, postrádá pravého orientálského rázu a mohu jej všeobecně nazvat – hanebným hnízdem.“*¹⁴³ Pálffymu při pohledu na Said chyběl orientalistický východní vliv. Port Said se mohl jevit z dálky na první pohled jako krásné orientální město s mnoha barvami, avšak při bližším pohledu představoval jen bídu a nepořádek. Tento problém přetrvává do dnes. Občas knihy a cestovní kanceláře představují své destinace jako krásný ráj na zemi, avšak místa, kde vládne chudoba a nečistota už neukazují. A právě tyto části měst byly původní předtím, než je Evropské země kolonizovaly.

Poté co vpluli do Suezského průplavu zhodnotil ho Kinský jako impozantní dílo, jež vzniklo rukou člověka, které roztrhlo dvě země a vytvořilo tak vodní cestu uprostřed pouště. Přestože Kinský hodnotí tuto stavbu kladně, stojí za její výstavbou mnoho utrpení, a to především místních lidí. Výstavbu podporovala Francie a podílel se na ní finančně i Egypt. Každý rok bylo na stavbu průplavu zapotřebí okolo dvacet tisíc dělníků.¹⁴⁴ Byli najímáni

¹⁴² SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1.

¹⁴³ František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹⁴⁴ Veronika STRAKOVÁ, *Suezský průplav a mezinárodní politika – historie a současnost*, bakalářská práce, Plzeň 2011, s.11-20.

egyptskou vládou a pracovali na stavbě s lopatami v ruce za minimální mzdu.¹⁴⁵ Životní podmínky dělníků byly příšerné. Většinou si museli vodu, jídlo a nástroje obstarávat sami. Kvůli nedostatku jídla, nemocem a pracovním úrazům přišlo o život asi sto dvacet tisíc dělníků. Zde je možné vidět, že moc západu, který vykořisťoval východ, tedy Egypt, na úkor jeho lidí bylo především pro Evropské zájmy. Suezský průplav je velice důležitým bodem v lodní obchodní dopravě mezi Západem a Východem. Taktéž sloužil k jednoduššímu pronikání Evropanů do jižních částí Afriky. Kromě tohoto případu existují i další, během nichž je zneužíváno africké obyvatelstvo k výstavbě moderních dopravních prostředků. Jedním z nich může být například výstavba ugandské dráhy. Právě Masajové měli mýty o konci světa, které se zmiňovaly o velkém železném hadovi, jenž se jednoho dne bude plazit po jejich území. Příběh se stal skutečností se stavbou železnice, která nadobro změnila tehdejší Keňu. Ugandská dráha se stala pro Brity strategickým geopolitickým projektem a měla bránit jejich zájmy v Protektorátu Východní Afriky před Němci. Ti okupovali oblast Německou Východní Afriku. Železnice dostala své jméno podle cílové stanice, kam měla vést, ale nakonec ji nikdy fyzicky nedosáhla. Výstavba dráhy započala v Mombase roku 1896 a většina dělníků a inženýrů byla původem z Indie. Během výstavby docházelo k mnoha těžkostem jako byla malárie, písečné bouře a krvelační lvi, jež útočili na stavitele. V době, kdy se útoky začaly stupňovat, stovky dělníků raději uprchly a stavba se na čas pozastavila. V roce 1901 dosáhla dráha Viktoriina jezera a vlaky končily svou jízdu v Port Florence odkud se dál do Ugandy pokračovalo parníkem. Přestože Ugandská dráha pomohla k rozvoji v celém Protektorátu Východní Afriky, byla temnou připomínkou z období britské kolonizace, jež způsobila ztráty na životech. Železnice umožnila Evropanům lehčí přístup k úrodným a klimaticky příhodným keňským vysočinám. Po dokončení výstavby železnice se britská koloniální správa a hlavní město přesunulo z Mombasy do vnitrozemního města Nairobi.¹⁴⁷

Plavba lodí z Evropy do Egypta nebo dále do Afriky se časem zdokonalovala a zrychlovala. Kromě toho bylo cestujícím na lodi poskytováno tolik služeb, že si Kinský na cestě do Afriky připadá jako v plujícím hotelu. Tyto všeobecné proměny směřovaly

¹⁴⁵ <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2949758-obri-kanal-pred-150-lety-zmenil-svet-suez-je-obchodni-i-valecnou-tepnou-ktera-zivi>. (citováno dne 3.5. 2023)

¹⁴⁷ <https://www.pasapusu.cz/ugandska-zeleznice-lunatic-express> (citováno 12.4. 2023)

k pohodlnému a rychlému cestování v evropském stylu. Sám Hanuš Mayer¹⁴⁸ poznamenal: „Život na parníčku se úplně vyrovná pobytu v nádherném egyptském hotelu první třídy.“¹⁴⁹

Kinský popisuje při svém prvním příplutí do Mombasy město velice pozitivně a podrobně. Přestože pobyl v Mombase krátkou dobu, zapůsobilo na něho město krásným dojmem a zhodnotil ho jako velmi malebné, ale dekadentní. Jeho popis města začíná slovy: „Pobřeží je ploché s několika kopci v pozadí, téměř nádherně zelené. ... Náš parník pomalu vplouval do Mombaského přístavu a na obou stranách zátoky byly obrovské baobaby v tuto roční dobu velmi suché a holé s jen několika plody o velikosti pěsti a plantážemi kokosových palm. Na ostrově jsou staré portugalské ruiny pevnosti, již zcela zarostlé tropickou vegetací, šedé zdi porostlé zelenými liánami a planoucími červenými květy. Za nimi krásné bílé domy Mombasy.“¹⁵⁰ Tato pevnost je zmiňována i v Ottově slovníku naučném. Leží na jižní straně, a kromě ní se v okolí Mombasy nacházejí další stavby vzniklé během vlády Portugalců. Ve slovníku se autor zmiňuje, že v průběhu vlády Portugalců v Indii byla Mombasa kvetoucím městem, jež byla v čilém spojení s Arábií, Sofalou¹⁵¹ a Indií. Další významné období rozkvětu pro Mombasu přišlo v druhé polovině 19. století, kdy byla pod vládou Anglie.¹⁵²

¹⁴⁸ Hanuš Mayer-český cestovatel. O jeho osobním zázemí zatím nevíme mnoho. Pro více informací v knize *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!": čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století* od Adély Jůnové Mackové.

¹⁴⁹ A. JŮNOVÁ MACKOVÁ. *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!": čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století*, s.178.

¹⁵⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1.

¹⁵¹ Sofala v současnosti známá jako Nova Sofala, bývala hlavním mořským přístavem království Mwenemutapa.

¹⁵² Jan OTTO, *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí* sv. 17, Praha 1901, s. 536-537.

Obraz č. 10 – Pohled na Mombasu z hotelového pokoje

O krásách místní vegetace a zvěře se Kinský a Pálffy zmiňují ve svých loveckých denících. Kinský přirovnává zdejší zemi, jak se už výše zmiňují k velké zvířecí zahradě. Po příplutí do Mombasy zamířili s Huebnerem do hotelu Cecil. Pálffy tuto cestu popisuje slovy: „... pak na malém vozíku za čarokrásné hvězdnaté tropické noci a sice do hotelu Cecil.“¹⁵³ Přestože oba považují místní přírodu za krásnou, byli zde především kvůli lovu, a to je možné zpozorovat v jejich zápisech. Právě Pálffy poznamenává, že prostředí v Simbě bylo velice krásné, ale nebyl tam dostatek zvěře. Kromě lovné zvěře si všimají i menších místních tvorů. V tomto případě začal Pálffy litovat svou neznalost a napsal: „Lituji skutečně, že se nevyznám v překrásných motýlech a ptácích, poletujících na stromech v nesčetných čarokrásných druzích a závodících ve svých skvělých barvách.“¹⁵⁴

¹⁵³ František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹⁵⁴ Tamtéž, s.185-349.

Obraz č. 11 – Hotel Cecil v Mombase

Naproti tomu o místním obyvatelstvu již nemluví vždy pozitivně. Popisy afrických obyvatel jsou v Kinského poznámkách různorodé. Na jeho první zastávce na Africkém kontinentu v přístavu Said vidí obyvatelstvo jako nádhernou rasu, která byla silná, dokonce i ženy. Ty měly většinou na sobě dlouhé modré šaty s černými závoji a podivný kus dřeva mezi očima. Na další zastávce v přístavu Aden, kde měli doplnit zásoby uhlí, nemohli vystoupit na pevninu, kvůli možné nákaze moru a pak následující karanténě v Mombase. Přesto měli možnost zahlédnout mnoho lidí na lodkách, kteří je obklopili a snažili se jim prodat nejrůznější předměty. Při této příležitosti sám Kinský píše: „*Poprvé jsem viděl Somálce a Araby v celé jejich nádheře a ve všech variacích od velmi světlých až po téměř černé. Skoro nazi kromě bederních roušek a bílých poletujících šátků, které si navíc přetáhli přes obličej, aby jim nebylo vidět do očí.*“¹⁵⁵

Podle dobového hesla Ottova slovníku naučného se přímořští Somálci v odívání přizpůsobili Arabům, kdežto ti ve vnitrozemí nosili spíše řasnatý plášť, který se podobal habešskému. Nosili ho na způsob římské tógy jak muži, tak i ženy. Pod pláštěm byli zakryti buď krátkou koženou rouškou nebo červenými spodky. Občas byl oděv doplněn i krátkou

¹⁵⁵ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1.

kazajkou z pestré látky bez rukávu. Většina Somálců neměla žádnou pokrývku hlavy až na dvě výjimky. První z nich byly arabské turbany, které nosili městští muži. Druhým případem byly vdané ženy, které si zahalovaly hlavu modrými šátky a vdovy buď modrými nebo bílými.¹⁵⁶

Arabské ženy – vznešené dámy byly zakryty lehkým a tenkým závojem, který zvyšoval půvab krásných Arabek, jejichž ohnivé a zářivé oči vzbuzovaly úžas. Takto viděl krásu žen Mayer. Nicméně byl tento exotický půvab, ovlivněn koránským příkazem zahalení, jež se vykládá jako zastření půvabu a poukazuje na ješitnost orientálních žen.¹⁵⁷ Nemůžeme vnímat zakrývání jen jako náboženský symbol, ale lze jej brát jako projev zdejší kulturní tradice, byť byla západní společnost navyklá na jiné módní odívání.

Přestože mohl spatřit evropský cestovatel takzvanou krásu Orientu, svou touhu po exotickém půvabu zamaskoval mravním rozhořčením „výše“ stojícího vzdělance, který byl stejně chtivým a zvědavým pozorovatelem jako kritizovaní souputníci.¹⁵⁸

Arabové nepatřící mezi Semity byli zas podle Ottova slovníku střední postavy. Muži byli svalnatí a ženy často vynikaly neobyčejnou krásou a lehkou hrdou chůzí. Jejich barva pleti byla od bílé až po hnědou. Obličej měli souměrný s hustými černými vlasy a vousy, oči měli zapadlé a ohnivé.¹⁵⁹

Po příjezdu do Mombasy se Kinský v přístavu seznámil s místními lidmi, mezi kterými pobýval téměř tři měsíce. Jeho první popis těchto lidí zněl: „*Na molu nás čekala banda řvoucích černochů v bílých košilích a červených maskách, jejichž ohavnost se vysmívala jakémukoli popisu.*“¹⁶⁰ Jeho první setkání probíhalo v přístavu, kde muži tvrdě pracovali. Je tudíž pravděpodobné, že nemuseli na první pohled Kinskému připadat vůbec přívětivě ani zrovna pohledně. Ve městech se cestovatelé setkávali jak s barevností a malebností zapříčiněnou neobvyklými oděvy, tak zároveň zde mohli zahlédnout i špínu, neupravenost a nahotu. Chudší část obyvatel oplývala těmito charakteristickými znaky, nicméně jen výjimečně cizinci projevovali soucit nad jejich životem. Jedním, kterým otřásla chudoba místních, byl například Jan Neruda (1834–1891). V zápiscích zaznívá silný cit překonávající i jeho orientalistické

¹⁵⁶ Jan OTTO, *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí* sv.23, Praha 1905, s. 665-670.

¹⁵⁷ A. JŮNOVÁ MACKOVÁ. "Krásný, báječný, nešťastný Egypt!", s.555.

¹⁵⁸ Tamtéž, s.551.

¹⁵⁹ J. OTTO, *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí* sv. 2, Praha 1889, s. 566.

¹⁶⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1, fol.1-10.

předsudky. Srovnává káhírskou bídu s evropskou a svou zlost obrací proti Evropanům, kteří bohatnou z práce místních.¹⁶¹ Podobný názor má i Majer o Egyptě: „*Malebný dojem budí egyptská města a vesnice jen z dálky, z blízka se rozmazávají svěží orientální barvy ve špínu, bídu, hadry, a zanikají v hromadách rozvalin.*“¹⁶²

Na počátku své cesty popisuje Hanuš Mayer přístav v Terstu jako velké rušné místo, kde se všude cestující tlačí, chvátají, volají, křičí, pobíhají sem a tam, hledají a nechávají si donést svá zavazadla do kajut. Avšak v tom hluku a zmatku je velice nemožné je uhlídat. Podobně, tak vidí i cestovatelé velká Orientální města. Ty stejně jako Evropská překypovala hlukem místních lidí na tržištích.¹⁶³

V dalších svých poznámkách se Kinský na místní obyvatelstvo zaměřuje blíže. Jeho popis začíná slovy: „*Obyvatelstvo je zvláštní směsicí všech ras. Samozřejmě převládají černoši, kteří jsou nepopsatelně příšerní s nádhernou postavou, zvláště půvabné jsou ženy. Ty však mají příšerné obličejce, a to díky uším, jež jsou propíchnuté na různých místech a ozdobené všelijakými drobnými mušlemi, kousky dřeva a jinými ozdobami. Všichni muži nosí buď dlouhou arabskou košili, nebo jen zástěru kolem boků. Ženy nosí sukno nebo velmi pestré kaliko kolem prsou pod pažemi až na zem, další kolem hlavy a ramen jako súdánské ženy. Pak je tu spousta Indů, Portugalců, Párců, Súdánů, Angličanů a indických vojáků, kteří jsou velmi krásní.*“¹⁶⁴

„*Co se zde lidé napovídají, nastrojí a nazlobí, než se k něčemu rozhodnou a než něco vykonají je skutečně k neuvěření. Tato jejich netečnost mě skutečně přivádí k údivu a bohužel je mi mé, nesrozumitelné proklínání u nich úplně k ničemu.*“¹⁶⁵ těmito slovy popisuje Pálffy své poznatky získané o místních lidech s nimiž se během své cesty setkal.

Karavana, s níž se Kinský a Pálffy vydali do středu východní Afriky na lov, čítala šedesáti dvou mužů a dvou žen. Z toho bylo čtyřicet šest nosičů patřících vesměs do kmene Wakamba, dále tam byli dva Svahilci, pět Somálců, pět Masajů a jeden Núbijec. Ženy doprovázející své muže patřily taktéž do kmene Wakamba. Pálffymu přišlo velice zajímavé, co vše si dokážou lidé z tohoto kmene prostrčit ušima a jak je mají na rozličných místech

¹⁶¹ A. JÚNOVÁ MACKOVÁ. "Krásný, báječný, nešťastný Egypt!", s.541-542.

¹⁶² Tamtéž, s.543.

¹⁶³ Tamtéž, s.169.

¹⁶⁴ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1.

¹⁶⁵ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

prořezané. V tu dobu bylo módou prostrkávat skrz uchem patronu. Somálští shikariové byli na lovech vybaveni puškami a Masajové používali k lovu kopí.¹⁶⁶

Například Machulkovy karavany čítaly většinou dvacet nebo třicet pět osob, včetně veškerých nutných zásob jako byl i živý proviant, a to ovce, drůbež v kleci a někdy i dojná kráva.¹⁶⁷

Během jedné z loveckých výprav, zastřelil Kinský pronásledovanou kořist a následující situaci popsal slovy: „*na kořist se vrhli moji Somálci jako šílení a s výkřiky "Bismillah"*¹⁶⁹ jim podřezali krky.“¹⁷⁰ Přestože mohli být Somálci dobří střelci, myslel si Pálffy, že Beduínům Sinajským se za žádných okolností nemohou vyrovnat. Kromě toho, že Somálci vypomáhávali při lovu, starali se taktéž i o kůže.

Pálffyho na loveckých výpravách doprovázel Diur a Osman. Ten byl podle jeho poznámek šéfem generálního štábu. Oba to byli Somálci. K tomu se Pálffy zmiňuje, že ho doprovázeli i ozbrojení Masajové, kteří se však neustále bavili a byli obyčejně tam, kde být neměli. Kromě nich tvořili součást výpravy příslušníci kmene Wakamba, kteří dychtili pouze po masu zvěře, jenž ulovil. Kromě všech výše zmíněných pomocníků byl členem skupiny i Ali, docela líný ničema, dle Pálffyho, ale velice srdečný dobrák, jenž pro ně dokázal udělat cokoliv.¹⁷¹

Mezi místním černým obyvatelstvem panoval zvyk, dávat bělochům různé přezdívky. Kinský dostal přezdívku „Bwana Twiga“ což znamenalo „pan žirafa“ a Pálffyho oslovovali „Bwana Kibene“ neboli „pan rámus“. Tento název vznikl z důvodu, že Pálffy často s velkým křikem (však, ale marně) se pokoušel naznačit něco Somálcům a Masajům.¹⁷²

Kinský se o lidech Wakamba zmiňuje jako o kmeni divokém a do té doby nedotčeném moderní civilizací. Podle jeho poznámek pobíhali chlapi celou noc venku a nosili na sobě měděné dráty obtočené okolo rukou a nohou. Jejich oblečení se skládalo jen z kiltu, který někdy nosili kolem ramen a jindy zase kolem hlavy jako jediný oděv. Dalším členem karavany byl nosič pocházející z kmene Wakamba jmenující se Mse. Kinský ho uvedl jako blázná, který si občas dával na hlavu a za uši peří a pak skákal, řval a zpíval po celém táboře jako šílenec, což

¹⁶⁶ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹⁶⁷ A. JŮNOVÁ MACKOVÁ. *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!"*, s.280

¹⁶⁹ Bismillah znamená v arabštině „Ve jménu boha“.

¹⁷⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹⁷¹ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

¹⁷² F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

Kinskému přišlo velice zábavné. Ve svých poznámkách se zmiňuje, že charakteristickou vlastností jejich doprovodu z Wakamby byly špičaté horní řezáky, což podle Kinského jim dodávalo zvláštní vzhled, podobný mladým psům. Avšak přes některé nedokonalosti těchto lidí píše ve svých poznámkách: „*Přes všechnu svou nahotu jsou to však dětinští a dobromyslní lidé jako všichni černoši.*“¹⁷³

7.1 Kmen Wakamba

Do příchodu arabských a svahilských obchodníků byla univerzálním oděvem obou pohlaví zvířecí kůže, ale Wakambové si rychleji než Akikuyuové nebo Masajové osvojili nošení příkrývek a prostěradel. Mladí muži nosili vždy malou bederní roušku z barevné bavlny a každý starší muž si kolem ramen omotal buď deku nebo dlouhý kus bílé látky. Ta sahala až ke kotníkům a její konce byly překřížené přes pravé rameno. Mladé neprovdané dívky nosily pouze dvě části oděvu, zástěru z bavlněného plátna širokou asi šest a dlouhou čtrnáct palců a malý pléd, který měly přes boky. Kolem pasu byl oděv upevněn páskem, jenž byl obvykle vyšívaný korálky. Starší ženy nosily přes ramena kus malé zvířecí kůže. Děti, dokud nedosáhly věku, kdy mohly chodit, byly nošeny v ngoi, nebo v koženém závěsu na zádech. Malí chlapi chodili zpravidla nazí téměř do pěti nebo šesti let, ale děvčata nosila vždy malou zástěru, jakmile uměla chodit. Mladí Wakambové velmi rádi nosili jasně červenou pokrývku hlavy Fez, kterou si mohli koupit na bazarech a stejně jako většina domorodců ve východní Africe dávali přednost barvě vermilion¹⁷⁴ před modrou nebo bílou. Kmeny Ulu, Kutui a Wakamba měly vypilované špičáky, což způsobovalo, že se ve středním věku rychleji kazily, jelikož byly zbaveny skloviny.¹⁷⁵

Ve svých poznámkách popisuje Pálffy, jak jim jednoho večera Wakambové přichystali taneční zábavu. Podle svého pozorování usoudil, že jejich tance jsou originální a provázané smutným zpěvem spíše mručením při svitu měsíce a ohně.¹⁷⁶

Kmen Wakamba neboli také A-Kamba, Akamba a Kamba žil na trojúhelníkovém úseku ve Východoafrickém protektorátu asi devadesát mil od východu na západ a sto padesát mil od severu k jihu. Tato oblast byla zhruba na polovině území na západě ohraničena Ugandskou dráhou z Mtiti Andei až po stanici Kiu. Od stanice Kiu vedla hranice na sever až k útesu

¹⁷³ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

¹⁷⁴ Je rumělková barva.

¹⁷⁵ H. R. TATE, "Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa." *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, vol. 34, 1904, pp. 130–148. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/2843090>. Accessed 4 Apr. 2023.

¹⁷⁶ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

východního svahu Donyo Sapuk nebo „Chianzabi“ jak jí nazývali lidé z kmene Wakamba. Na severu byla oblast ohraničena hřebenem řeky Tana.¹⁷⁷

Článek napsaný v roce 1904 H.R. Tatem pojednává o kmeni Wakamba. Kromě výše zmíněného rozšíření se kmen Wakamba nacházel i v okrese Ulu, který ležel v trojúhelníkové smyčce řeky Athi. Avšak jižněji od Ugandské dráhy na její trase z Kibwezi do stanice Athi River se nenacházeli. Krajina byla vcelku suchá, až na severozápadní cíp distriktu Ulu, kde byla půda úrodnější. V letech 1898 a 1899 vypukly v Kitui a Ulu strašlivé hladomory, které připravily asi padesát procent Wakambů o život. Přestože příspěvky ze soukromých zdrojů a vlády pomáhaly během hladomorů, nedokázaly nijak snížit úmrtnost. Během této doby se mnozí Wakambové vystěhovali a přesunuli do oblasti Kikuyů, kde zůstali až do roku 1900. Prodávali tam dobytek a zanechávali své děti jako platbu za jídlo, aby je pak později mohli vykoupit zpět až nastanou lepší časy. Přestože Wakambové vlastnili značná stáda skotu, ovcí a koz, byli především zemědělci a se svými drahocennými stády se rozloučili jen tehdy, když je k tomu dohnal hlad. Mnozí z nich umírali hladu, když dobytek přenechali svým dětem. Ačkoliv byl okres Kitui suchý a poměrně vysoko položený, trpěli tu obyvatelé i samotní Wakambové malárií.¹⁷⁸

Vesnice měli roztroušené po celé krajině a díky britskému míru se v posledních šesti letech naučili, že se nemusejí bát dříve obávaných Masajů. Kvůli jejich nájezdům kdysi stavěli své chýše v buši tak lstivě, že bylo třeba značné praxe, aby tyto důmyslné úkryty odhalili. Stejně tak trnový plot, který dříve obklopoval jejich vesnice a k němuž vedl úzký tunel z kmenů stromů, byl v celém Ukambani téměř odstraněn.¹⁷⁹

Domorodá chýše Wakambů byla postavena v kruhu o průměru asi osm stop ze štíhlých klacků zapíchnutých do země, přičemž celek dosahoval vrcholu, kterým procházela středová tyč z masivního dřeva. Zvenku byla volně pokrytá doškami a umožňovala vstup malými dveřmi vysokými asi dva a půl stopy. Země Wakambaňanů nedosahovala v žádné části nadmořské výšky Kikuyuské vysočiny. Wakambani se stejně jako Akikuyové vyhýbali rovinám a stavěli své vesnice podél mělkých údolí a dalekých výběžků, které se svažovaly z horských pásem.

Wakambové nebyli výhradně vegetariáni. V době hladu a sucha vytvářeli velké tlupy a při lovu padlo pod jejich oštěpy a otrávenými šípy mnoho hrochů a slonů. V těchto dobách

¹⁷⁷ C.W. HOBLEY, *Ethnology of A-Kamba and Other East African Tribes*, Cambridge 1910.

¹⁷⁸ H. R. TATE, „Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa.“, s. 130–148.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 130–148.

bylo jejich potravou pouze maso. Během hladomoru v letech 1898 a 1899 se v okresech Kitui a Ulu vyskytlo několik případů kanibalismu. Wakambové nebyli přirozeně podezřívaví a nedůvěřiví vůči cizincům jako Akikuyové, ani se k nim nijak nepřibližovali ve zradě.

V dřívějších dobách, kdy Masajové přepadávali celé Ukambani, se Wakambové často postavili tyranským válečníkům s takovou bojovností, že je mnohdy porazili a kořist jim sebrali. Vzájemné nájezdy byly vždy oblíbenou zábavou Wakamby a náčelníka Ulu, Mwatu. Měl věhlasnou pověst jako vůdce, který neměl v protektorátu konkurenci žádného jiného náčelníka.¹⁸⁰

Bojovalo se téměř výhradně luky a šípy, které byly potřeny smrtícím jedem získaného z kůry stromů, jehož jméno Evropanům neprozradili. Oštěpy Wakambové příliš nepoužívali, v čemž se lišili od způsobu boje Kikujů, kde hrál důležitou a účinnou roli krátký listový bodný oštěp.

Tate ve své studii poznamenává, že hlavní chybou v povaze Wakambaňanů byla jejich nenapravitelná nečinnost a sklon k opilství po dosažení věku mužnosti. Stejně jako u téměř všech afrických kmenů vykonávaly ženy veškerou práci na polích, sekaly dřevo a nosily vodu. Muži zas připravovali cukrovou třtinu a med. Z nich vyráběli ukii nebo domorodé víno. Dále vyráběli lahvovité nádoby, v nichž se po sklizni skladovalo obilí. Wakambové se nepokoušeli vykácet křoví ani upravit domorodé cesty vedoucí z vesnice do vesnice a v úhlednosti svých osad a výrobě spacích a obilných chýší byli daleko za Akikujci.¹⁸¹

Lidé z kmene Wakamaba nebyli v morálce nijak podobní Akikuyům. Ženy si svoji nevinnost neudržovaly až do svatby a ani se to od nich neočekávalo po všech tancích, při nichž si mladí muži a dívky dopřávali promiskuitní spojení. Dokonce rodiče dívek tomu přitakávali. I přesto měly vdané ženy milence a téměř každý muž měl dvě ženy. Bohatí muži, kteří měli osm nebo i více manželek, byli zvyklí půjčovat členku svého harému příteli, pokud se manželce nenarodí žádné dítě.¹⁸²

Potomci jsou majetkem manžela a pohlíží se na ně jako na jeho děti. Ačkoli se někdy stává, že v případě neprovdaných dívek dojde k otěhotnění v důsledku jejich styku s milencem, není tento dívčin stav překážkou pro její sňatek s jiným mužem. Ale spíše

¹⁸⁰ H. R. TATE, "Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa.", s.130–148.

¹⁸¹ Tamtéž, s.130–148.

¹⁸² Tamtéž, s.130–148.

doporučením, protože má jistotu, že od ní získá alespoň jedno dítě. I když se někdy stávalo, že u neprovdaných dívek vyplývalo těhotenství z jejich styku s milenci.¹⁸³

Wakambští mladíci během tance nebo společenských akcí nosili na čele a na zátylku jeden nebo dva prstence mukunzu, neboli jemného mosazného drátu. Na neoholený chomáč vlasů vzadu na hlavě si často přivazovali malý bílý kotouček ze šnečí ulity a divoký výraz ve tváři si zdůraznili potřením očí mulitou¹⁸⁴ nebo sirrgou¹⁸⁵. Kolem krku nosili munyu, jemný spojený měděný řetízek s několika bílými korálky. Červená a modrá bederní rouška bývala kolem pasu převázána několika prstenci mukunzu. Paže, nohy, bicepsy, zápěstí a lýtka byla ozdobena několika kruhy těžkého mosazného drátu. Při běžných příležitostech zdobil koleno podvazek z telecí kůže. Starší lidé zpravidla nosili jen velmi málo ozdob. Obvykle měli na sobě jen železné ozdoby na uších a na prstech. K tomu je doplňoval jeden mosazný nákotník.¹⁸⁶

Mladé dívky nosily při tancích kolem krku tolik modrých a bílých korálků, kolik jen mohly pohodlně unést. Kolem zápěstí a kotníků měly těsně omotané dlouhé šnůry nejmenších bílých korálků, které dávaly nositelce zdání, že nosí bílé návleky na rukou a nohou. Ty příležitostně nosili i mladí muži. Zástěra byla často bohatě zdobena mušlemi nebo bílými korálky a pásek byl hustě poset podobnými ozdobami stejné barvy. Ženy nosily na krku a v pase několik modrých ozdob, které přijímaly v době námluv, aby přilákaly milence.¹⁸⁷

Je naprosto přirozené pro většinu lidí, přistupovat ke všemu cizímu, neznámému nebo odlišnému s podezřením. Tento postoj platil a stále existuje jak ve vztahu k cizincům, jiným rasám či jinak orientovaným jedincům. Čím měli lidé dříve méně informací, tím byli podezřívavější. To mohlo vést k nejistotě, jež velice snadno přerostla v odsuzování, nesnášenlivost, xenofobii a rasovou nenávisť. A hranice mezi nimi je příliš křehká. Neinformovaní lidé jsou zcela snáze ovlivnitelní a manipulovatelní a v momentu, kdy se vyskytne nějaký problém, vyřeší ho buď jednoduchým nebo rychlým způsobem.¹⁸⁸ Avšak špatné informace mohou vést k dezinformaci a ovlivnit tak naše smýšlení a uvažování pro nás doposud nepoznaných cizích národů a jejich kultur.¹⁸⁹

¹⁸³ H. R. TATE, *Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa.*, s.130–148.

¹⁸⁴ Mulita je modré barvivo.

¹⁸⁵ Sirrga je červené barvivo.

¹⁸⁶ H. R. TATE, *Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa.*, s. 130-140.

¹⁸⁷ Tamtéž, s.130-148.

¹⁸⁸ Vladimír ROZHOŇ, *Čeští cestovatelé a obraz zámoří v české společnosti*, Praha 2005, s.169-171.

¹⁸⁹ Tamtéž s.169-171.

Mnohými zprostředkovateli, jež podávali informace o cizokrajných zemích, byli hlavně čeští cestovatelé. Od druhé poloviny 19. století dokázali přiblížit informace o cizích národech českému lidu oblíbenými a zapamatovatelnými variantami, kterými byly literatura a přednášky. Každý z nich měl odlišný přístup k domorodému obyvatelstvu, avšak u žádného nenalezneme rasistické tendence ani negativní pohled na jiné rasy a národy. Jak byli rozdílní cestovatelé, tak byly odlišné i jejich pohledy na domorodce. Podle jejich odlišného přístupu a popisu k cizím národům a kulturám, jež dokázali skrze slova předat české společnosti, je lze rozdělit do tří skupin.¹⁹⁰

První skupinou byli nezaujatí pozorovatelé, jež se snažili přiblížit co nejvíce objektivní obraz, který by nebyl ovlivněn jejich vlastním subjektivním pohledem. Do druhé skupiny patřili zastánci domorodého obyvatelstva, kteří neuznávali nespravedlnost, jež se na nich dopouštěli evropští kolonizátoři. Zároveň byli přesvědčeni, že domorodce je potřeba vzdělat na vyšší úroveň, než která existovala doposud. Ve třetí skupině byli lidé, kteří se snažili přistupovat k původnímu obyvatelstvu jako k sobě rovným, chtěli je pochopit, sžít se s nimi, a dokonce tvrdili, že se Evropané mohou od místních domorodců něco přiučit.¹⁹¹

Jednotliví cestovatelé se v naprosté většině pohybovali na koloniální půdě, jež byly zpravovány odlišnými způsoby různými evropskými státy. Osobně se setkávali s kolonisty a bílými osadníky a viděli jejich přístup k původnímu obyvatelstvu. V mnoha případech si utvářeli svůj vlastní názor na kolonizaci a podle toho je možné cestovatele rozdělit na zastánce a na odpůrce kolonizace.¹⁹²

7.2 Literatura o lovectví a Africe jako konstitutivní prvek loveckého orientalismu

Čím větší byl zájem o Afriku, tím více stoupal i počet cestopisů v knihovnách šlechticů. V zámeckých knihovnách můžeme nalézt například knihy Davida Livingstona (1813-1873), jež je označován za „Kolumba Afriky“ a jehož objevitelský přínos je nerozlučně spjat s duchovním a etnickým postojem. Livingstone byl skotský misionář, lékař a cestovatel. Do Afriky se vydal v roce 1841. Ve své knize *Napříč Afrikou* popsal své zážitky z misijních a výzkumných cest v Jižní Africe, kde prozkoumal i do té doby nepoznaná místa. Kromě jeho publikací můžeme objevit v knihovnách i cestopisy od Henryho Mortona Stanleyho (1841-1904), jenž byl britský

¹⁹⁰ V. ROZHOŇ, *Čeští cestovatelé a obraz zámoří v české společnosti*, s.169-171

¹⁹¹ Tamtéž, s.169-171.

¹⁹² Tamtéž, s.169-171.

cestovatel a novinář. Jednu ze svých významných výprav zachytil i ve své knize *V nejtemnější Africe neboli, hledání, záchránění a ústup Emina, guvernéra Aequatorie*.¹⁹³ Cílem výpravy byla záchrana guvernéra súdánské provincie Equatoria Emina, který byl kvůli Mahdího povstání (1881-1889) odříznut od Egypta. Tuto výpravu podnikl mezi lety 1887 a 1889. Dalšími tituly, které je možné nalézt v knihovnách jsou cestopisy Emila Holuba (1847-1902). Například *Capstadt ins Land der Maschukulumbe a Reisen im südlichen Afrika in den Jahren 1883-1887*¹⁹⁴ vydaný ve Vídni v roce 1890, který se nachází v knihovnách ve Velkém Meziříčí, Loučni a Starém rybníku. Jeho další dílo *Sedm let v Jižní Africe*, již vyšlo v češtině ve dvou svazcích mezi lety 1880-1881 a nachází se například v zámecké knihovně Soutice. Emil Holub byl český lékař, cestovatel a etnograf, který za podpory Vojty Náprstka odjel v roce 1872 na svou první cestu do Afriky. Téměř o jedenáct let později podnikl ještě svou druhou výpravu. Včetně těchto cestovatelů psal o Africe i korunní princ Rudolf (1858-1889).¹⁹⁵ Na své výpravě v Africe se nevěnoval pouze lovu, ale dokázal si najít čas i na své ornitologické záliby. V jeho díle neschází ani zajímavé úvahy o kulturní minulosti Egypta. Tou je kniha *Eine Orientreise vom Jahre 1881*,¹⁹⁶ kterou nalezneme například v zámecké knihovně v Oselce. Avšak jedny z nejstarších děl lze nalézt v knihovně hrabat Künburgl v Mladé Vožici. V ní se například nachází tisk Klauda Iannequina o cestě do Senegalu či relace P. de S. Olona o Libyi. Mnoho titulů afrických cestopisů vlastnili Colloredo-Mansfeldové na zámku Dobříš. Jedná se o cestopisy z osmdesátých a devadesátých let 19. století, éry největších zeměpisných objevů v Africe. Například knihy *Reise nach Abeasinden, den Gala-Ländern, Ost-Sudan und Chartum in den 1861 und 1862*,¹⁹⁷ *Gera 1874*, *Reise in Nordost-Afrika a Reisen in Afrika 1875-1886*. Včetně těchto cestopisů jsou důležitým zdrojem pro poznání Afrického kontinentu i knihy od hraběte Vojtěcha Václava Šternberka (1868-1930). Jedna z jeho knih *Militärische Federzeichnungen* se zabývá vzpomínkami z burských válek¹⁹⁸(1899 -1902), jež prožil. Jeho

¹⁹³ Henry MORTON STANLEY, *V nejtemnější Africe neboli, hledání, záchránění a ústup Emina, guvernéra Aequatorie*, Praha 1890.

¹⁹⁴ Emil HOLUB, *Von der Capstadt ins Land der Maschukulumbe. Reisen im südlichen Afrika in den Jahren 1883–1887*, Wien 1890.

¹⁹⁵ Korunní princ Rudolf byl jediný syn císaře Františka Josefa I. a jeho manželky císařovny Alžběty Bavorské, rakouský arcivévoda a následník trůnu Rakousko-uherské monarchie. Panovníkem se nikdy nestal, protože ve svých 30 letech spáchal sebevraždu.

¹⁹⁶ Rudolf von ÖSTERREICH, *Eine Orientreise im Jahre 1881*, Wien 1885.

¹⁹⁷ Martin Theodor von HEUGLIN, *Reise nach Abessinien, den Gala-Ländern, Ost-Sudan und Chartum in den Jahren 1861 und 1862*, München 1868.

¹⁹⁸ Búrské války probíhaly mezi britskými a búrskými kolonizátory Jižní Afriky, což byli potomci nizozemských osadníků.

druhá kniha nese název *Meine Erlebnisse und Erfahrungen im Boerenkriege*.¹⁹⁹ Šternberk navštívil Afriku v devadesátých letech 19. století.²⁰⁰ Cestoval od severních částí Sahary, Tunisu, Alžiru a dospěl až na jih, do dnešní Jihoafrické republiky. Navštívil i Kapské město, Pretorii a Johannesburg. O svých cestách po severní Africe vydal několik knih, například *Aus der Sahara* vydanou v Kroměříži roku 1891, *Barbaren von Marokko* vydanou ve Vídni a Lipsku roku 1908.²⁰¹

Kinští na zámku v Kostelci nad Orlicí vlastní velkou knihovnu s mnoha tituly. Knihy jsou v německém, českém, anglickém nebo francouzském jazyce. Knihovna obsahuje tematické knihy z politiky, historie, zeměpisu, přírodopisu, ale i beletrie. František Kinský mohl získat na svou první loveckou výpravu spoustu informací z literatury jak naučné, tak i zábavné. Jsou tu tituly, jako například *Abenteuer in Afrika, oder: Die Sendung*²⁰² Otto Hoffmanna. V knize je podpis samotného Kinského a datum čtrnáctého října roku 1885. Další kniha, jež v sobě nese podpis Kinského a v roce 1904-1905 má název *Great and small game of Africa*²⁰⁴ Henryho Andersona Brydena, vydaná byla v Londýně roku 1899. Každá kapitola se zaměřuje na jiné africké zvíře od buvola afrického až po medvěda severoafrického. Některá zde popsaná zvířata už dnes na planetě nežijí. Například medvěd severoafrický a zebra kvaga. Kromě charakteristiky zvířat, je zde vylíčen i jejich způsob lovu, obrana proti lovcům a jejich počty. Jsou zde zmíněny i africké kmeny a obyvatelé, s nimiž se autor setkal nebo o nich zaslechl. Těmi byli Somálci a lidé z kmene Wakamba. Autor o Wakambaňanech píše, že pořádají velké lovecké výpravy za účelem získání slonoviny. Přestože byly jejich zbraně slabé, mohly skolit zvěř pomocí jedů. Dále je v knihovně uloženo dílo *Voyage dans la basse et la haute Egypte*²⁰⁵ vydané v roce 1803 významného francouzského kreslíře a grafika Dominiqua Vivanta Denona. Ten byl jedním z vědeckých účastníků Napoleonova válečného tažení do Egypta. Jeho dílo bylo jedním ze základních kamenů pro vznikající egyptologii. Kinští vlastní i dílo *Central Africa*²⁰⁶ vydané v Londýně roku 1890 od již výše zmíněného autora Henryho Mortona Stanleyho. Dalším dílem vyprávějícím cestovního dobrodružství po Africe je kniha

¹⁹⁹ Adalbert STERNBERG, *Meine Erlebnisse und Erfahrungen im Boerenkriege*, Berlin 1901.

²⁰⁰ Kateřina HANDLOVÁ, ed. *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2000: světová putování a česká knižní kultura: sborník z 9. odborné konference: Olomouc, Brno 2000*.

²⁰¹ P. MAŠEK – L. ANTONÍN, *Výstava S mapou i puškou: Objevitelské a lovecké výpravy středoevropské šlechty*, s. 6.

²⁰² Otto HOFFMANN, *Abenteuer in Afrika*, Stuttgart 1885.

²⁰⁴ Henry Anderson BRYDEN, *Great and small game of Africa*, London 1899.

²⁰⁵ Dominiqua Vivant DENON, *Voyage dans la basse et la haute Egypte*, 1903.

²⁰⁶ Henry Morton STANLEY, *Central Africa*, London 1890.

*Quer durch Afrika*²⁰⁷ Verneyho Lovetta Camerona (1844-1894). Byl to anglický cestovatel a stal se prvním Evropanem, který přešel rovníkovou Afriku od moře k moři. Kniha vyšla v Lipsku roku 1877. Svou výpravu započal na Zanzibaru odkud dále pokračoval na Africký kontinent.

Knihy, které Kinského mohly inspirovat a ovlivnit na jeho cestě, byly například kniha *Great and small game of Africa* Henryho Andersona Brydena.²⁰⁹ Zde se poprvé mohl dozvědět něco o kmeni Wakamba, se kterým se seznámil na své cestě. Jeho lidé jsou v knize představeni jako lovci, kteří se zúčastňují velkých výprav za účelem získání slonoviny. Na druhou stranu Svahilci zas rádi jedli maso z nosorožců a považovali jejich játra za velmi chutná. S těmito dvěma národnostmi se Kinský setkal během své výpravy, a dokonce byly její součástí. Kromě toho zde měl pospané téměř veškeré zvířectvo, které v Africe lovil. Mohl se zde dozvědět spoustu informací o nosorožcích, které se snažil ulovit. Kniha mu mohla dopomoci k přiměřeně bezpečnému a rychlejšímu ulovení nosorožce, přesto nebylo nic tak důležité jako získané zkušenosti přímo během lovu. Kromě charakterových vlastností zvěře je v knize uveden i způsob lovu, a to využití zvířecího napajedla. Autor zde uvádí, že pokud nosorožec hned po zastřelení nezemře, rozeběhne se proti střelci a je možné, že se bude bránit. Autor svými popisy o kráse divokosti afrických zvířat, mohl dokázat zaujmout a ovlivnit lovce k cestě do Afriky. Obsáhlými popisy je připravil na možné problémy během lovu. Kinský na své cestě poznává různé druhy místního ptactva, proto mu mohla k jejich rozeznání dopomoci kniha *Deutsche Ornithologie*²¹⁰ vydaná v Darmstadtu roku 1807. Další kniha, která mohla podnítit k cestě do Afriky a ovlivnit jeho myšlení byla *Quer durch Afrika*.²¹¹ Autor zde nechtěl zachytit veškeré své zážitky z cesty. Snažil se především skrze dílo předat svůj zájem o Afriku čtenářům. V souladu s tím vytyčil především přesné body trasy svého pochodu. Zaměřil se na ráz krajiny, mravy a zvyky domorodců. Mimo to opovrhoval obchodem s otroky a věřil v to, že by se Afrika měla otevřít a postupně kultivovat.

Z Kinského poznámek je patrné, že upřednostňoval evropské výstavby moderních dopravních tratí jako byla ugandská železnice postavená napříč Protektorátem Východní Afriky nebo Suezský průplav. Tyto stavby se staly symbolem, kterým Evropa určovala vztah mezi západní civilizací a orientem, jež byl spíše vztahem moci, dominance a různými stupni

²⁰⁷ Verney Lovett CAMERON, *Quer durch Afrika*, Leipzig 1877.

²⁰⁹ H.A. BRYDEN, *Great and small game of Africa*, London 1899.

²¹⁰ *Deutsche Ornithologie*, Darmstadt 1807.

²¹¹ V. L. CAMERON, *Quer durch Afrika*, Leipzig 1877.

hegemonie. Avšak přes veškerou modernizaci orientálního světa, zde zůstaly zvyky místních národů a jejich jazyky. I přes veškerou evropskou modernizaci v období kolonizace, nepřečkaly všechny jejich vymoženosti. Právě Ugandská železnice, jež znamenala pro mnoho Evropanů důležitý spoj mezi pobřežím a vnitrozemím byla během 20. století neudržovaná a v době nepokojů, které probíhaly v Keni i poničená. Ugandská dráha se od roku 2017 již nepoužívá. Mezi lety 2014-2016 byla postavena nová trať, která vede souběžně se starou.

Přestože existuje mnoho popisů afrického obyvatelstva a jejich kultur od různých cestovatelů, sběratelů a lovců, nemáme žádný dochovaný pohled z druhé strany. Nikdy nebudeme mít možnost navzájem porovnat pohledy evropských a afrických obyvatel.

Vilém Němec strávil dlouhou dobu v Africe, kde podnikal a živil se jako průvodce loveckých výprav. Během svého pobytu v Egyptě se stal usedlým cizincem, jenž viděl v místních turistech „hlupáky“, kteří se nechali okrádat všude kde se dalo a kupovali předražené suvenýry na tržištích. Na přelomu 19. a 20. století se v Egyptě cestovní ruch natolik rozrostl, že tam Evropané zevšedněli a každý z nich měl o sobě veliké mínění. Cestující, kteří se vypravili do Egypta pouze na dva týdny, nebo velice krátkou dobu, vystupovali po příjezdu domů ve věcích egyptských jako znalci. Někteří turisté, jež navštívili Egypt, si stěžovali na dokonalost a drzost egyptských domorodců ve vydírání. Avšak sám Němec uvádí: „*kdo naučil egyptské domorodce těmto vlastnostem, jež projevíli proti nám, v Egyptě usedlým Evropanům, by si domorodec nikdy nedovolil? Kdo? Kdo jiný, než turisté sami?*“²¹² Dříve, kdy cestování nebylo tolik rozšířené, respektoval téměř každý domorodec Evropana. Avšak na konci 19. a na počátku 20. století už každý domorodec viděl v turistovi (podle Němce) „slabocha“ jemuž se dokázal posmívat a natolik se přetvařovat, aby z něho vytěžil, co největší zisk.²¹³

²¹² JÚNOVÁ MACKOVÁ. "Krásný, báječný, nešťastný Egypt!", s.267-268.

²¹³ Tamtéž, s.267-268.

8. Analýza loveckých dnů

Aby bylo možné pochopit smysl a cíl Františkovy lovecké výpravy do Afriky, je potřeba rozebrat jeho dny lovu do nejmenších detailů. Z toho důvodu si představme jeho jeden den na lovu, od něhož se dále přesuneme ke konkrétnějším detailům výpravy.

8.1 Představení prvního loveckého dne

Šestnáctého ledna o půl šesté ráno se Kinský vypravil v husté mlze na lov. Bohužel nemohl vyrazit dříve, jelikož den a noc jsou zde v blízkosti rovníku přibližně stejně dlouhé. Během dne zahlédl několik pštrosů, které bylo podle Kinského těžké trefit. Bylo to nemožné, protože díky své výšce měli lepší rozhled do krajiny, který jim umožňoval rychle zareagovat a utéct před možnou hrozbou. Kromě nich zahlédl i stádo Thompsonových gazel, které dlouhou dobu pozoroval, nakonec na ně vystřelil, ale žádnou netrefil. Poté pokračoval v cestě přes podlouhlý hřeben, když se před ním naskytl nádherný pohled na rozlehlé pláně pokryté velkými stády zeber a buvolců kongoni, mezi nimiž se pohybovali jednotlivě gazely a pštrosi. Po dlouhém pozorování se mu podařilo přiblížit na tři sta stop od zebry a vystřelit, ale unikla mu. Po výstřelu se ozval šílený řev a funění jako z lokomotivy a necelých třicet stop od Kinského se vyřítil nosorožec. Jeho shikariové ho upozornili, že asi ve stejné vzdálenosti stál další. Proto Kinský seděl tiše a nehýbal se, jelikož měl jen pušku Mannlicher²¹⁴ s dutým nábojem,²¹⁵ která by nosorožce nezabila, ale jen více rozzuřila. Podle Kinského byli nosorožci velice pomstychtivá zvířata. Všeobecně je známo, že jsou to krátkozraká zvířata, ale na druhou stranu mají ostrý čich a sluch. Nejsnadnějším způsobem, jak ho zabít, byl zásah do srdce nebo do plic, ale nejvhodnějším cílem byla rána do mozku nebo krku.²¹⁶ Nakonec se oba uklidnili a ten slabší rychle odešel, zatímco druhý se pomalu pohyboval po stepi, kde svým rohem rozbořil několik termitišť. Poté se Kinský rozhodl vrátit do tábora,²¹⁷ kde něco snědl a rychle se vrátil

²¹⁴ Schönauer neboli Mannlicher- Schönauer- Otto Karl Schönauer (1844–1913 v roce 1900 společně s Ferdinandem von Mannlicherem (1848–1904) zkonstruovali nový model armádní opakovačky, jež měla na rozdíl od rakouských zavedených pušek válcový odsuvný závěr, ale také již nebyla zásobována pomocí nábojových pásků, nýbrž měla cívkovou nábojovou schránku s kapacitou pět nábojů. Tyto zbraně byly dodávány v roce 1903 řecké armádě. Malý počet pušek použilo Rakousko-Uhersko v první světové válce. Pušky se však mnohem více používaly jako lovecké zbraně a vyráběly až do roku 1972.

²¹⁵ Tříštvrtá střela je projektil továrně či dodatečně upravený tak, aby se při průchodu cílem snadno a hodně deformoval. Střely dostaly pojmenování dum-dum nebo dumdum podle místa výroby, státní muniční továrny ve městě Dum-dum nedaleko Kalkaty. Tyto speciálně upravené střely se uchytily jako lovecké. Je to dáno snahou o co nejrychlejší usmrcení zvěře, což je považováno za humánní, utrpení je zde nežádoucí.

²¹⁶ H. A. BRYDEN, *Great and small game of Africa*, London 1899.

²¹⁷ Podle poznámek to byla dvouhodinová cesta.

zpět. Jeho pomocníci, jež ve svých poznámkách popisuje, byli podle barvy pleti „černoši“. Oznámili mu, že se tam stále pohybuje ten samý nosorožec. Opatrně se za ním plížil, aby ho nevyplašil a mohl jej dobře zasáhnout. Po dostatečném přiblížení k nosorožci asi na čtyřicet stop od něj, si Kinský pomyslel: „*Nikdy v životě jsem si nepředstavoval nic tak obrovského, jako je tahle bestie.*“²¹⁸ Jelikož na ucho neviděl zamířil co nejnižší pod něj a vypálil. V okamžiku výstřelu se nosorožec vyřítil a začal se chovat rozzuřeně. Druhou ránu mu chtěl zasadit až když by byl blízko něho, ale nosorožec utekl mimo dostřel. Dvě hodiny pronásledovali jeho stopu, ale kvůli tomu, že se cítili vyčerpaně, se rozhodli vrátit do tábořiště. Pálffy měl podobně neúspěšný lovecký den.²¹⁹

8.2 Analýza loveckých dnů na konkrétních případech

Hlavní podstatou jeho výpravy do Afriky bylo prožít lovecké dobrodružství na africkém kontinentu. Šlechta totiž od poloviny 19. století prožívala úpadek vlastní politické moci. Jedním z aspektů modernizace společnosti pak byly i změny v rušení jejich pravomocí a šlechtických práv. Jednou z nich bylo i právo lovu, kterou měla již od středověku. Právě tento důvod mohl být jedním z motivačních faktorů, proč habsburská aristokracie odjížděla na lovy mimo Evropu. Dalším možným důvodem k lovu v zahraničí, bylo získání významných trofejí, jako byly kly slona, rohy nosorožce nebo hlava buvola. Kromě toho mohl lov pro šlechtice znamenat únik od všední každodennosti.

Pro Františka Kinského byla tato cesta první zkušeností lovu na Africkém kontinentu. Přestože neměl žádné zkušenosti s lovem africké zvěře, odhodlal se odjet na tuto výpravu.

Šlechta si vybírala své destinace podle toho, jakou trofej chtěli získat a jaký způsob safari jim vyhovoval. Většina lovců chtěla především ulovit slona, nosorožce, buvola a lva, protože měly tyto trofeje dokázat jejich odvahu a loveckou zdatnost. Důležitým bodem při výběru místa lovu byla i doporučení a zkušenosti přátel, jež africké dobrodružství podstoupili.²²⁰

Z jeho zápisku je patrné, že lov bral velice vážně a měl několik cílů, co přesně chtěl ulovit. Především stál o kořist nosorožce, jež pro něj bylo velice těžké ulovit. Už na počátku své cesty poznamenává ve svém deníku: „*Brzy ráno 17. ledna jsem šel ven a proklínal*

²¹⁸ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356

²¹⁹ Tamtéž, inv.č 356

²²⁰ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

nosorožce, svět obecně, Afriku a zejména cestování.“²²¹ Nalezení nosorožce, a především jeho zastřelení bylo v té době náročné, ale tento úlovek představoval jednu z hlavních trofejí, kterou si lovci chtěli odvést zpět do své země. Osobně píše v dopise své matce: „...a pokud získám ještě jednoho nosorožce, budu docela spokojený.“²²² Trvalo nějakou dobu, než se mu podařilo ulovit jednoho nosorožce. Po každém nezdařeném pokusu byl během dne skleslý, a proto se na svých výpravách zaměřoval i na jiná zvířata, jež bylo možné snadno zastřelit. Například dosti zmiňovanými zvířaty v jeho dopisech byly zebry, žirafy, pštrosi, perličky, různé druhy gazel a antilop.²²³

Nosorožci byla velice nebezpečná zvířata, ale jen v tom případě, pokud jste je vyděsili, nebo vyprovokovali. Například Wilhem Kuhnert vypráví ve své knize, že byl při svém prvním lovu nosorožce třikrát napaden, což podle jeho slov bylo na počátek trochu moc. I jeho pomocníci měli veliký strach před napadením nosorožcem, proto všichni do jednoho vylezli na strom. A můžeme vidět, že nosorožec nebyl hlavní trofejí jen pro Kinského a Pálffyho, ale také i pro ostatní lovce. Právě Kuhnert píše ve své knize: „*První nosorožec mrtev! Jaká to naprosto nevyslovitelná radost!*“²²⁴

Informace o nosorožcích získané v 19. a na počátku 20. století existovalo hodně a lišily se. Sám Kuhnert si troufal říct, že tyto posudky o zvířecí duši odpovídají povaze pozorovatele. Občas mohl lovec sedět klidně a odevzdaně hledět vstříc nebezpečí a další mohli šíleně střílet i když jim nehrozilo žádné nebezpečí. Kladnými schopnostmi při lovu nosorožce byla odvaha, rychlé rozhodování, znalost zvyků a životních podmínek zvířete. Každý lovec chápal a pozoroval zvíře podle svého osobního názoru. Ač byl nosorožec velice nebezpečným zvířetem nebylo natolik pravděpodobné, že jej lovci africké zvěře vynechají.²²⁵

Pálffy se ve svém deníku zmiňoval o lovu nosorožců, gazel, antilop a lvů. Během jednoho loveckého dne se Pálffymu naskytla příležitost, kdy si mohl vyfotografovat jím zastřelenou lvici. Avšak druhá se skrývala v houštině. Proto se on a jeho družina rozhodli zapálit křoví a vypudit ji. Lvici nakonec našli mrtvou asi deset kroků od koryta. Okamžitě přemístili tělo, aby jim neshořela a neponičila se. Pálffy popisuje: „*Tento lov pro mě zůstane navždy v paměti, neboť to byla pravá a napínavá rozkoš pro lovce. Téměř tři hodiny lovit lvy a*

²²¹ SOa Zámrsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356

²²² SOa Zámrsk, Rodinný archiv Kinských, *Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm.*, inv. č. 256/1.

²²³ SOa Zámrsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356

²²⁴ V. KUHNERT-J. VANĚK, *Lovy a malování v divoké Africe*, s. 3-103.

²²⁵ Tamtéž, s. 3-103.

*po tu dobu se kochat pohledem na jejich pohybech.*²²⁶ Svůj lovecký úspěch chtěl zvěčnit fotografií obou lvic, když v tom z křoví vyběhla dvě malá lvíčata. Sám Pálffy popisuje, že mu bylo velice líto těchto dvou sirotek. Avšak na druhou stranu poznamenává, že lví řev byl převelice krásný zvuk a hned tak na něho nezapomene.²²⁷

Obraz č. 12 – Huebner se dvěma lvíčaty

Přestože je z poznámek patrné, že byl pro Kinského lov a získání trofejí velice důležitým bodem cesty, tak v některých momentech je možné vypožorovat, že mu nezáleží na všech zastřelených úlovcích. Například v případě, kdy si myslel, že zasáhl statného samce gazely. Po přiblížení k úlovku zjistil, že zastřelil slabší kus. Z čehož podle jeho slov: „*Byl jsem strašně naštvaný.*“²²⁸ je patrné, že nemá žádnou úctu ke zvířecímu životu a střílí téměř po všem, co kolem sebe vidí. Jeho nálady se odvíjejí od toho, kolik denně zastřelí zvířat. Jako například

²²⁶ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

²²⁷ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky 1907-1913*, s.185-349.

²²⁸ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

v den, kdy zastřelil statného samce, což mu přivodilo nepopsatelnou radost. Po jeho skolení zmínil že: „*Tento úlovek se stal úžasnou odměnou v novém a nádherném loveckém dni. Poté, co jsem se dostatečně potěšil nad úlovkem a odpočinul si, jsem se vydal dál.*“²²⁹

Cestovatel a spisovatel Vilém Němec (1857-1942) poznamenává ve své knize, že z jeho ulovené zvěře si bral jako trofej jen hlavu a kůži. Využil také určité množství masa ze zvířete, aby on a jeho lidé v karavaně měli co jíst. Zbytek masa nechal ladem ležet na pospas supům, šakalům a hyenám.²³⁰

Z pohledu dnešního člověka byl v průběhu loveckých výprav na Africkém kontinentu uloveno a zabito mnoho zvířat. Sám univerzitní profesor Julius Komárek, jenž je autorem příspěvku o loveckých cestách Josefa Colloredo-Mannsfelda, hovoří o množství ulovené africké zvěře následovně: „*Když jsem stanul v opočenské hale uviděl jsem, co všechno tehdy majitel panství mohl na Modrém Nilu ulovit, zmocnilo se mě skoro pohnutí. Je to obraz tehdejšího bohatství Súdánu, který se již nikdy nevrátí...Tehdy ještě žili na tomto území nosorožci, sloni, kudu, oryx a v suakinských horách se zdržovala spousta kozorožců. To vše dávno minulo. Po pacifikaci Súdánu nastalo veliké pytláctví ze strany habešských lovců a při stavbě železnice z Port Súdánu byla zvěř v okolí Evropany tak vyhubena, že trofeje na opočenském zámku, jejichž síla a počet druhů jsou něčím, co dnes na Modrém Nilu vůbec již získat nelze. Dnes tam není ani památky po nosorožcích, nebo antilopě kudu a antilopa oryx jest skoro úplně vyhubena, sloni tvoří ještě dvě stáda, ale jest to většinou zvěř mladá a slabí sloni, a kozorožců s takovými rohy jaké visí v Opočně, tu již také není.*“²³¹

Místní úřady se snažily o regulaci lovu zvěře a dodržování některých zákonů. Sám Kinský získal informace o dodržování zákonů z brožury *Game Regulations 1900-1903*, která byla vytištěna v Mombase roku 1904. V těchto regulacích stojí, že žádná osoba, pokud k tomu není oprávněna zvláštní licencí, nesmí lovit, zabíjet nebo chytat zvířata uvedena v prvním seznamu.²³²

Právě Kinský ve svých poznámkách dva takovéto případy zmiňuje. Jedním z nich byla situace, kdy dosáhl maximálního počtu zastřelených deseti kongoni. Poté už si jich nevšímal a

²²⁹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

²³⁰ V. NĚMEC, *Pod žhavým sluncem: cestopisné črty z výpravy konané v letech 1899-1900*, s. 16-234.

²³¹ Anežka JIRÁKOVÁ. *Opočenská sbírka z cest Josefa Colloredo-Mannsfelda část 2. - sbírka africká*, In. Orlické hory a Podorlicko sv.21(1), Rychnov nad Kněžnou 2014, s. 83-102.

²³² SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903*, inv.č 357.

vyhledával jinou lovnou zvěř. Licence sportovce a veřejného činitele opravňovala k lovu, zabíjení nebo odchytu zvířat kteréhokoliv druhu uvedených ve třetím seznamu (viz obrázek č.13). Pokud však licence nestanovovala jinak, mohli ulovit pouze určité množství stanoveného ve druhém sloupci tohoto seznamu. Pouze držitelé licence sportovce nebo veřejného činitele se zaplacením dodatečných poplatků mohli zabíjet nebo odchytávat další zvířata jakéhokoliv druhu.²³³

THIRD SCHEDULE.						Number allowed.
<i>Animals, limited numbers of which may be killed or captured under a Sportsman's or Public Officer's License.</i>						
	Kind.					
1.	Elephant (male)	2
2.	Rhinoceros.	2
3.	Hippopotamus	2
4.	Zebra (other than the Mountain Zebra)	2
5.	Antelopes and Gazelles— Class A.					
	Oryx (<i>Gemsbeck Colotis or Beisa</i>)	2
	Hippotragus (<i>Sable or Roan</i>)	2
	Strepsiceros (<i>Kudu</i>)	2
6.	Colobi and other fur-Monkeys	2
7.	Aard-varks (<i>Orycteropus</i>)	2
8.	Serval	2
9.	Cheetah (<i>Cynælurus</i>)	2
10.	Aard-wolf (<i>Proteles</i>)	2
11.	Smaller monkeys of each species	2
12.	Ostrich (male only)	2
13.	Marabous	2
14.	Egret	2
15.	Antelopes and Gazelles— Class B.					
	Any species other than those in Class A.	10
16.	Chevrotains (<i>Dorcatherium</i>)	10
17.	Wild Pig, of each species	10
18.	Smaller Cats	10
19.	Jackal	10

Obraz č. 13-Třetí seznam zvěře povolených k zabití nebo odchytu

V dalším případě bylo podle jeho poznámek, zakázáno střílet po samicích a mládětech. Avšak během jedné výpravy zastřelil Kinský samici žirafy nejdříve v domnění, že střílí po samci. Další den přinesli shikariové pouze hlavu samice s ukousnutým nosem a jedním uchem. Po nalezení a prozkoumání zbytků těla, jež bylo ohlodáno supi, došel Kinský k závěru, že zastřelil samici. Jeho radost z úlovku se mísila s nemalou dávkou strachu a obav z obtížného převozu trofeje přes celnici zpět do Evropy. Podle regulací lovu zvěře nesměla žádná osoba bez zvláštní licence lovit, zabíjet nebo odchytout jakékoli zvíře uvedené v druhém seznamu a pokud to byla samice s mládětem nebo samotné nedospělé mládě.²³⁴

²³³ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903*, inv.č 357.

²³⁴ Tamtéž, inv.č 357.

Huebner mu sliboval, že se pokusí zařídit její převoz, ale Kinský byl ještě další dva dny vyděšený.²³⁵

8.2.1 Zákony o regulaci a ochraně zvěře

Každý lovec musel po uplynutí platnosti licence nebo před odjezdem ze země předložit na úřadě seznam ulovené zvěře s udáním pohlaví, data a místa, kde byla ulovena.²³⁶

Mezi zákony o lovu zvěře platilo, že žádná osoba v Protektorátu Východní Afriky nesmí prodávat, kupovat, nabízet nebo vystavovat k prodeji jakákoliv pštrosí vejce ani hlavu, rohy, peří nebo maso jakéhokoliv zvířete uvedeného v seznamu. Dále se nesmělo skladovat, balit, převážet nebo vyvážet jakoukoliv část uloveného zvířete na něhož se stahovaly zákony proti ulovení nebo odchyty.²³⁷

Pokud by se zjistilo, že osoba vlastní jakýkoliv sloní kel menší než jedenáct liber nebo jakoukoliv slonovinu, která je podle soudu součástí sloního klu, který by vážil stejně, se dopustí přestupku proti předpisům a kel nebo slonovina budou zabaveny.²³⁸

Nikdo nesmí použít žádný jed nebo bez zvláštního povolení jakýkoliv dynamit či jinou výbušninu k zabíjení a lovu ryb.²³⁹

Přelom 19. a 20. století vedl koloniální mocnosti k otázce regulování bezhlavého vybíjení zvěře, jež probíhalo po celou dobu druhé poloviny 19. století. Proto byly na konferenci koloniálních mocností v Londýně v květnu roku 1900 ustanoveny základní články na ochranu africké zvěře a byl vydán zákaz neomezeného vývozu rohů, kůží, slonoviny a jiných obchodních artiklů získaných lovem.²⁴⁰

Z brožury *Game Regulations 1900-1903* vydané v Mombase roku 1904 se můžeme dozvědět o následujících pravidlech, jež měli lovci dodržovat v protektorátu Východní Afriky. Pokud osoba neměla oprávněnou speciální licenci, nesměla lovit, zabíjet nebo odchyťovat žádné ze zvířat uvedených v prvním seznamu. Dále lovci nesměli s oprávněnou speciální licenci podle uvedených pravidel lovit, zabíjet nebo odchyťovat jakékoliv zvíře uvedené v druhém seznamu

²³⁵ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

²³⁶ M. Slábová -M. Slaba. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, s. 269.

²³⁷ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903*, inv.č 357.

²³⁸ Tamtéž, inv.č 357.

²³⁹ Tamtéž, inv.č 357.

²⁴⁰ M. SLABOVÁ-M. SLABA. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, s.76-78.

v případě, když bylo zvíře za a) mládětem nebo b) samice doprovázená mláďaty. Dále lovcům nesměli bez povolení lovit, zabíjet nebo odchyťovat žádné zvíře uvedené ve třetím seznamu.²⁴¹

Pouze komisaři dohlížející na tyto zákony mohli prohlásit jakýkoliv druh a pohlaví zvířete, že bude uvedeno nebo odebráno do konkrétního seznamu. Mohli také jakýkoliv druh zvířete přesunovat z jednoho seznamu do druhého a pokud by to považovali za vhodné měli možnost uplatnit takováto prohlášení na celý protektorát nebo omezit na kterýkoliv okres i obvod, kde považují za nutné zvíře chránit.²⁴²

V případě, že se komisařovi jevila jakákoliv použitá metoda k zabíjení nebo odchytu zvířete a ryb nepřiměřeně destruktivní mohl ji zakázat nebo předepsat podmínky, za kterých by daná metoda šla využít. Pokud by lovec použil zakázanou metodu lovu, která nebyla v souladu s předepsanými podmínkami, byl by potrestán sankcemi.²⁴³

Za připlacení dodatečných poplatků, které stanovoval komisař, mohl držitel sportovní licence zabíjet nebo chytat další zvěř jakéhokoliv druhu. Osadnická licence opravňovala svého držitele k lovu, zabíjení nebo odchytu zvířat pouze toho druhu a počtu, jež byl uveden ve čtvrtém seznamu.²⁴⁴

Každý držitel lovecké licence si musel vést evidenci jím zabitě nebo odchycené zvěře ve formě uvedené v sedmé příloze. Evidence se předkládala často, jak to bylo možné, nejméně však jednou za tři měsíce. Dokument se předkládal nejbližšímu sběrateli nebo asistentovi sběratele, který podepsal aktuální záznam. Každá osoba oprávněná udělovat licence mohla kdykoliv vyzvat držitele loveckého průkazu, aby předložil svou evidenci k nahlédnutí. Před opuštěním protektorátu musel každý držitel sportovní licence rovněž předložit komisaři svou evidenci ulovené zvěře. Pokud však držitel lovecké licence nevedl pravdivě svou evidenci, dopustil se tak přestupku proti předpisům.²⁴⁵

Komisař mohl zrušit jakoukoliv licenci, pokud byl přesvědčen, že se držitel provinil porušením těchto předpisů, nebo proti své licenci a v jakékoliv záležitosti s tím související jednal jinak než v dobré víře. Komisař mohl podle svého uvážení nařídit, aby licence podle těchto předpisů byla zamítnuta kterémukoliv žadateli. Každá osoba, jejíž průkaz byl ztracen

²⁴¹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky*, inv.č. 357.

²⁴² Tamtéž, inv.č. 357.

²⁴³ Tamtéž, inv.č. 357.

²⁴⁴ Tamtéž, inv.č. 357.

²⁴⁵ Tamtéž, inv.č. 357.

nebo zničen, mohla získat novou na zbytek svého období po zaplacení poplatku nepřesahujícího jednu pětinu zaplacené ceny za takto ztracenou nebo zničenou licenci.²⁴⁶

Žádná licence udělená podle těchto předpisů neopravňovala držitele k lovu, zabíjení nebo odchytu jakéhokoliv zvířete na soukromém pozemku, nebo vniknutí na něj bez souhlasu vlastníka nebo držitele. Každá osoba měla povoleno zabít či odchytit zvířata v počtu a druhu uvedené v jeho licenci. Pokud po dosažení určitého počtu pokračovala v lovu, zabíjení nebo odchytu zvířat bez dalšího povolení, provinila se porušením těchto předpisů a odpovídajícím způsobem byla potrestána. Osoby, jež zaměstnávaly majitele loveckého povolení, mohly bez licence pomáhat těmto držitelům při lovu zvířat, ale nesměly používat střelné zbraně.²⁴⁷

Držitel licence sportovce nebo veřejného činitele nesměl mít v listinách uvedených více než jednu osobu vybavenou průkazem osadníka či domorodce. V každém případě porušením tohoto nařízení bylo propadnutí licence všem držitelům, kterých se porušení týkalo.²⁴⁸

Komisař nebo jakákoliv osoba jím pověřená v tomto zastoupení mohla podle svého uvážení požadovat, aby každý lovec dovážející si střelné zbraně či střelivo, které mohl použít za účelem usmrcování zvěře, si zajistil povolení. Daná osoba mohla odmítnout převzetí střelných zbraní nebo střeliva z veřejného skladu, dokud nebude licence vyřízena.²⁴⁹

Pokud se zdálo, že příslušníci domorodých kmenů byli závislí na mase divokých zvířat pro své živobytí, v tom případě mohl sběratel v okrese se souhlasem komisaře povolit příslušníkům kmene, zabíjet zvířata v určité oblasti a za konkrétních podmínek. Těmito podmínkami byly například způsob lovu, počet, druh a pohlaví zvířat. Příkaz podle nařízení neopravňoval k usmrcení žádného zvířete uvedeného v prvním seznamu.²⁵⁰

Ustanovení těchto pravidel týkajících se držitelů licencí se nevztahovalo na příslušníka kmene nebo původního obyvatele vesnice, na kterého se vztahovalo nařízení. S výjimkou výše uvedeného se obecná ustanovení těchto předpisů vztahovala na každého domorodce, který měl oprávnění dle tohoto nařízení, a po porušení jakéhokoliv příkazu byl potrestán.²⁵¹

²⁴⁶ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky*, inv. č. 357.

²⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 357.

²⁴⁸ Tamtéž, inv. č. 357

²⁴⁹ Tamtéž, inv. č. 357.

²⁵⁰ Tamtéž, inv. č. 357

²⁵¹ Tamtéž, inv. č. 357.

Odpovědná osoba okresu mohla se souhlasem komisaře udělit licenci podobnou licenci sportovce nebo osadníka kterémukoliv domorodci za podmínek týkajících se poplatků a právního postupu komisaře.²⁵²

Pokud některý státní úředník Východoafrického protektorátu považoval za vhodné, pro účely ověření evidence držitele průkazu, mohl provést kontrolu všech zavazadel, balíků, vagónů, stanů nebo budov které patřili, nebo byly pod kontrolou osoby či jejího agenta. V případě, že důstojník našel hlavy, kly, kůže, nebo jiné části zvířat, která byla zabita, dále jakákoliv živá zvířata, která se zdála být odchycena v rozporu s tímto nařízením, byla zabavena a odnesena před soudce, aby s nimi naložil podle zákona.²⁵³

Každá osoba, která lovila, zabíjela nebo odchytila zvířata v rozporu s těmito předpisy, nebo se jinak dopustila kteréhokoliv porušení předpisů, byla na základě přesvědčení potrestána pokutou. Pokud se přestupek týkal více zvířat, než dvou mohla dosáhnout až 1 000 rupií. V tomto případě docházelo k trestu odnětí svobody, který se mohl prodloužit na dva měsíce, s pokutou nebo bez ní.²⁵⁴

Ve všech případech na základě odsouzení podléhá propadnutí hlavy, rohy, kly, kůže nebo jiné zbytky zvířat nalezené v držení pachatele nebo jeho zástupce. Platilo to i pro všechna živá zvířata odchycená v rozporu s těmito předpisy. V případě, kdy byla odsouzená osoba držitelem licence, mohla být licence soudem odebrána. Pokud byla v řízení podle těchto zákonů uložena pokuta, mohl soud udělit částku nepřesahující polovinu celkové pokuty jakémukoliv informátorovi.²⁵⁵

Přestože se úřady snažily o regulaci lovu zvěře, je dnes téměř nepředstavitelné, jak vysoký počet zvěře byl uloven během velkých loveckých výprav. Tyto regulace probíhaly už v době, kdy mezi lety 1901-1902 Afriku navštívil Josef Collredo-Mannsfeld (1866-1957). Co přesně rozhodovalo o udělení či neudělení lovecké licence a jaké byly základní motivace ke zřízení regulací tohoto typu? Jedním z motivů bylo hledisko prestiže a prostředků, jelikož některá zvířata bylo možné lovit pouze za poplatek, ale zato neomezeně. Výsledkem toho bylo,

²⁵² SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky*, inv.č. 357.

²⁵³ Tamtéž, inv.č. 357.

²⁵⁴ Tamtéž, inv.č. 357.

²⁵⁵ Tamtéž, inv.č. 357.

že bohatí Evropané si mohli ulovit libovolné množství zvěře. Proto se zájemci o licenci nemuseli prokazovat jinak než finančně a své důvody nemuseli nijak obhajovat.²⁵⁶

Ačkoliv Kinský získal zkušenosti z lovu v Evropě, nemohlo se to rovnat pronásledování africké zvěře. Už jen klimatické podmínky mu znepríjemňovaly lov. Vysoké teploty, náročné a občas i dlouhodobé pronásledování zvěře jej rychleji unavilo a musel si vždy na chvíli odpočinout. Jak sám několikrát poznamenává: „*Poté co jsem se dostatečně potěšil nad úlovkem a odpočinul si, vydal jsem se dál.*“ nebo: „*Po dvou hodinách pronásledování jsem byl tak unavený, že jsem si musel oddechnout. Stádo zmizelo a já se posadil do stínu stromu, abych si odpočinul.*“²⁵⁷ Avšak málokdy zmiňuje, že by během dne vrátil se na jídlo do tábora a po něm pokračoval dále v lovu. Z jeho zápisků je patrné, že se na lov vydává v ranních hodinách a vrací zpět do tábora se západem slunce nebo když je natolik znaven, že už dál nemůže pokračovat. Jedním z příkladů jeho vyčerpání je zápis z dvacátého sedmého ledna: „*Jak jsem již zmínil, cítil jsem se unaveně a vyčerpaně, proto jsem to vzdal a vydal se zpět do tábora.*“²⁵⁸

Pro mnoho lovců bylo africké klima velice nepříjemné a rozdílné od evropského. Zimní měsíce byly nejvhodnějším obdobím, kdy šlechtici odjížděli na lovecké výpravy do Afriky, zpravidla v průběhu prosince. V Africe bylo v té době horko a sucho. Nazpátek se vraceli v březnu nebo v dubnu před začátkem období velkých dešťů.²⁵⁹

Nejen odlišné počasí od toho evropského se stávalo přítěží během lovu, ale taktéž zde byly jiné přírodní podmínky jako stepi, pouště nebo savany. V několika případech neumožňovala Kinskému místní vegetace natolik vhodné podmínky, aby se mohl dobře skrýt a nevyplašit zvěř. Podle je slov: „*Z dálky jsem zahlédl pasoucí se stádo Thompsonových gazel a s velkým úsilím jsem se plazil po břiše za trsy trávy na vzdálenost poloviny možného dostřelu.*“²⁶⁰ Sám Kinský tvrdil: „*Pokud jste lovili pouze v Evropě, nemůžete mít ponětí, jaký je lov v Africe a co vůbec znamená se plazit v tropickém slunci 5-600 stop na břiše, nikoliv po ruce a kolenou.*“²⁶¹ Avšak ho tato úmorná a někdy i obtížná pronásledování zvěře neodradila od další lovu.²⁶²

²⁵⁶ A. JIRÁKOVÁ, Opočenská sbírka z cest Josefa Colloredo-Mannsfelda část 2. - sbírka africká, s 83-102.

²⁵⁷ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č. 356.

²⁵⁸ Tamtéž, inv.č. 356.

²⁵⁹ V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

²⁶⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č. 356.

²⁶¹ Tamtéž, inv.č. 356.

²⁶² Tamtéž, inv.č. 356.

Přestože musel překonávat obtížný terén africké země, nepopisoval ji nikterak zle. Spíše naopak ji viděl, jako krásnou a pro něj nepoznanou krajinu. Už na cestě lodí popisuje veškeré své dojmy z míst, na kterých zastavují.²⁶³

Během svých loveckých dnů nesleduje pouze zvěř, kterou chce ulovit, ale všímá si i okolí o němž se zmiňuje ve svých poznámkách: „Došel jsem až k pěknému akáciovému lesu u řeky, kde rostlo také několik obrovských baobabů a velmi vysoká bujná tráva.“²⁶⁴

Pohled Kinského se nezaměřuje jen na vysokou zvěř a krajinu kolem, ale všímá si menších afrických tvorů, jež tu žijí. Právě v jednom dopisu věnoval velkou část popisu místní fauny, především ptactva a hmyzu. Během svého putování po afrických pláních, měl možnost zahlédnout houfy perliček a frankolínů. Kromě nich přirovnal africké špačky podle tyrkysového zbarvení peří k našim ledňáčkům. Velice ho okouzly i pěnkavy ohnivé, pěnkavy rýžové a snovači. Zdejší krásu motýlů podle jeho slov nešlo srovnat s žádnými květinami nebo drahými kameny. Přestože rozeznal spoustu druhů zvěře, v jednom případě nedokázal pojmenovat místního brouka, a proto popsal pouze jeho vzhled.²⁶⁵

V momentě, kdy Kinský zastřelil zvěř na delší vzdálenost, poslal pro ni své pomocníky, kteří měli úlovek odnést do tábora. V některých případech se stávalo, že postřelený úlovek nebyl natolik zraněn, aby nemohl utéct, a proto na místě sestřelení nenašli shikariové žádné zvíře. Podle záznamu Kinského: „Stal se tedy neuvěřitelný případ, při kterém jsme nenašli posledního zastřeleného kongoni, i když jsem ho sám hledal hodinu v hluboké trávě.“²⁶⁶ Docházelo také k tomu, že shikariové byli v průběhu nebo na konci loveckého dne posíláni, aby pátrali po zastřeleném úlovku. Kinský ve svých dopisech zmínil: „Po hodině pátrání jsem nic nezahlédl. Nakonec jsem si sedl pod akácii a poslal černocho, aby se po nich porozhlédl.“²⁶⁷ V jednom případě sliboval svým pomocníkům za nalezení a přinesení úlovku zpět do tábora dvě rupie.²⁶⁸

Kinský s Pálffym využívali během loveckých výprav různé způsoby lovu. Jedním z nich bylo nahánění, kdy jim shikariové pomáhali nahnat zvěř jejich směrem. Kromě toho také zvěř stopovali. Další metodou, kterou využívali bylo nahánění zvěře pomocí ohně. Pálffy tuto situaci

²⁶³ SOa Zámrsrk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č. 356.

²⁶⁴ SOa Zámrsrk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č. 356.

²⁶⁵ Tamtéž, inv.č. 356

²⁶⁶ Tamtéž, inv.č. 356

²⁶⁷ Tamtéž, inv.č. 356

²⁶⁸ Tamtéž, inv.č. 356

popisuje ve svém deníku následovně: „*Postavili jsme se proti větru, po stranách jsme umístili řvoucí černé průvodce a nechali jsme pak po větru houštinu zapálit. Z houštiny vyvalila se celá oblaka dýmu, z nichž začalo vyskakovat celé moře plamenů, byl to překrásný pohled za večerního šera, ale hlavní lev nám scházel.*“²⁶⁹

I přes veškeré možné lovecké metody a získané střelecké zkušenosti se Kinskému nebo Pálffymu vždy nedařilo, zabít zvěř na první nebo druhý pokus. Sám Pálffy v jednom momentu popisuje: „*Nestřílel jsem špatně, a přece jsem spotřeboval pro šest dnešních ulovených kusů dvacet sedm ran. To je hrozné. Myslím, že mé chybování je zaviněno nesprávným určováním vzdálenosti. Odhadnout to je velmi obtížné, vzduch se značně chvěje a zvěř, kterou lovec zde spatří, je nadmíru různé velikosti.*“²⁷⁰

Způsoby lovu se od pravěku postupně měnily v závislosti na používaných zbraních, podle jejich účinnosti a v souvislosti s dobovými podmínkami a zvyklostmi. V době, kdy byly zbraně primitivní, museli se lovci spoléhat na své lovecké umění. Už od nepaměti se lovilo buď skupinově nebo individuálně. Pokud probíhal skupinový lov, používalo se nahánění k strmému srázu, a pádem z něj byla zvěř usmrcena, nebo k jiné terénní překážce, kde mohla být snadněji ulovena. Existovaly i další způsoby lovu jako bylo chytání a lapání do pastí, jam nebo zabíjení tlučkami. Technika lapání a chytání se používala ještě hluboko do 20. století. Dalším způsobem lovu bylo nahánění, které se časem změnilo ve štvanice a posléze v náročně organizované parforsní hony.²⁷¹

Šlechtici určovali způsob lovu podle druhu zvěře, kterou zrovna chtěli získat. Na antilopy, gazely nebo zebry zvolili většinou metodu šoulačky. Pokud zvěř byla na dostřel, sesedli z muly a došli do vhodného místa odkud mohli vystřelit. Jestliže se zvěř skrývala v nepříístupné houštině, či ve vysoké trávě přiblížili se k ní domorodci a začali ji nahánět směrem k lovcům. Velké kočkovité šelmy se lovili v noci, kdy byli lovci ukryti na improvizovaném posedu ve větvích nebo v bomách, či krytech z akáciových keřů. V případě, kdy lovci objevili stopu lva během dne, neváhali použít oheň, aby ho vyhnali z houští přímo do rány. Často se také využívalo k ulovení slona, nosorožce nebo buvola jejich napajedla. Pokud lovci byli velice znaveni, vyčkali na své stopaře, kteří je měli informovat o pohybu zvěře v okolí. Když se lovcům dařilo, zůstali na místě několik dní. V případě, že se v okolí nevyskytovala požadovaná zvěř, tábor se přesunul. Tato situace se taktéž objevuje v Kinského

²⁶⁹ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

²⁷⁰ Tamtéž, s.185-349.

²⁷¹ J. HANÁK, *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic*, s. 55-58.

poznámkách, kde popisuje, že se museli kvůli nadějně zprávě o výskytu zvěře přesunout na jiné místo. Vždy se ale pohybovali v blízkosti železnice.²⁷²

Jedním z problému, který měli Kinský a Pálffy, byla jazyková bariéra. Na jejich cestě se setkali s mnoha domorodými africkými obyvateli, jež neuměli žádný jejich jazyk. Kinský uměl německy a anglicky. Naproti tomu Pálffy ovládal asi jen němčinu a jak sám píše ve svých poznámkách závidí znalost anglického jazyka Kinskému, díky kterému mohl rozmlouvat s cestujícími na lodi. Avšak jejich znalost evropských jazyků jim ve východní Africe, byla v případě komunikace s místními neúčinná. Sám Kinský přiznává obtížnost v tomto směru, kdy ve svých poznámkách uvádí: „*Přítomnost Huebnera na naší cestě má své velké výhody, především proto, že je to slušný člověk a pak se také nemusíte starat o lidi kolem vás a můžete se plně věnovat lovu. Na druhou stranu nikdo z nás nerozumí ani slovu ve svahilštině ani žádnému jinému jazyku, kterým se zde mluví*²⁷³, což je pro nás velmi obtížné.“²⁷⁴ Z jeho slov je patrné, že Huebner nezařizoval jen jejich cestu a byl na výpravách překladatelem mezi nimi a domorodými obyvateli (shikariové), jež je doprovázeli na lovu. Pálffy tuto situaci hodnotil stejně jako Kinský. Podle jeho slov neuměl nikdo z karavany anglicky, a proto byly takřka zaprodáni domorodcům. Z toho důvodu měl Huebner samozřejmě větší autoritu u domorodců než Pálffy a Kinský.²⁷⁵

Bedřich Machulka (1875-1954) si své pomocníky, kteří pro něj dlouhodobě pracovali, vyškolil pro různé práce. Někteří se specializovali na stahování kůží a preparaci, další se naučili připravovat evropská jídla. Místní obyvatelé byli velice důležitou součástí výpravy, především kvůli stopování zvěře. Sám Machulka řekl: „*Nejlépe je mít na stopě dva domorodé stopaře. Více očí více vidí.*“²⁷⁶

Příručka súdánských železnic a paroplavby uvádí, že by každý lovec měl znát postup při preparaci lebky a kůže zvířete, neboť místní lidé to neumí a je nutné je vše nejprve naučit. Velice důležité je ukázat i uchování kůží za použití soli a ledku.²⁷⁷

Přestože panovala mezi Huebnerem a jeho pracovníky v karavaně jistá autorita, neproběhla proti Kinskému ani Pálffymu žádná rebelie ze strany jejich shikari. I když

²⁷² V. VAVŘINOVÁ-J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s. 58

²⁷³ Bantuské jazyky (jedním z nich je i svahilština), Kušitské jazyky a Nilotské jazyky.

²⁷⁴ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

²⁷⁵ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

²⁷⁶ M. SLABOVÁ – M. SLABA, *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, 2014, s. 80.

²⁷⁷ A. JÚNOVÁ MACKOVÁ. *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!"*, s.258.

v některých momentech přistupovali shikariové ke své práci s leností, nebyli nijak vážně potrestáni až na nadávky od Pálffyho. Avšak v průběhu výpravy vypukla v táboře pře, mezi jedním Masajem a Wakambou. Předtím než mohl kdokoliv zasáhnout, byl Masaj zraněn nožem a Wakambaňan dostal kyjem do hlavy. Nakonec rozepři ukončili a Huebner se postaral o zbytek. Wakabaňané si sklidili své věci a odešli z tábora. V ten moment zůstali Pálffy a Kinský asi jen s patnácti muži. Po necelé hodině se skupina Wakambaňanů opět vrátila zpět.²⁷⁸

Někteří vůdci karavan trestali neposlušnost svých pomocníků. Například v případě cestovatele a spisovatele Viléma Němce (1857-1942) jež na konci 19. století putoval po Africké krajině a své zážitky zdokumentoval v knihách. Právě v jedné z nich popisuje případ, kdy člen jeho karavany porušil pravidlo a jakým způsobem byl potrestán. Němec začíná slovy: „*Před ním ještě jednou vše opakuji Farakovi (byl vedoucím karavany). Tu Mekjen (osoba jež porušila pravidlo) v neskonale drzosti foukne mi kouř přímo do tváře. Ted' jsem se už neznal. Má ruka jakousi tajnou silou náhle vzpružená, kmitla se vzduchem a nehorázný políček dopadl na tvář Mekjenovu, takže mu cigareta vypadla obloukem z úst. Sehnul se pro ni, ale v tom dostal od Faraka pěstí do šíje, že se skácel.*“²⁷⁹ Kromě tohoto se zmiňoval o dalším trestu, kdy na řadu přišlo přivázání člověka a jeho zmrskání.²⁸⁰

Němcovi přišlo velice důležité, aby černočům bylo vše, co se s nimi domlouvalo, napřed důkladně podáno a odůvodněno, tak aby věc pochopili svým rozumem. To, co bylo jednou řečeno ještě desetkrát zopakovat, podat příklady, přirovnání a vysvětlit další možnosti.²⁸¹

Kinský se velice skromně zmiňuje o tom co po celou dobu svého pobytu jedli. V jeho poznámkách je možné najít jen jeden příklad pokrmu během pobytu ve středu země a tou byla ryba, kterou ulovil Huebner. Dvacátého ledna nachytil Huebner několik krásných ryb, a dokonce jednu asi patnácti kilovou. Pak v několika případech popisuje jídla, na kterých si pochutnával buď v hotelové restauraci v Nairobi a Mombase nebo na cestě vlakem. Během své cesty po ugandské dráze z Mombasy do vnitrozemí vystoupili na první stanici, kde si pochutnali na lahodné snídani, jenž se skládala z kokosových ořechů, ananasu, manga, zelených afrických

²⁷⁸ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

²⁷⁹ Vilém NĚMEC, *Pod žhavým sluncem: cestopisné črty z výpravy konané v letech 1899-1900 Východním Súdánem, Habeší a italskou kolonií Erytreou*, Praha 1920, s.16-234.

²⁸⁰ Tamtéž, 16-234.

²⁸¹ Tamtéž, 16-234.

pomerančů a z velkých vajec. Další jejich zastávka na jídlo byla nejmenovaná železniční stanice, odkud se vydali do Dak-bungalowu na večeri. Kinský ji zhodnotil jako velmi lahodnou. Dobré jídlo si také užívali v březnu při návratu do Mombasy, kde byli ubytováni v hotelu. Kinský ocenil jak pokrmy, tak hlavně chladné nápoje. Avšak se nikde nezmiňuje, že by jedli jimi ulovenou zvěř. V několika případech uvádí že to, co zbylo z jejich ulovené zvěře buď přenechali svým shikarium nebo jej zanechali napospas šakalům a hyenám. Místní obyvatelstvo velice rádo jedlo jakékoliv divoké zvíře. Například během jejich průzkumu našli Kinského pomocníci malou gazelu starou asi dva dny, kterou okamžitě snědli.²⁸²

Na výpravě Josefa Poláka (1844-1899) do západní Austrálie se zásobovali potravinami na celou dobu jejich pobytu. Jelikož ve vnitrozemí nebylo možné získat žádné potraviny. Sebou vzali čaj, kávu, cukr, mouku, rýži, hrách, ovesné krupky, solené maso vepřové a hovězí, slaninu, zavařené ovoce, různé druhy povidel, zelený francouzský hrách, lisovanou zeleninu, hrozinky, hořčici a různé koření. Při nedostatku tekutin si vodu mohli obstarat vykopáním čtyř až pět stop hlubokou díru v prázdném řečišti. Polák tvrdil, že voda proudí stále pod pískem.²⁸³

Autor v knize *Lovy a malování v divoké Africe* popisuje, jak velikou radost měl ze svého prvního úlovku nosorožce. Avšak jeho pomocníci nesdíleli stejnou radost. Jejich dobrá nálada byla spíše materiálního charakteru, a to v očekávání plných hrnců masa. Sám se pak radoval nad jejich dětskou nevázaností.²⁸⁴

Němec ve své knize píše, že maso uloveného kance nejedl, poněvadž mu přišlo velice odporné. Dalším důkazem bylo pro něj i to, že maso nesežrali ani jeho psi. Z ulovené zvěře však obvykle bral jako trofej jen hlavu, kůži a pak tolik masa, které mělo posloužit na stravování lidí v jeho karavaně. Zbytek masa nechával ležet na pospas supům, šakalům a hyenám.²⁸⁵

8.2.2 Trofeje a jejich sbírky

Velké lovecké trofeje se stávaly zdrojem rozsáhlého množství druhů rozmanitých zvířecích exponátů, jenž si lovci přiváželi na svá sídla.²⁸⁶ V tomto ohledu nezaostával ani

²⁸² SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv. č. 356

²⁸³ J. KUNSKÝ, *Čeští cestovatelé*, s. 70.

²⁸⁴ W. KUHNERT, *Lovy a malování v divoké Africe*, s.3-103.

²⁸⁵ V. NĚMEC, *Pod žhavým sluncem*, s. 16-234.

²⁸⁶ Anežka HŮLKOVÁ – Matouš JIRÁK, *Osobnost sběratele a bibliofila Josefa Colloredo-Mannsfelda*. In *Zprávy památkové péče* 77, Praha 2017 s. 91-100.

Kinský a Pálffy během jejich pobytu v Africe. Avšak občas měli s některými problémy kvůli převozu nebo z jiných důvodů. Jedním z nich byl, že neměli osobu, která by uměla dobře preparovat ulovená zvířata. Jejich místní pomocníci se starali o preparaci, ale asi nedokázali zvíře vypreparovat tak dokonale, aniž by ji zcela nepoškodili. Přestože měl Pálffy zaznamenané některé pokyny preparace od Hodka a Kinský zas knihu od Rolanda Worda týkající se tohoto tématu domnívali se, že nejspíše veškeré kůže zahodí.²⁸⁷

V momentu, kdy Pálffy ulovil žirafu, nechal ji přinést do tábora, kde její kůži pod jeho dozorem zpracovali pomocí arseniku a dalšími podobnými chemikáliemi. K uchování kůží také využívali kamenec a arsenik, avšak v průběhu jejich cesty jim došli zásoby. Z toho důvodu byl Pálffy nešťastný, jelikož nedoufal, že by lví kůže přetrvaly zabalené pouze v popelu. Pro lovce bylo zřejmě důležité, aby jeho ulovená trofej byla vcelku nebo aspoň v kvalitním stavu. Proto také Pálffyho zamrzelo, když jeho prvně ulovený nosorožec měl přední roh ulomený. Avšak v případě, kdy oba měli šťastný lovecký den, oslavili jej dlouhým doutníkem a šampaňským.²⁸⁸

S trofejemi parohaté zvěře, zejména jelení, se poprvé na českém území setkáváme v 16. století. Jejich obliba pak stoupá od 17. století a v průběhu 18. století je to už běžnou praxí. Ulovené trofeje se stávaly neodmyslitelnou součástí reprezentačních výzdob loveckých zámečků a panských sídel. V průběhu dějin se pojem trofej měnil, až se ustálil na parohy, toulce²⁸⁹ a zbraně a části ulovené zvěře. Trofej byla pro lovce upomínkou na zdárný lov a zážitky s tím spojené. Kromě vzpomínkové a emocionální funkce měly odhalit lovcovi schopnosti a zkušenosti se zvěří. Trofeje se měly získávat především pro výše uvedené hodnoty, ale nikoliv pouze s cílem lovu. Základním nectností je lov trofejí bez ohledu na správnost výběru z chovatelského hlediska a snaha o získání co největších exemplářů z prestižních důvodů a soutěživosti s ostatními lovci.²⁹⁰ Pro dobře situovaného aristokrata byl sběr loveckých trofejí a domorodých předmětů jednou z funkcí společenského chování. Tyto předměty si následně vystavili ve svém sídle. V mnoha směrech tato aktivita naznačovala pomalý, avšak patrný ústup šlechty z politických pozic. Pro neurozené, ale majetné vrstvy to byl způsob o napodobení životního stylu šlechty a důkaz společenské prestiže.²⁹¹

²⁸⁷ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349

²⁸⁸ Tamtéž, s.185-349

²⁸⁹ Toulec znamená roh muflona.

²⁹⁰ J. HANÁK, *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic*, s.134-135.

²⁹¹ A. JÚNOVÁ MACKOVÁ. *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!"* , s.254-255.

Ve velkém probíhala sběratelská činnost i u cestovatelů, jež nepocházeli z aristokratických kruhů. Byli jimi lékaři, fotografové nebo spisovatelé. Své dobrodružné cesty po Africkém kontinentu zdokumentovali v knihách. Kromě nich si z výprav přiváželi předměty, které získali nebo sami ulovili. Shromažďování přírodních a etnografických sbírek bylo typickým znakem pro evropské obyvatelstvo. Skrze cílené vytváření sbírek docházelo k diskurzivnímu přivlastňování zámořských území Evropany. Znovu se tak dostáváme k orientalismu a nadvládě Evropy nad kolonizovaným světem a jeho ukázky skrz dovezené exponáty. V 19. století se zdokonalovaly metody preparace, což vedlo k lepší technice zpracování a uchování částí zvířete. Díky těmto pokrokům bylo podle Hannah Paddon možné pro diváky navodit zdání, že jsou živé a zajistit tak i delší trvanlivost preparátů. Šlechtické kabinet kuriozit, nebo jejich sbírky byly určeny pouze pro vlastní potěchu či prestiž mezi aristokracií. Avšak muzea obsahující exponáty získané v cizokrajných zemích byly určeny k edukaci a okázalosti pro širší veřejnost. V této sběratelské době byl sběr a transport přírodnin do Evropy chápán jako záslužná činnost. Tyto aktivity bral Holub jako důležitý symbol moderního národa, proto přispíval k rozšiřování rakousko-uherského a českého vědění o africkém kontinentu. Avšak jeho zájem přerostl ve výzkum, sběr a vystavení původních obyvatel, respektive jejich ostatků. Hlavním motivem těchto sběratelů bylo předat své vědění a zisk.²⁹² Sám český cestovatel a pedagog Josef Kořenský se o svém kolegovi Enrique Stanko Vrázovi zmiňuje, jak přes nevšední lásku k přírodním vědám daroval přírodniny jejichž cena šla dost vysoko. Kromě toho v knize *Čeští cestovatelé*²⁹³ autor píše o Vrázově zásobování Fričova pražského obchodu s přírodninami jako o způsobu, kterým si na svých cestách vydělával.²⁹⁴ Stejným způsobem byla motivovaná Machulkova a Němcova sběratelská činnost.²⁹⁵

Při dnešní prohlídce zámku v Kostelci nad Orlicí mohou návštěvníci spatřit předměty, jež si Kinský přivezl ze svých cest z Afriky. Ty jsou vystaveny v modře vymalovaném pokoji nacházejícím se vedle knihovny. Ze zvířecích exponátů se dochovala buvolí hlava s rohy, která je pověšena v rohu místnosti mezi dveřmi a oknem. Pod hlavou je umístěn štítek, jež nese nápis Gebel-Liri. A s datem dvacátého čtvrtého února 1907. To byla jeho poslední lovecká výprava do Afriky, před tím než se roku 1908 oženil. Kromě buvolí hlavy jsou na protější stěně pověšeny

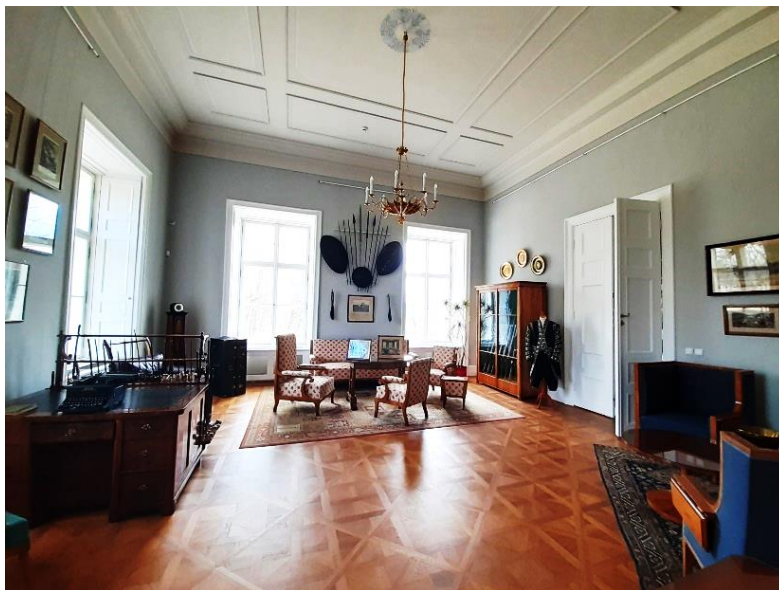
²⁹² Josef ŘIČÁŘ, *Reprezentace zvířat a jejich lovu v českých cestopisech o subsaharské Africe konce 19. a začátku 20. století*, diplomová práce, Praha 2021.

²⁹³ V. ROZHOŇ. *Čeští cestovatelé a obraz zámoří v České společnosti*, Praha 2005, s. 240-245.

²⁹⁴ Tamtéž, s.240.

²⁹⁵ A. JÚNOVÁ MACKOVÁ, *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!"*, s.254-285.

dva ocasy. Mezi nimi jsou na stěně umístěny tři štíty a deset oštěpů afrických domorodců. Pod nimi visí fotografie Františka Kinského, který sedí na oslu. Pod ní je napsáno věnování od Františka Thurna – „*V dobrém společenství a ve vzpomínce na naše zimní lovecké výpravy do Súdánu.*“ Dále jsou v této místnosti ve vitríně vystaveny zbraně a u psacího stolu jsou zavěšeny různé typy dýmek. Ve vedlejší místnosti ve vitríně je uložena rukověť vycházkové hole. Tato část se skládá z dřevěné hlavy papouška a na ní navazuje kovová trubka, jež je popsána všemi místy, které Kinský navštívil do roku 1911.

Obraz č. 14 – Fotografie pokoje s loveckými trofejemi z roku 2022

Většina dovezených exponátů byla rozprodána v devadesátých letech minulého století v průběhu navrácení zámku zpět do vlastnictví rodu Kinských. Předměty byly prodány na zámek Nové Hrady, Lednice a hrad Svojanov.

Na zámku se dochovaly dvě kresby, které zachycují výše zmíněný pokoj, v němž jsou nyní vystaveny trofeje. Na první kresbě je zachycen pokoj v roce 1837, tedy před narozením Františka Kinského. Na této malbě je místnost vymalovaná modrou barvou a nachází se v ní pouze jednoduchý nábytek. Na obraze v pokoji rozprávějí tři osoby a čtvrtá sedí osamocně u stolu. Obraz byl nakreslen hrabětem Černínem a věnován hraběti Josefu Kinskému.

Obraz č.15 – Kresba z roku 1837 nakreslena hrabětem Černínem, zachycující pokoj, kde jsou dnes vystaveny trofeje

Druhý obraz zachycuje stejný pokoj téměř o sto let později, a to v roce 1939. Byl nakreslen na zakázku Marií Nosticovou. Pokoj na kresbě zachycuje jeden z rohů místnosti. Na stěnách visí spousty hlav ulovené zvěře. Jedna z rozpoznatelných hlav byla pověšena uprostřed nad psacím stolem, která pravděpodobně patřila antilopě losí. Od ní nalevo se nacházela hlava buvola, která by mohla být tou hlavou jež zůstala na zámku do dneška. Na pravou stranu od antilopy losí je v rohu místnosti nakreslena hlava žirafy, kterou si pravděpodobně Kinský přivezl ze své lovecké výpravy v roce 1905. Příhoda, jak ji ulovil, je již zmíněna výše. Dále napravo od hlavy žirafy je zakreslena i kůže lva nebo lvice, která je zaznamenána i v inventáři rozprodaných trofejí výše zmíněným zámkům a hradu. Podle poznámek z loveckého deníku roku 1905 lze zjistit, že Kinský zastřelil i lva. Kromě těchto trofejí visí na stěnách mnoho dalších hlav s paroží antilop a gazel. Pokoj mohl sloužit především jako místo, kde Kinský trávil svůj volný čas četbou, jelikož knihovna se nachází hned ve vedlejší místnosti. Pokoj je také mnohem prosvětlenější než vedlejší knihovna, proto můžeme usoudit, že byla vhodnější k četbě. Samotná kresba od Nosticové zachycuje dvě osoby, jež si čtou. Podobnou aktivitu zachycuje i fotografie, která zaznamenává dvě postarší osoby, muže čtoucího noviny a ženu, která šije. Podle kresby je v pokoji zachycen Kinského pracovní stůl a dýmky, které tam stojí dodnes. V tomto případě mohl Kinský využívat místnost jako pracovnu, kde si nejen četl, ale

také vyřizoval důležité písemné záležitosti. Proto si pokoj vyzdobil svými loveckými trofejemi, a tak si neustále připomínal svá dobrodružství z mládí.

Obraz č. 16 – Kresba pokoje s trofejemi od Marie Nosticové z roku 1939

Obraz č.17-Fotografie výše zmíněného pokoje s trofejemi před rokem 1990

Výše zmíněný pokoj se v průběhu minulého století velice změnil. V dnešní době nevisí na stěnách téměř žádné paroží až na buvolí hlavu s rohy. V místnosti nenachází ani hlava žirafy, kterou si přivezl ze své lovecké výpravy a chybí i kůže kočkovité šelmy, která je taktéž zachycena na kresbě.

Avšak na obrázku a fotografii z 20. století nejsou zachyceny žádné domorodé štíty a kopí, které tam dnes visí na stěně. Do dnešní doby, tam zůstali pouze Kinského dýmky a pracovní stůl.

9. Každodennost neloveckých dnů

František Kinský netrávil během své výpravy veškeré dny pouze na lovu. Občas si rád odpočinul od namáhavého pronásledování africké zvěře. V průběhu volných dnů strávil čas v táboře psaním svého deníku a korespondencí jeho rodině. Kromě toho musel také několikrát odpočívat v táboře, jelikož ho místní klima a nemoci upoutali na lůžko. Prvním případem, jež se mu zde stal, byl úžeh, který si přivodil v průběhu lovu. To mohlo zapříčinit více důvodů než jen dlouhodobý pobyt na slunci. Také nedostatek tekutin mohl vést k přivození úžehu. Kinský ve svých dopisech jednou poznamenává, že na lovu má s sebou láhev z tvrdé gumy. V ní měl vlažný čaj, podle jehož slov: „...chutnal po láhvi. I Přesto mi chutnal více než sebelepší sekt, a nakonec jsem hltavě usrkával poslední kapky čaje. Po celou dobu jsem nemohl myslet na nic jiného, než na studené pivo a kyselé mléko.“²⁹⁶ Z toho je možné vyvodit, že neměl vždy dostatek tekutin během svých výprav na lov. Kromě toho se zmiňuje: *Kemp je na krásném místě, ale voda chutná jako by byla předvařená a následně filtrovaná přes všelijaké nevýslovné věci.*²⁹⁷ I sám Pálffy píše: „Voda, kterou naši lidé z potoka pili, nebyla lepší hnojůvky.“²⁹⁸ To mohlo vést také k tomu, že musel Kinský pít tuto nevábnou vodu pouze v době největší potřeby. Včetně možného nedostatku tekutin během dne, zmáhaly Kinského vysoké teplotní rozdíly odlišné od těch evropských. Úmorné africké teploty a dlouhodobý pobyt na slunci, neprospíval ani místním pomocníkům. Kinský ve svých poznámkách zmiňuje: „Nakonec nás zmohlo žhavé slunce natolik, že nemohli pokračovat ani naši černoši, jež nás doprovázeli.“²⁹⁹

Večer devatenáctého ledna, kdy si přivodil úžeh, měl veliké bolesti hrudníku, a tudíž nemohl v noci dobře usnout. Následujícího rána se vydal na lov i přes bolest na hrudníku. Během toho se snažil ulovit zvěř, ale nepodařilo se mu žádnou zastřelit. Nakonec ho přemohlo žhavé slunce natolik, že nemohl pokračovat v pronásledování nosorožce a rozhodl se vrátit zpět do tábora. Své nezdárné pronásledování nosorožce hodnotí slovy: „Já sám jsem s krvácejícím srdcem pochopil, že je to marné a pronásledování jsem vzdal. Z tohoto důvodu jsem nedostal ani druhého nosorožce. Bylo to k pláči.“³⁰⁰ Cestou do tábora ho stále více trápili bolesti hrudníku a nejvíce toužil po odpočinku. V táboře mu Huebner donesl karbolický roztok, kterým si navlhčoval krk a hrudník. Bolest a vlhkost hrudníku trápila Kinského po dlouhou dobu až do brzkých ranních hodin, kdy na krátký čas usnul. Ráno dvacátého prvního měl celý hrudník a

²⁹⁶ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

²⁹⁷ Tamtéž, inv.č 356.

²⁹⁸ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

²⁹⁹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

³⁰⁰ Tamtéž, inv.č 356.

krk jako jednu velkou otevřenou popáleninu a vše bylo zanícené. Podle slov Kinského: „*Obě místa bud' bolela jako čert nebo silně svědila, takže jedno bylo stejně nepříjemné jako druhé.*“³⁰¹ V tropických oblastech se vždy rány a vředy špatně hojily.³⁰² Po celý den zůstal v táboře, kde odpočíval a mazal rány jodoformovou masťou nebo na ně pokládal studené obklady. Dvacátého druhého měl Kinský hrudník pokrytý hnisem, ale bolest byla pro něho o něco mírnější než v předchozích dnech. Avšak celý den strávil v táboře tím, že posedával ve stanu nebo mimo něj ve stínu, kde si chladil hrud'. Kinský shledával tuto situaci přínosnou k odpočinku, jelikož byl z předešlých dnů z nemoci a lovu velice vyčerpaný a rozlámaný. Už ráno dvacátého třetího vyrazil opět na lov, ale ještě předtím si hrudník namazal jodoformovou masťou, kterou dostal od Huebnera. Díky nové vzrušující informaci, jež mu toho dne přinesl posel, který zahlédl asi tři hodiny od tábora několik žiraf. V tom momentu Kinský zapomněl na svůj úžeh a vyrazil na lov.³⁰³

Emil Holub na výpravách a během své práce jako doktor na Africkém kontinentu zaznamenal do svých poznámek mnoho informací o nemocích, se kterými se setkal. Jednou z nich byla i bahenní zimnice neboli malárie, která postihovala v jižních oblastech Afriky nejen Evropany, ale i místní obyvatele. Tato „příšera“, jak nemoc označil, byla dlouholetou překážkou kolonizace všech cestovatelů a afrických obyvatel. I v dnešní době je stále malárie rozšířenou nemocí. V roce 2019 usmrtila zhruba 409 000 lidí a téměř 229 milionů se jí nakazilo. K devadesáti procentům úmrtí na malárii dochází v subsaharské Africe.³⁰⁴

Kromě tohoto byly častými onemocněními na Africkém kontinentu úžeh, překrvení mozku, oční nemoci jako stafylom³⁰⁵ a zánět rohovky. Obvyklými byly i nemoci žaludku, katary střev, dysenterie³⁰⁶ atd. Záněty žaludku byly většinou zapříčiněny z důvodů velké konzumace alkoholu (brandy, těžkého vína a piva).³⁰⁷

Sám Holub pojednával ve svých spisech, že pokud člověk cestuje sám má sice mnohem méně starostí o výživu než například šestnáctičlenná skupina. Na druhou stranu však cestující jedinec nemůže nikdy spoléhat na dobrou obsluhu černochů. Jakmile postihne cestovatele

³⁰¹ SOa Zámrsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

³⁰² Emil HOLUB-Zdeněk BURIAN, *Černý ráj: příjezd do jižní Afriky a první cesta, Praha 1948, s.258.*

³⁰³ SOa Zámrsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

³⁰⁴ <https://www.lekari-bez-hranic.cz/malarie> (citováno dne 3.5. 2023)

³⁰⁵ Stafylom je ohraničené vyklenutí ztenčené skléry či rohovky.

³⁰⁶ Dysenterie je odborné označení pro bakteriální infekční onemocnění známé jako úplavice.

³⁰⁷ E. HOLUB-Z. BURIAN, *Černý ráj: příjezd do jižní Afriky a první cesta, s.259.*

blouznění nebo bezvědomí je najisto ztracen, což se u větší skupiny cestovatelů stává velmi zřídka.³⁰⁸

Úžeh nebyla jediná nepříjemnost, která postihla Kinského během jeho pobytu v Africe. Třicátého ledna měl vysokou horečku a každou hodinu se zvyšovala až dosáhla 41,6 °C. Svou nemoc léčil pomocí fenacetinu, pitím čaje s citronovou šťávou a pocením. V posteli ležel Kinský zcela oblečený a byl přikrytý třemi vlněnými dekami a Pálffyho silným zimním kabátem. Na železniční stanici v Athi-River našli euroasijského doktora, který ho vyšetřil. Horečka po několika hodinách stále neklesala a doktor nedokázal určit příčinu. Z toho důvodu mu podal morfium, které taktéž nedokázalo ulevit a snížit teplotu.³⁰⁹

Emil Holub kromě toho, že bádá, lovil a cestoval po jižní Africe, zde také pracoval jako lékař. Na počátku se domníval, že jeho povolání bude mít na černochoy kouzelný účinek. Avšak setkal se zde s případy, kdy se ho například lid kmene Mašukulumbů bál a štítil. Jak sám uvedl báli se ho jako zlého čaroděje. Dokonce nechtěli od něho přijmout ani léky.³¹⁰

Další den se měl Kinský přesunout vlakem do Nairobi. Přestože mu teplota toho dne klesla, byl natolik sláb, že bez pomoci Pálffyho, Huebnera a doktora by se sám do vlaku nedokázal dostat.³¹¹

9.1 Fotografie ze safari

Během své cesty pořídili Kinský i Pálffy spoustu fotografií. Snímky pořízené Pálffym nezobrazovaly jen trofeje a lovecké motivy, ale podařilo se mu zachytit divoká zvířata, což tehdy nebylo natolik běžné. Jeho fotoaparátu neunikly ani záběry krajiny nebo místní obyvatelé. Preferoval živé zachycení scén. Johann Pálffy během své první cesty využíval fotoaparát značky Kodak a při druhé cestě použil i skleněné desky.³¹²

Jednoduchý skříňkový fotoaparát Kodak byl představen roku 1888. Obsahoval papírový pás opatřený citlivou vrstvou, na nějž se vešlo sto okrouhlých snímků. Skříňkové přístroje měly

³⁰⁸ Emil HOLUB-Václav KABÁT – Zdenka KABÁTOVÁ-TÁBORSKÁ. *Cesta do země Mašukulumbů*, Praha 1973, s.81.

³⁰⁹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

³¹⁰ E. HOLUB – V.KABÁT-Z. KABÁTOVÁ-TÁBORSKÁ. *Cesta do země Mašukulumbů*, s.152-153.

³¹¹ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv.č 356.

³¹² M. SLABOVÁ, *Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice*, s. 68-69.

ve své základní podobě jednoduchou konstrukci. Obsahovaly pouze dvě cívky pro převíjení filmu, objektiv, jednoduchou závěrku a zrcadlový hledáček.³¹³

Právě cestování bylo jednou z forem trávení volného času, které bylo v minulosti vyhrazeno aristokracii, a to z důvodu časových a finančních. Sociolog Jan Štemberk poznamenává, že se tento trend postupně měnil a typická šlechtická kratochvíle se časem rozšířila i na méně majetné vrstvy, finančníky a průmyslníky. Většina z nich si na své výpravy přibalovala fotografické přístroje.³¹⁴

Po vynálezu suchých desek se odlehčilo fotografické vybavení a zjednodušení technologického procesu výroby negativů, byl fotoaparát cestovateli využíván více než kdy dřív. První fotografové safari si s jejich pomocí zaznamenávali své trofejní úlovky, okolí a své společníky proto, aby měli další památky na svá nevšední dobrodružství. Německý anatom, antropolog a cestovatel Gustav Theodor Fritsch byl jedním z prvních doložených, jenž pořídil fotografii čerstvě skolené zvěře. Právě mezi lety 1863-1866 prováděl etnografický výzkum v jižní Africe. Cílem některých fotografů nebyl výzkum, ale objevovali se tu zájemci, jež byli podníceni bezhlavým vybíjením africké zvěře k tomu, že ji začali fotografovat. Jedním z nich byl například Němec Carl Gustav Schillings, který poprvé přijel do Německé východní Afriky v roce 1896. Poprvé se na profesionální safari vydal až v roce 1903, kdy aplikoval metodu Georga Shirase, který na počátku devadesátých let 19. století začal užívat při focení blesk a fotopasti. Pomocí těchto metod zachytil Schillings například lvy odpočívající během dne a lovící během noci. Kromě toho využíval návnady a napajedla, kde se snažil pořídit snímky ostatních zvířat. Tyto fotografie pořizoval proto, aby následující generace měla možnost na nich spatřit krásu a rozmanitost mizející africké fauny a flory. Fotografování bylo velice důležité i pro první ochránce africké přírody.³¹⁵

Fotoaparát nebyl pro aristokracii prostředkem, jak zdůraznit vlastnictví moderních věcí, ale spíše jim sloužil k zábavě a umožnil poskytnout uspokojení „z dobrého úlovku“. Kromě toho sloužil také k uchování vzpomínek. V některých případech mohly být fotografie brány jako dokumentace cizích krajin.³¹⁶

³¹³ Jan VACA (ed.), *Fotografové šlechtici v zemích Koruny české*, Praha 2017, s. 20.

³¹⁴ J. VACA (ed.), *Fotografové šlechtici v zemích Koruny české*, s. 20.

³¹⁵ V. VAVŘINOVÁ- J. ŽUPANIČ-K. BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, s.40-63.

³¹⁶ J. VACA (ed.), *Fotografové šlechtici v zemích Koruny české*, s. 20.

Pálffyho a mnoho dalších zřejmě nepřitahovala fotografie jako umělecký výraz, spíše oceňoval její hodnoty vzpomínky a záznamu. Podle zdrojů můžeme posoudit, že se nevěnoval fotografování ušlechtilým způsobem a ani nebyl členem nějakého fotografického spolku. Je pravděpodobné, že focení bylo pro něj osobní. Tento způsob je stejný i u focení Kinského. Pálffyho fotografie pořízené z jeho výpravy v roce 1905 jsou opatřeny popisky, číslem a uloženy ve speciálních krabičkách nebo v albech. Naopak Kinského fotografie nejsou nijak popsány ani datovány. Jsou pouze uloženy v albech, jež jedno se nachází ve státním oblastním archivu v Zámrsku a zbytek je uchován v zámecké knihovně v Kostelci nad Orlicí.³¹⁷

Poprvé zmiňuje Pálffy použití fotoaparátu při zastřelení prvního nosorožce, který byl sice silný, ale měl ulomený roh. Dalším momentem, kdy ho použil byl lov antilop losích, které se od něho pohybovaly asi dvě stě kroků a následovnou situaci popisuje slovy: „...*pohybovaly se přede mnou jako by tušily, že již střílet nesmím. Trpěl jsem tantalovými muky a mimo to ještě nabádán svou družinou ku střílení a jen s velkým sebezapřením jsem stiskl kodak na místo kohoutku u pušky.*“³¹⁸ Pálffy využíval veškeré momenty k dokumentaci místní zvěře a svých trofejí. Právě při jednom z lovu lvice se přiblížil již k postřelené a chtěl ji vyfotografovat. Musel však nejdříve vložit do fotoaparátu nový závitek, během toho hlídali Masajové, aby se k nim nepřiblížila další lvice, jež byla skryta poblíž v houštině. Podařilo se mu pořídit první snímek a v průběhu druhého se k nim rozeběhla schovaná lvice.³¹⁹

Kinský zmiňuje fotografování ve svých poznámkách pouze v jednom případě, kdy během loveckého dne došel k zastřelené zebře, na kterou se již slítli supi a marabu. Kinský chtěl využít tento moment a pořídit tak perfektní fotografii, avšak ptáci odlétli. Po nějaké chvíli očekávání, že se vrátí se zvedl a znechuceně odešel. Přesto pořídl během svých loveckých výprav dostatek fotografií, které jsou dalším zdrojem informací o jeho cestě po Africe.³²⁰

³¹⁷ J. VACA (ed.), *Fotografové šlechtici v zemích Koruny české*, s. 20.

³¹⁸ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

³¹⁹ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

³²⁰ SOa Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, *Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů)*, inv. č. 356

10. Závěr lovecké výpravy

Ze zápisků Johanna Pálffyho je možné dozvědět se o závěru jejich lovecké výpravy. Šestého března se Pálffy rozhodl odjet s Huebnerem do Voi, kde chtěli získat další trofeje. Kinský ale den předtím dostal opět horečku, a proto se raději vydal s Alim přímo do Mombasy. Ve Voi pobyl Pálffy necelé dva dny, kde přes usilovné pátrání neuložil žádné zvíře. Po neúspěšném lovu odjel devátého do Mombasy, kde Kinského stále trápila horečka. Po příjezdu do města si Pálffy vyhradil čas na zabalení kůží a lebek ukořistěných zvířat. Během dopoledne desátého března měl konečně zabalené trofeje ve dvanácti bednách, které byly nakonec zapečetěny celním úředníkem. Předtím než nastoupili dvanáctého na loď, zúčastnili se ráno mše svaté. V odpoledních hodinách si dobalili své poslední věci a o čtvrté hodině odjeli vlakem do Kilindini k celnímu úřadu. Revize jejich věcí trvala jen pár minut a v pět hodin byli už na lodi. Podle Pálffyho slov byla loď úplně obsazená.³²¹

³²¹ F. NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, s.185-349.

11. Závěr

Cílem této práce bylo zjistit co znamenal lov africké zvěře pro šlechtu počátkem 20. století na příkladu lovecké výpravy Františka Kinského a Johanna Pálffyho. Na základě jejich životopisů, prozkoumaných loveckých deníků, korespondence a dalších pramenů bylo možné odpovědět na kladené otázky.

Lovecké deníky nám odhalily mnohé informace o Kinského vztahu k lovectví a jaký měla tato výprava smysl. Kinský byl vášnivým lovcem, což dokládá už jeho životopis. Avšak lovecká výprava v Africe byla pro něj první zkušeností lovu mimo Evropu. Deník je přímou ukázkou aristokratických loveckých zkušeností na počátku 20. století.

Kinský jako mnoho dalších vyrazil na loveckou výpravu do Afriky hned z několika důvodů. Jedním z nich bylo zažít lovecké dobrodružství na africkém kontinentu, o kterém se dočetl z mnoha knih, jež jsou dodnes uloženy v zámecké knihovně v Kostelci nad Orlicí. Knihovna neobsahuje pouze zábavnou literaturu, ale je zde uloženo mnoho naučných knih, které mohly dodat Kinskému potřebné informace k lepšímu zvládnutí výpravy a které ho mohly navést k lovecké výpravě do Afriky. Kinského výpravy proběhly v letech 1905-1907 tedy předtím než se v roce 1908 oženil. Tyto cesty mohly být pro Kinského přechodovým rituálem, cestou od dospívajícího muže bez rodinných závazků, k muži již s novými povinnostmi. Jelikož byl jediným mužským dědicem rodu, mohl být na něj nakládán tlak ze strany rodiny, aby se oženil a rod tak mohl pokračovat. Tento přechod mohl mít podobný význam jako přechod od chlapce na muže ve středověku nebo v novověku. Ve středověku byly těmito přechody v muže například účast v bitvě nebo v novověku kavalírské cesty. Lov pro šlechtu znamenal správně se rozhodovat a rychle útočit podobně jako tomu bylo v bitvě.

Druhým důvodem lovecké výpravy bylo získání zvířecích trofejí. Ty pro většinu šlechticů znamenaly symbol statečnosti, odvahy a síly, kterou museli vynaložit během zabíjení lovné zvěře. Šlechtici si své trofeje po přivezení vystavili na svých sídlech, kde se s nimi chlubili ostatní aristokracii nebo rodinným příslušníkům. Důkazem mohou být velké sbírky loveckých trofejí na zámku v Opočně, Telči nebo Ohradě. Kromě toho byly trofeje připomínkou na jejich zážitky z loveckých výprav. Trofeje bychom mohli přirovnat k fotografiím nebo předmětům, jež si dnes přivážíme z našich dovolených a cest ze zahraničí. Přestože je zakázané cokoli přírodního vyvážet z ciziny, je spousta lidí, co si přiveze domů kameny, písek nebo rostlinu. Je to symbol připomínky na místo a čas, který si pomocí předmětu budeme stále připomínat. Ke stejnému účelu sloužily i ulovené trofeje. Přestože byly

upomínkou na určité dobrodružství, sloužily také k reprezentaci dané osoby a rodiny. Vystavené trofeje byly symbolem moci a síly osoby, jež zvířata ulovila, jelikož lovecká výprava na africký kontinent nebyla levnou záležitostí. Mnoho cestovatelů, sběratelů a lovců muselo hledat na své výpravy sponzory, kteří by financovali jejich cesty. Proto si tyto okázalé lovecké výpravy nemohl dovolit každý. Včetně toho si museli obstarat jak šlechtici, tak i prostí cestovatelé buď přes známost nebo agenturu místního průvodce a pomocníky. Průvodce byl důležitý, protože uměl místní jazyk a znal přírodu a zvěř.

Jedním z důležitých bodů v zápiscích byly Kinského pocity probíhající právě během jeho loveckých aktivit. Kinský v těchto momentech zachytil jak zklamání, tak vítězství a radost. V momentu, kdy se mu nedařilo ulovit hlavní trofej, což byl pro něho nosorožec, popisuje svou našťavanost a skleslost, které ho vedou k lovu jiné zvěře. V den, kdy se konečně dočkal zastřelení nosorožce se jeho nálada obrací k lepšímu, což oslavili šampaňským. Proto je tedy možné vyvodit, že Kinského cílem bylo především zastřelit nosorožce.

Kinský byl v té době docela zcestovalým šlechticem. To nám může doložit i vycházková hůl na které jsou vyryta místa a města, která navštívil mezi lety 1896 a 1911. Procestoval téměř přes osmdesát míst na třech kontinentech za patnáct let. Nebyly to pouze lovecké výpravy a poznávací cesty, ale na americkém kontinentu se vzdělával v zemědělství.

Pro Kinského to byla první lovecká výprava na Africký kontinent, avšak ne poslední. Následující dva roky vyrazil na další dvě výpravy opět do Afriky. Je tedy možné, že se mu zde lov natolik zamlouval a těšil ho, že mu nestačila pouze první zkušenost z roku 1905. Taktéž jeho získané zkušenosti mu mohly být k užitku v dalších letech.

Využité prameny neobsahovaly pouze lovecké zážitky, ale byly v nich i poznámky o názorech a vnímání afrického kontinentu. Pro Kinského byla výprava prvním kontaktem s Afrikou, a tedy s kulturou a místním obyvatelstvem. Do té doby navštívil pouze Evropské země nebo Ameriku. Jako český šlechtic a vlastenec viděl africké obyvatelstvo zaostalé a nevzdělané. Z jeho poznámek lze vyvodit, že kolonizaci vnímal jako správný způsob vedení a modernizaci nevyspělé správy. Stejným způsobem to chápala i většina cestovatelů, která v kolonizaci spatřovala cestu k možnému úspěchu, či zisku. Jak sám řekl Edward Said vztah mezi západní civilizací a orientem je vztahem moci, dominance a různých stupňů hegemonie.

Kinský ani Pálffy nijak výrazně neuráží ani nehaní místní obyvatelstvo a její kulturu. Především velice kladně hodnotí krásu místní fauny a africké obyvatelstvo. V některých momentech je vidí jako bláznivé, ale velice vtipné osoby. Přesto je možné najít v

poznámkách jejich a dalších cestovatelů náznaky nadřazenosti imperiální moci. Z toho vyplývá, že západní příslušníci bělošské střední třídy věřili v přirozené právo nejen spravovat, ale také vlastnit svět barevných, a to z podstaty věci a jeho méněcennosti.

Kinský nedobýval a nechtěl ovládnout místní obyvatelstvo a kulturu, jako Napoleon, jenž bral Egypt za svůj projekt, s nímž se seznámil takticky, strategicky a historicky. Především v tomto případě upřednostňoval lov před poznáváním navštívených míst, a hlavně chtěl dobýt africkou faunu.

12. Použité zdroje

Prameny:

12.1 Archivní prameny

Ego-dokumenty

- Státní oblastní archiv Zámbrsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, *Pálffy, János, něm*, inv. č. 689
- Státní oblastní archiv Zámbrsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm., inv. č. 256/1, fol. 1-10.
- Státní oblastní archiv Zámbrsk, Rodinný archiv Kinských, Deník z cesty do Afriky, červené desky 19 x 12,5, cm s nápisem "Agenda", něm, inv. č. 359
- Státní oblastní archiv Zámbrsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, Deník z cesty do Afriky (ve formě dopisů), inv. č. 356

Legislativní-dokument

- Státní oblastní archiv Zámbrsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903, inv. č. 357.

12.2 Literatura

Sekundární literatura

- Robin AMBROŽ, *Obory a bažantnice v kulturní historii*. In Národní zemědělské muzeum Prameny a studie 53, Praha 2014.
- Zdeněk BEZECNÝ, *Příliš uzavřená společnost: orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*, České Budějovice 2005.
- Kurt G. BLÜCHEL, *Myslivosť: historie, zbraně, zvěř*, Praha 2014.
- Jindřich DEJMEK, *Keňa*, Praha 2020.
- Jindřich FRANCEK, *Lovecká vášeň v proměnách staletí*, Praha 2008.
- Jiří HANÁK, *Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic: historie vývoje zbraní a lovu, myslivecké tradice, zvyky, obyčeje, legendy, významné osobnosti*. Velké Bílovice 2011.

- Kateřina HANDLOVÁ, ed. *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2000: světová putování a česká knižní kultura: sborník z 9. odborné konference : Olomouc, Brno 2000.*
- C.W. HOBLEY, *Ethnology of A-Kamba and Other East African Tribes*, Cambridge 1910.
- Anežka HŮLKOVÁ – Matouš JIRÁK, *Osobnost sběratele a bibliofila Josefa Colloredo-Mannsfelda*. In *Zprávy památkové péče* 77, Praha 2017.
- Anežka JIRÁKOVÁ, *Opočenská sbírka z cest Josefa Colloredo-Mannsfelda část 2. - sbírka africká*, In *Orlické hory a Podorlicko* sv. 21(1), Rychnov nad Kněžnou 2014.
- Adéla JŮNOVÁ MACKOVÁ, *"Krásný, báječný, nešťastný Egypt!": čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století*, Praha 2009.
- Lenka KREJČOVÁ, *Typologie českých cestopisů do Orientu v druhé polovině 19. století*, České Budějovice 2011.
- Petr MAŠEK, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, Praha 2008.
- Petr MAŠEK – Lubomír ANTONÍN, *Výstava S mapou i puškou: Objevitelské a lovecké výpravy středoevropské šlechty: Muzeum knihy Knihovny Národního muzea, Žďár nad Sázavou červen–říjen 2001*. Praha 2001.
- Jindřich MÜLLER, *Naši cestovatelé a objevitelé na africkém kontinentu v 19. století*, diplomová práce, Plzeň 2015.
- Jan OTTO, *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí sv. 17*, Praha 1901.
- Jan OTTO, *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí sv.23*, Praha 1905.
- Ludmila OURODOVÁ-HRONKOVÁ-Jakub DROZDA-Marek EHRlich, et al, *Schwarzenberská krajina Hlubocká a Třeboňská: Proměna krajiny na vybraných schwarzenberských panstvích v letech 1660-1930*, České Budějovice 2017.
- Vladimír ROZHOŇ, *Čeští cestovatelé a obraz zámoří v české společnosti*, Praha 2005.
- Werner RÖSENER, *Die Geschichte der Jagd. Kultur, Gesellschaft und Jagdwesen im Wandel der Zeit*, Düsseldorf 2004.
- Herward SIEBERG, *Zeitenumbruch in Ostafrika: Sansibar, Kenia und Uganda (1894 - 1913). Erinnerungen des Kaufmanns R. F. Paul Huebner*, Hildesheim 1998.

- H. R. TATE, "Notes on the Kikuyu and Kamba Tribes of British East Africa." *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, vol. 34, 1904, pp. 130–48. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/2843090>. Accessed 4 Apr. 2023.
- Jan VACA (ed.), *Fotografové šlechtici v zemích Koruny české*, Praha 2017.
- Edward Wadie SAID: *Orientalismus. Západní koncepce Orientu*, Praha 2008.
- Markéta SLABOVÁ, *Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice*, In *Zprávy památkové péče* 76 (1), Praha 2016.
- Markéta SLABOVÁ – Martin SLABA, *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*, Praha 2014.
- Aleš VALENTA, *Dějiny rodu Kinských*, České Budějovice 2004.
- Aleš VALENTA, *Inventární kniha fondu: Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951*, Zámorsk 2014.
- Valburga VAVŘINOVÁ-Jan ŽUPANIČ-Katarína BÁNYÁSZOVÁ, et al. *Volný čas objektivem šlechty*, Praha 2016.

Vydané prameny-cestopisy a dobové knihy o Africe

- Otto HOFFMANN, *Abenteuer in Afrika*, Stuttgart 1885
- Emil HOLUB-Zdeněk BURIAN, *Černý ráj: příjezd do jižní Afriky a první cesta*, Praha 1948.
- Emil HOLUB, Václav KABÁT, Zdenka KABÁTOVÁ-TÁBORSKÁ. *Cesta do země Mašukulumbů*, Praha 1973.
- Vilhelm KUHNERT-Jan VANĚK, *Lovy a malování v divoké Africe*, Praha 1926.
- Bedřich MACHULKA-Jiřina TODOROVÁ-Pavel ONDERKA-Jan ŠEJBL-Matěj STAHL – Kristýna BLECHOVÁ, *Zase na stopě...: edice cestovních a loveckých deníků Bedřicha Machulky*, Praha 2018.
- Vilém NĚMEC, *Pod žhavým sluncem: cestopisné črty z výpravy konané v letech 1899-1900 Východním Súdánem, Habeš a italskou kolonií Erytreou*, Praha 1920.
- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, *Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd* 9-18, Písek 1907-1908.
- Henry Anderson BRYDEN, *Great and small game of Africa*, London 1899.
- Verney Lovett CAMERON, *Quer durch Afrika*, Leipzig 1877.

- Dominique Vivant DENON, Voyage dans la basse et la haute Egypte. 1903.
- Martin Theodor von HEUGLIN, Reise nach Abessinien, den Gala-Ländern, Ost-Sudan und Chartum in den Jahren 1861 und 1862, München 1868.
- Otto HOFFMANN, Abenteuer in Afrika, Stuttgart 1885.
- Emil HOLUB, Von der Capstadt ins Land der Maschukulumbe. Reisen im südlichen Afrika in den Jahren 1883–1887, Wien 1890.
- Henry MORTON STANLEY, V nejtěmnější Africe neboli, hledání, zachránění a ústup Emina, guvernéra Aequatorie: ve třech svazcích. Praha 1890.
- Rudolf von ÖSTERREICH, *Eine Orientreise im Jahre 1881*, Wien 1885.
- Adalbert STERNBERG, *Meine Erlebnisse und Erfahrungen im Boerenkriege*, Berlin 1901.
- Henry Morton STANLEY, *Central Africa*. London 1890
- *Deutsche Ornithologie*, Darmstadt 1807.

Kvalifikační práce

- Anežka JIRÁKOVÁ, *Cestovatelství Josefa Colloredo-Mannsfelda (1866–1957)*, diplomová práce, Praha 2014.
- Josef ŘIČÁŘ, *Reprezentace zvířat a jejich lovu v českých cestopisech o subsaharské Africe konce 19. a začátku 20. století*, diplomová práce, Praha 2021
- Veronika STRAKOVÁ, *Suezský průplav a mezinárodní politika – historie a současnost*, bakalářská práce, Plzeň 2011.

12.3 Internetové zdroje

- <https://www.merklin.cz/old/650let/majitel.html> (citováno dne 1.5. 2023)
- <https://cit.vfu.cz/pohoda/historie.pdf> (citováno dne 3.5. 2023).
- https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_lovmys/ (citováno dne 3.5. 2023).
- <https://www.cmmj.cz/historie>. (citováno dne 3.5. 2023).
- <https://cit.vfu.cz/pohoda/historie.pdf> (citováno dne 3.5. 2023)
- https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_lovmys/ (citováno dne 3.5. 2023)
- <https://www.pasapusu.cz/ugandska-zeleznice-lunatic-express> (citováno 12.4. 2023)

- <https://www.hathitrust.org>
- <https://www.bl.uk>
- <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2949758-obri-kanal-pred-150-lety-zmenil-svet-suez-je-obchodni-i-valecnou-tepnou-ktera-zivi>. (citováno dne 3.5. 2023)
- <https://www.lekari-bez-hranic.cz/malarije> (citováno dne 3.5. 2023)

12.4 Obrazové prameny

- Obraz č. 1- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.2- <https://www.google.cz/intl/cs/earth/>.
- Obraz č.3-<https://www.google.cz/intl/cs/earth/>.
- Obraz č.4- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.5- <https://www.google.cz/intl/cs/earth/>.
- Obraz č.6- Státní oblastní archiv Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, Korespondence přijatá, Kinský, František, syn, orig. a opisy, něm., inv. č. 256/1.
- Obraz č.7- Rodinné fotoalbum Kinských uložené v zámecké knihovně v Kostelci nad Orlicí.
- Obraz č.8- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.9- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.10- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.11- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.12- František NOVÁK, *Z mého deníku. Lovecká výprava do východ. Afriky*, Les a lov: časopis pro lesnictví, lov, rybářství a přírodní věd 9-18, Písek 1907-1908.
- Obraz č.13- Státní oblastní archiv Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951, Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, Game regulations 1900-1903, inv. č. 357.
- Obraz č.14- Fotografie pořízena v zámku v Kostelci na Orlicí v březnu roku 2022.

- Obraz č.15- Kresba z roku 1837 nakreslena hrabětem Černínem uložena v zámku v Kostelci na Orlicí.
- Obraz č.16- Kresba pokoje s trofejemi od Marie Nosticové z roku 1939 uložena v zámku v Kostelci na Orlicí.
- Obraz č.17- Rodinné fotoalbum Kinských uložené v zámecké knihovně v Kostelci nad Orlicí.

13. Přílohy

Příloha A – Harmonogram cesty Františka Kinského

Příloha B – Seznam a počet zastřelené zvěře Kinským

Příloha C-Města navštívena Kinským od roku 1896-1911

Příloha D-Inventární seznamy rozprodaných zbraní a loveckých trofejí ze zámku v Kostelci na Orlicí

Příloha E – Inventář knih z knihovny na zámku v Kostelci nad Orlicí

Příloha F – Edice deníku Františka Kinského z jeho lovecké výpravy do Afriky

Příloha A – Harmonogram cesty Františka Kinského

25.prosinec 1904	Kinský odjíždí z Bruselu do Vídně, kde se má sejít s Pálffym	
26. prosinec	Kinský přijel do Vídně	
27. prosinec	Kinský a Pálffy odjíždějí do Terstu	1. dopis
28. prosinec	V sedm hodin ráno dorazili do Terstu. Pálffymu se udělalo zle.	2. dopis
29. prosinec	Vypluli z Terstu. Kinský vidí pobřeží Dalmácie	
30. prosinec	Míjejí ostrovy Zante a Cephalonii	
31. prosinec	Pluli blízko ostrovu Kréta.	
1. ledna 1905	Na lodi proběhla mše svatá, kterou vedl biskup z Benadiru.	4. dopis
2. ledna	V devět hodin připluli do přístavu v Saidu.	5. dopis
3. ledna	V šest hodin přiluli k Suezu.	
4. ledna	Stále plují po moři a pouštějí si hudbu z gramofonu.	
5. ledna	Stále plují po moři. Kinský vede rozhovor s biskupem	
6. ledna	Plují v Rudém moři a mají mši svatou. Kolem 4 odpoledne mijeli ostrov Djebel el Ter (Ptačí hora).	6. dopis
7. ledna	V poledne připluli do Adenu.	
8. ledna	Pluli v Adenském zálivu a měli mši svatou	
9. ledna	V noci minuli cíp východní Afriky Guardafui v Indickém oceánu.	
10. ledna	Na moři zahlédli další parník.	
11. ledna	Odpoledne 2:48 minuli rovník v Indickém oceánu.	7. dopis

12. ledna	V osm hodin připluli do Mombasy do přístavu Killindiny.	
13. ledna	Chtěli odjet o půl jedenácté dopoledne, ale neodjeli, a tak Kinský popoledni šel do klubu.	
14. ledna	Ve čtyři hodiny odpoledne odjíždějí ugandskou dráhou do vnitrozemí a večerí v Dack-Bungalow.	8 dopis,9. dopis
15. ledna	Ve městě Makindu měli snídani v Dak-Bungalow. Poté jedou do Simby, kde se utáboří.	
16. ledna	Ráno vyrazil na lov.	
17. ledna	V ranních hodinách vyrazil na lov.	
18. ledna	Opět brzo ráno vyrazil na lov.	
19. ledna	Kinský si na lovu přivodil úžeh.	10. dopis
20. ledna	Vyrazil opět na lov.	
21. ledna	Úžeh Kinského se zhoršil a kvůli zhoršeným příznakům zůstal ležet v táboře	
22. ledna	Odpočíval po následcích vážného úžehu.	
23. ledna	Kinský opět vyrazil na lov.	
24. ledna	Zůstal v táboře kvůli bolesti hrudníku, v polovině dne se vydává na lov.	
25. ledna	Kinský strávil den na lovu.	
26. ledna	V ranních hodinách se vydává na lov.	
27. ledna	Opět se vydal na pronásledování zvěře	11. dopis
28. ledna	Vzal si den volna a zůstal v táboře.	neočíslovaný dopis
29. ledna	Vydal se ráno na lov.	
30. ledna	Po obědě se mu zvýšila teplota.	
31. ledna	Ve tři hodiny ráno odjeli vlakem do stanice Athi-River.	
1. února	Kinský byl stále nemocný.	
2. února	v osm přijel vlak, který ho měl odvést do Nairobi	
3. února	Cítil se už lépe, ale stále zůstal ležet.	
4. února	Vzal si den volna.	
5. února	Šel se na půl hodiny projít, cestou se zastavil v hotelu Masonik.	
6. února	Obdržel poštu z domova, celý den sedí v klubu a píše.	
7. února	Byl pozván na večeři, hrál bridž.	12. dopis a neoznačený dopis
8. února	Opouští Nairobi a jede do Capiti plains.	
9. února	Brzo ráno vyrazil do Machakos	
10. února	Vyrazil na lov.	
11. února	Vrátil se do Capiti plains, na lovu	
12. února	V ranních hodinách vyrazil na lov.	13. dopis
13. února	Strávil den lovem zvěře	
14. února	Šli pěšky do Stamp-Athi, kde lovili	
15. února	Strávil den na lovem zvěře	
16. února	Znovu dostal horečka a odpoledne naměřil 40,2.	
17. února	Stále má horečku, a tudíž celý den leží.	
18. února	Byl velice slabí, aby mohl něco dělat, jen sedel a psal.	
19. února	Vyrazil na lov.	
20. února	Šli do Kapiti- Plains.	
21. února	Odjel do Machakos Road na lov.	14. dopis

22. února	Vydal se do Kiu.	
23. února	Vyrazil na lov.	
24. února	Strávil den lovem zvěře	
25. února	Ráno se vydal na lov	
26. února	Vyrazil na lov.	neočíslovaný dopis
27. února	Vyrazil na lov. Pak odjel vlakem do Simbi. Z vlaku zahlédl zasněžený vrchol Kilimandžára.	
28. února	Pochodoval ze Simby na lov	
1. března	Vyrazil na lov a s Pálffym se šli vykoupat do potoka.	
2. března	Strávil den lovem zvěře	15. dopis
3. března	Šel do Makindu lovit.	
4. března	Šel na dlouhou procházku, odpoledne navštívil místní klub a přečetl si noviny.	
5. března	Rozhodli se, že pojedou do Kibwesi, večer dostal horečku.	
6. března	Horečka se trochu snížila, ale přesto zůstal v posteli, o půl 12 odjel do Mombay a Pálffy do Voi.	
7. března	Do Mombasy dojel v devět hodin a ubytoval se v hotelu.	
8. března	Kinský dostal opět horečku.	
9. března	Pálffy přijel do Mombasy, Kinského stále trápila horečka.	poznámky z časopisu Les a lov
10. března	Zabaleny trofeje a celním úředníkem zapečetěny.	
11. března		
12. března	Ráno šli na mši v místním kostele-o 4 hod. odpoledne se rozloučili s Huebnerem a odjeli do Kilindini. V 5 hodin byli už na lodi.	

Příloha B – Seznam a počet zastřelené zvěře Kinským

Počet zastřelených kusů	druh zvířete
10	kongoni
3	gazela Thomsonova
2	voduška
1	nosorožec
1	žirafa
1	zebry
5	gazela
5	impala
1	samec
1	perlička
4	marabu
1	lev
1	opice
3	antilopa

Příloha C-Města navštívena Kinským od roku 1896-1911

(Města nejsou zařazena po sobě jako je vyryto na vycházkové hole. Nejsou zde uvedena všechna města, jelikož nebylo možné některé přechíst.)

Konopiště, Kokoschütz, Niewport, Hamburk, Madison, Colorado, Kensington, Ames, Rothenburg, Wiesbaden, Perglas- Chlumeck, Dobroslavice, Cimburk, Darmstadt, Pruhonice, Ullersdorf, Antverpy, Klatovy, Tochovice, Rožďalovice, Kibwezi, Machakos, Athi-River, Port Said, Chotělice, Yellowstone, Salt Lake City, Habsburk, Berdan, Pretoria, Kiu, Makindu, Nairobi, Kapiti Plains, Kilindini, Terst, Tetschen-Děčín, Luhačovice, Lucern, Březnice, Ramultowice, Berlin, Milwaukee, Senftenberg, Pardubice, Simba, Kibwezi, Rožďalovice, Alessandria, Klatovy, Zeist, Wassenberg, , Lexington, Hamburk, Mnichov, Mílán, New York, Portland, Mombasa, Vádí Halfa, Eckersdorf, Šlisselburg, Bruggy, Vrchmezí, Wolfsgarten, Tauber, Haid, Drážďany, Heubach, Nieuwpoort, Třebsko, Washington, Chicago, Brusel, Vráž, Orlík, Káhira, Möllau, Ansbach

Obrázek č. 16- Fotografie kovové části hole, na které jsou vyryta místa, jež navštívil Kinský

Příloha D-Inventární seznamy rozprodaných zbraní a loveckých trofejí ze zámku v Kostelci na Orlicí

Hrad Svojanov

Místní inventární seznam kulturních předmětů

počet kusů	exponát
411	kusů souroží srnčích na dř. řez. štítcích
	obraz Štvanice sign. E. Adam r. 1873 81x136
	obraz Hlavy bílého psa, ovál, sing. G-Reichert r. 1874
	Obraz Kůň ve stáji, olej. sing. E. Adam
	hlava žirafy preparovaná
12	štítků od tatrčí tetřívků
2	štítků od tatrčí tetřeva
166	souroží srnčích na štítcích
40	souroží kamzičích na štítcích
10	souroží jeleních na štítcích
12	souroží dančích na štítcích
	Hlava preparovaného afrického buvola
41	souroží exotických na štítcích
24	souroží jeleních na štítcích
46	souroží dančích na štítcích
3	souroží jelení na štítcích
2	souroží dančí na štítcích
2	souroží dančí na štítcích

Zámek Nové Hrady

Soupis předmětů ze SZ Kostelce nad Orlicí deponovaných na SZ Nové Hrady

Plastika-Býk, v. 17 patinovaná bronz, poškozená
Plastika-Lev, v. 18, model. Vidal
Dýka lovecká, čepel jednoseč., rukojeť oblož. Jelením parohem, pochva společná pro dýku a kratší bodlo, d.39,5 bez bodla
Dýka ozdob., čepel dvousečná a járky s nápisem TOL a ornamenty geom., rukojeť a oblož. Sametem potažené pochvy mosazné, poboční zbraň, d. 37 cm

Dýka love. poboč., čepel ocel Solingen, rukojeť dř., závěs kožený, d.4
Dýka obd. Čepel dvojsečná s rytým nápisem 1441 a jednod. siluetou utíkajícího zvířete, rukojeť potažená plátnem s povrchem z lisovaného drob. Skla. Pochva kož. s kov. Osazením, společná pro krát. nůž d.59-bez nože
Dýka arabská obd., čepel dvojsečná rukoj. Dřev. Pochva z kombiv. Kůže se závěsem ze spletených řemíků d.32,5
Dýka obd. Jako sub 1641, d. 29
Dýka dtto, d. 30
Nůž ozdob., čepel jednostranná, rukojeť kostěná intarzovanými mosaz. kroužky, poškoz. dř. potažená mosaz plechem, d. 29,5
Dýka orient. ze slon. Kosti, čepel jednosečná, pochva zploštělý válec, dek. Plastický reliéf rytý, převládající motiv opice, poškozená, d. 44
Dýka ozd. Jako sub 1646, d. 36
Dýka orient., čepel dvousečná zdobená jemným rytým ornamentem, rukojeť ze slonoviny a mosaze čtvercovými aplikami se vsazenými zelenými polodrahokamy, pochva potaž. Červe. Sametem s kov. Rytým obložením ze stříbrného plechu v pochvě malý nožík obd., d. 42,5
Dýka ozdob., čepel jednosečná pochva a rukojeť zdob. bohatým plastickým rostlinným ornamentem, rukojeť obložen slonovinovou kostí, d. 58

počet kusů	exponát
	jezdecký bičík
	tetřev hlušec vycpaný na větvi
	hlava divokého kance preparovaná
	kůže lva vydělaná
	kůže lva dtto
	kůže lvice dtto
	hlava africké ovce preparovaná
	hlava antilopy jelenovité dtto
4	hlavy gazely dtto
	hlava antilopy jelenovité dtto
	hlava antilopy losí dtto
2	hlavy antilopy koňské dtto
2	hlavy pakoně žíhaného dtto
2	hlavy antilopy impala dtto
2	hlavy gazely Gruntovy dtto
2	hlavy buvolce dtto
2	hlavy buvolce stepního dtto
	hlava buvolce kaferského preparovaná
2	hlavy zeber preparovaná
3	podložky dřevěné konzolové pod hlavy lvů, leštěné
2	kůže šakalí vydělané

počet kusů	exponát
	soška papouška, v. 11 detto
	Tetřev hlušec vycpaný na větvi
	hlava divokého kance preparovaná
	hlava kance afrického dospělý – prase bradavičnaté
	hlava kance afrického mláděte – prase bradavičnaté
	hlava detto – prase bradavičnaté
	kůže lva vydělaná
	kůže lva detto
	kůže lvice detto
	hlava africké ovce preparovaná
	hlava antilopy jelení detto
4	hlavy ant. detto gazela dorkas
	hlava antilopy gen. spec. jelenovitá
	hlava detto jelenovitá
	hlava antilopy losí det.
12	hlav antilopy gen. spec. x
3	x antilopy koňské
5	pakoňů žíhaných
7	antilop impala
9	gazela Grantova
11	buvolec korrigum- topi
3	buvolec stepní
	hlava buvola afrického preparovaná – kaferský
2	hlavy zeber preparovaná
3	podložky dř. konsolové pod hlavy lvů, leštěné
2	kůže šakalí vydělávané
2	podložky- dř. konzolová pod hlavy šakalů

Příloha E – Inventář knih z knihovny na zámku v Kostelci nad Orlicí

Jsou zde vybrány pouze knihy, které souvisí s loveckou výpravou Kinského do Afriky.

- Armand. Amerikanische Jagd-und Reiseabenteuer, Stuttgart,1876.
- Arming. Nier Jahre Welhrieg in Deutsch – Afrika. Hannover.
- Barfus, E. von. Vom Kap nach Deutsch-Afrika. Streifzüge nach einem Verschollenen. Stuttgart, 1888.
- Berger, Arthur. Welt und Jagdreise. Berlin,1907.
- Breast, Geschichte Ägyptens. Berlin, 1910.
- Bryden, Henry Anderson, Great and small game of Africa. London, 1899.
- Budge, Ernest Alfred Wallis. The Egyptian Sudan.1907
- Busmann, K. Im Herzen von Afrika. Leipzig.
- Cameron, Verney Lovett. Quer durch Afrika, Leipzig,1877.
- Doblhoff, J. Von den Pyramiden. Wien, 1887.
- Dugmore, A. Radclyffe.Camera adventures in the African wilds. London, 1910.
- Keane A.H. Africa. London, 1995.
- Falkenhorst, Carl. Deutsch Ostafrika. Stuttgart, 1890.
- Geramb, von Maria Joseph. Pilgerreise nach Jerusalem und auf den Berg Sinai, in den Jahren 1831, 1832 und 1833. Erster Theil.Augsburg 1837.
- Gothe, Ludwig. Die Maron-Neger. Berlin.
- Haider, Max. Herrn Petermans Jagdbuch. München, 1890.
- Hedin, S. Die Orientreise. 1882.
- Hermann, Ludwig Heinrich Pueckler-Muskau. Aus Mehmed Ali's Reich. Stuttgart, 1844.
- Hoffmann, Franz. Die Büffeljäger. Stuttgart.
- Hoffmann, Otto. Abenteuer in Afrika. Stuttgart.
- Holub, Emil. Jahre in Süd Afrika. Wien, 1881.
- Hynel. More adventures. New York, 1903.
- Jedina, L. Um Afika. Wien,1887.
- Johnson, Martin. Safari: A Saga of the African Blue. New York, 1928.
- Krüger, Paul. Im Kampf um Südafrika, Münche, 1902.
- Lander, R.J. Reise in Afrika. Leipzig, 1833.
- London, Jack. The call of the wild, London, 1903.
- Malpero, G. Ägypten und Assyrien. Leipzig, 1891.
- Mempes M..India. London, 1905.
- Müller, K.Die jungen Elephanten jäger. Breslau.
- Ohrwalde, A. Austand und Reich des Mahdi in Sudan. Istambul, 1892.
- Opper, K. Piramide. Leipzig, 1875.
- Park, M. Reisen im Innern von Afrika. Berlin, 1793.
- Seton, Ernest Thompson. Wild animals I have known. New York, 1898.
- Schiel, Adolf. 23 Jahre Sturm und Sonnenschein in Südafrika. Leipzig, 1902.
- Stanley, Henry Morton. Central Africa. London, 1890.
- Stanley, Henry Morton. In dunkelsten Afrika. Leipzig 1890.
- Stark, H. Der Elefanten – Jäger. Berlin.
- Vráz, Enrique Stanko. Exotické povídky. Praha, 1907.
- Wendt, M. Kultur und Jagd. Berlin,1907.
- Williamson, Thomas. Oriental field sports. London, 1819.
- Wojak, C. Krieg in Süd-Afrika. Wien, 1900.

- Beadekers Konstantinope. Leipzig, 1905.
- Das heutige Ägypten. 1908.
- Deutsche Ornithologie. Darmstadt, 1807.
- Frau Buchholz in Orient. Berlin, 1888.
- Frauen in Süden. 1906.
- Handbook for East Afrika. Mombasa, 1903.
- Histoire de l'expédition Egypt. Paris, 1823.
- History of the war in the south Africa. 1906.
- Mit Zugvögeln nach Afrika.
- Pendant un voyage en Orient, de Lumatine A., Paris, 1835.
- The garden Allah .1904.
- The standard guide to Egypt and Sudan.

Příloha F – Edice deníku Františka Kinského z jeho lovecké výpravy do Afriky

Poznámky k edici

Tato edice deníku si klade za cíl, co nejpřesněji zachovat autorův text. Proto byla v tomto případě využita metoda transkripce, tedy přesného přepisu pramenu. Text byl přeložen z německého do českého jazyka.

Edice vznikla na základě deníku uloženého ve Státním oblastním archivu v Zámrsku ve fondu Rodinný archiv Kinských, Kostelec nad Orlicí [1750] 1797–1951. Deník pochází z roku 1905 a je sepsán ve formě dopisů. První zápis v deníku je datován ke čtrnáctému lednu a označen jako devátý dopis. Deník obsahuje devět dopisů, které jsou rozepsány na dvaceti šesti stranách.

V jednotlivých dopisech Kinských zaznamenává své zážitky i z více dnů. Za pomoci dalších doplňujících pramenů bylo možné sestavit téměř celou jeho cestu a popsat tak nejasné informace vyplývající z překladu tohoto deníku. Doplňujícími prameny byly jednostranná korespondence mezi Kinským a Pálffym a taktéž jednostranná korespondence mezi jeho matkou Žofií Kinskou a Františkem. Dále přeložený deník Johanna Pálffyho v časopise *Les a lov*. Kromě těchto pramenů byl součástí i deník Františka Kinského, jenž je označen jako agenda. Ten se nachází v již výše zmíněném archivu a fondu. Deník obsahuje stručné poznámky výpravy od prvního ledna až do osmého března. Poté následuje několik čistých stránek, jež jsou zakončeny poznámkami od dvacátého pátého až do třicátého prvního prosince.

První záznam v deníku začal psát v době, kdy se dostal do Mombasy a odkud vyráží vstříc svému dobrodružství. Záznamy v dopisech zapisuje Kinský s několika denním

zpožděním a poznamenává v nich zážitky z více dnů. V několika případech Kinský píše během svých rekonvalescenčních dní a zbytek v průběhu volna v loveckých dnech. Jeho poslední záznam je dopis datovaný ke dni druhého března, ale poznámky v něm končí již pátého února.

Vysvětlení zkratk a znaků využívaných v textu

- [.....] pro označení chybějícího nebo nečitelného textu,
- [?] pro označení nejistého čtení textu
- [] pro editorské zásahy
- [...] pro označení vypuštěného textu, pouze v případě poznámek pod čarou

14. ledna – devátý dopis

Dnes jsme odtud odjeli slavným ugandským vlakem.³²² Vagony jsou velmi pohodlné na indickém principu první třídy pro tři osoby. Do Simby³²³ bychom měli dorazit zítra ráno. Vlak jel nejprve přes nádherné kokosovo-banánové a mangové plantáže ostrova. Všechno, co vidíme má nádherné barvy a třpytí se jako v pohádkové zemi. Poté jsme přejížděli mořské rameno přes velký železný most, který odděluje ostrov³²⁴ od pevniny a pak se spoustou supění a funění naší malé lokomotivy, vyhřívané dřevem, jsme jeli dál do vnitrozemí. Podle nás vypadá stroj velmi podivně s jeho obrovským tendrem na dřevo. Po naší pravici najednou vidíme oblaka kouře, která se valí nahoru. Ve stejnou dobu jsme zahlédli i silné požáry stepí a keřů, které je začerňovaly. Domorodci tyto ohně často zakládají, aby získali více půdy pro své plantáže. Tito domorodci jsou velmi silné plemeno s tmavě kávově hnědou pletí s černošským typem, ale ne takovým způsobem, který by byl příjemný. V první stanici jsme vystoupili z vagónů, abychom si pochutnali na lahodné snídani, která se sestavovala z kokosových ořechů, ananasu, manga, zelených afrických pomerančů a z velkých vajec. Dále jsme na naší cestě pokračovali vlakem, ze kterého jsme v úžasu viděli velké úseky kukuřičných polí na obou stranách železnice. Nemyslel jsem si, že by tato plodina mohla na jaře růst tak daleko na jihu. Oblast se kousek po kousek měnila a místo palmových hájů a polí s primitivními černošskými chatrčemi se tu začaly

³²² Mombasa - Victoria railway neboli Ugandská dráha byla jednokolejná dráha měřící 1060 km vedoucí z Mombasy k břehu Viktoriina jezera do stanice Port Florence. Výstavba započala roku 1896 a skončila rokem 1901. Stavba Ugandské železnice stála 5 000 000 tehdejších liber (pro srovnání: 1GBP v roce 1900 by měla dnes hodnotu 131 GBP).

³²³ Simba je vesnice, která leží podél silnice Mombassa Road a je vzdálena asi 30 km od Makindu.

³²⁴ Kilindini je přístav v Mombase, kam Kinský připlul. Přístav se nachází na malém ostrově.

objevovat husté africké keře a poušť,³²⁵ kde není žádná vhodná část k osídlení. Ani zde by neměla být žádná divočina, ale sem tam se tu objevilo pár kusů krásné a vzácné antilopy sobolí.³²⁶ Na jednom ze stanovišť, kde se nabírá dřevo, mě Hopton,³²⁷ který býval zaměstnancem železnice, požádal, abych s ním jel vpředu v lokomotivě. Jeho návrh jsem s potěšením přijal a tímto originálním způsobem se vydal na nádhernou cestu. Byla úplná tma, kromě překrásného měsíčního svitu, který jsem obdivoval i v noci našeho příjezdu. Vlakem jsme projížděli nocí, aniž bych cítil průvan nebo něco nepříjemného, jako je prach nebo cokoliv jiného. Ticho krajiny bylo přerušeno pouze křikem nočního ptáka, což pro mě mělo povznášející účinek. Během noční cesty vlakem jsem nezahlédl nic ze zvířecího světa kromě nočních sokolů a dvou velkých sov. O něco dál jsem zahlédl asi 50 stop před lokomotivou jedno velké zvíře, jak nám přiskočilo kolejnice a utíkalo dál do tmy. Bohužel jsem nepoznal, co za zvíře to bylo. Poté co jsme dorazili na nádraží, dostali jsme v Dak-bungalow³²⁸ opravdu dobrou večeři. Pak jsem šel zpět do kupé, kde byli už Lumsden³²⁹ a Brauch³³⁰ a vyrazili jsme opět na cestu. Šel jsem si lehnout do kupé.

Po probuzení ráno patnáctého ledna jsem s hrůzou uviděl, že jsme přijeli do oblasti, kde bylo hodně tekutého červeného prachu. Můj polštář vypadal jako cihla a z toho všeho jsem měl hlavu jako mrkev. Po provizorním úklidu našeho kupé jsme se oblékli. Kvůli naší velké únavě přivedl k vlakové stanici v Kibwezi³³¹ Huebner³³² několik dalších nosičů. Ve městě Makindu³³³ jsme měli velmi příjemnou snídani v Dak-bungalow odkud jsme pokračovali v naší cestě. Nyní

³²⁵ Buď je to Waterless desert nebo Taru desert.

³²⁶ Antilopa sobolí neboli Sable antelope, která obývá zalesněné savany ve východní a jižní Africe.

³²⁷ Hopton- bývalý železničář, kterého Kinský poznal během své cesty vlakem.

³²⁸ Dak bungalov – jednalo se původně o přístřešky na území tehdejší britské kolonie v Asii udržované indickou vládou, které sloužily cestujícím jako místa k odpočinku a obsahovaly postele, stoly, koupelny a jídlo. Vše bylo za symbolickou cenu.

³²⁹ Col. Lumsden byl Angličan, jehož pluk se vyznamenal v burské válce. Kinský ho potkal už na lodi a z Mombasy oba pokračovali dál do vnitrozemí na loveckou výpravu. Tyto informace se dovídáme z časopisu Les a lov, kde je přeložená část deníku Johanna Nepomuka Pálffyho. Byl to přítel a společník na Kinského lovecké výpravě.

³³⁰ Brauch byl Angličan, který uměl německy. Kinský ho potkal už na lodi a z Mombasy oba pokračovali dál do vnitrozemí na loveckou výpravu. Tyto informace se dovídáme z časopisu Les a lov, kde je přeložená část deníku Johanna Nepomuka Pálffyho. Byl to přítel a společník na Kinského lovecké výpravě.

³³¹ Kibwezi je město v okrese Makueni v Keni, 24, 4 km vzdálené od Makindu.

³³² Paul Huebner byl německý obchodník a cestovní agent, který založil v roce 1898 vlastní společnost: R.F.P. Huebner. Byl uznávaným obchodníkem a dobrým organizátorem, mluvil plynule anglicky a přátelil se s náčelníkem britského protektorátu pro východní Afriku sirem Johnem Hardingem. V roce 1901 mu Harding udělil práci „starosty“ města Nairobi.

³³³ Makindu je město v okrese Makueni v Keni.

jsme byli mimo kultivovanou civilizaci a mimo oblast suchých keřů. Brzy jsme viděli, že příběhy, vyprávějící o této oblasti plné zvěře, které jsme slýchávali, byly skutečné. Celá země byla jako velká zvířecí zahrada.³³⁴

19. ledna 10. dopis

V oblasti mezi Makindu do Simby jsme poprvé zahlédli zvěř. Nejprve jsem uviděl několik Vodušek velkých a pak jednoho jelena, který rychle zmizel do křoví, když se vlak přiblížil. Pak jsem uviděl stádo ladných Thomsonových gazel, které jsou podobné ve velikosti našim jelenům. Pak jsem zahlédl poblíž železničního náspu stádo kongoni,³³⁵ což je druh zvěře, který se zde nazývá *Bubalis cooki*³³⁶ a tvoří hlavní populaci zvěře. Tato oblast je velice kopcovitá a nachází se mezi savanami, které jsou pokryty stromy. Hlavně palmami nebo kaktusy, ale žádnými baobaby a *Euphorbia candelabris*³³⁷[?], což neznámá, že tyto rostliny začínají vymírat. Stromy akácie jsou většinou malé a mají velmi ploché koruny, které jsou pro mě velice neznámé a připomínají mi jeden evropský sad poblíž Mělníka. O půl jedenácté večer jsme dorazili do železniční stanice v Simbě, kde vedle nádražní budovy stála vodní nádrž. Náš tábor byl zřízen asi 50 stop od nádražní budovy. Bylo to velmi příjemné místo. Dostali jsme velký stan na spaní a další o něco menší jsme využili jako jídelnu. Kromě těch našich je zde postaveno asi dvanáct stanů, ve kterých bydlí shikariové. Somálci a nosiči bydleli v kuchyňském stanu, kde žil i kuchař a jeho zaměstnanci. Po příjezdu na vlakovou stanici, jsme se ještě rozloučili dojemně s dalšími společníky, kteří pokračovali v cestě do Nairobi. Téměř čtvrt hodiny poté co jsme přijeli a vybalili si v táboře, jsme zahlédli, jak přes trať přebíhá stádo kongoni. Pálffy³³⁹ okamžitě vzal pušku a vystřelil na ně. Takto zde započal náš africký lov. V táboře jsme si hodili kostkami o příslušné shikari. Já dostal starého nubijského Abderrahama,³⁴⁰ který pro Huebnera již dlouho pracoval. Druhým mým společníkem byl Somálec, který odešel z Mombasy.³⁴¹ Pálffy dostal dva Somálce. Po jídle jsme se vydali na lov. Při lovu se Pálffy vydal na levou stranu a já naopak doprava. Nejprve jsem zahlédl několik

³³⁴ Kinský tým asi myslí informace získané z knih a z doslechu od dalších cestujících. V zámecká knihovna v Kostelci nad Orlicí obsahuje spoustu naučných a zábavných děl o cizích zemích.

³³⁵ Kongoni je druh antilopy známý také jako hartebeest (*Alcelaphus buselaphus*).

³³⁶ *Bubalis* znamená buvol domácí.

³³⁷ *Euphorbia candelabrum* je sukulentní druh rostliny z čeledi Euphorbiaceae .

³³⁹ Johann Nepomuk Pálffy z Erdödu (1872-1947) byl český šlechtic z rodu Pálffyů, hrabě a velkostatkář. Byl posledním soukromým majitelem zámků Březnice, Merklína Vacíkov. Zúčastnil se lovecké výpravy společně s Kinským.

³⁴⁰ Abderraham byl Kinského nosič zbraní.

³⁴¹ Mombasa je pobřežní město v jihovýchodní Keni podél Indického oceánu.

vodních hus, a tak jsem vystřelil, ale nic jsem netrefil. Ve velké vzdálenosti jsem zahlédl stádo kongoni, ale nebylo možné je dohnat. Později odpoledne jsem znovu zahlédl vodní husy a kongoni. Poté začal velmi zajímavý lov. Pokud jste lovili pouze v Evropě, nemůžete mít ponětí, jaký je lov v Africe a co vůbec znamená se plazit v tropickém slunci 5-600 stop na břicho, nikoliv po ruku a kolenou. Nestačí jen sklouznout na břicho, to musíte splývat se zemí a sunout se po ní abyste věděli, co to znamená lovit. Tam, kde jsem je sledoval, byla tráva a několik stromů. Přesto se mi podařilo dostat maximálně na 350 stop od stáda kongoni, když v tom se rozeběhli. Vystřelil jsem bohužel příliš nízko a střela škrtila o nohu kongoni, a tak už se mi ho nepodařilo zastřelit. O něco později jsem zahlédl stádo kongoni a 6 Thomsonových gazel, ale přes veškerou mou snahu jsme se k nim nemohl dostat včas. Poté jsem se vydal domů, jelikož slunce už zapadalo za obzor. Pálffy se také vydal se mou zpět do tábora. Vůbec nedokážu popsat, jak jsme trpěli horkem a žízní během odpoledne. Sebou jsem měl láhev z tvrdé gumy. V ní byl vlažný čaj, který silně chutnal po láhvi. I přesto mi chutnal více než sebelepší sekt, a nakonec jsem hltavě usrkával poslední kapky čaje. Po celou dobu jsem nemohl myslet na nic jiného, než na studené pivo a kyselé mléko. První noc ve stanu byla nepohodlná, jelikož moje postel byla příliš krátká a neměla nahoře ani dole okraj. Dále jí chyběla i síť proti hmyzu, protože se pro tak velké lidi jako jsem já zde nenacházela. Přesto ale zdravá lhostejnost pomáhá vůči všemu.

Druhý den, šestnáctého ledna, jsem brzy ráno o půl šesté vyrazil v husté mlze. O moc dříve to nešlo, jelikož den a noc jsou zde v blízkosti rovníku přibližně stejně dlouhé. Asi od šesti do šesti hodin. Tentokrát jsem šel vlevo a Pálffy vpravo. Po dlouhém chození v mlze, aniž bych cokoliv slyšel nebo viděl, mlha opadla a já zahlédl pět pštrosů – čtyři samice a jednoho samce asi 600 stop daleko. Samce bylo snadné rozpoznat díky jeho bledé barvě. Pokusil jsem se vyjít ven z úkrytu, ale brzy jsem to vzdal, jelikož to bylo beznadějně. Tito ptáci na nás shlížejí ze svých nekonečně dlouhých krků podobně jako lidé z vysokého posedu. Po dlouhém hledání jsem konečně spatřil stádo Thomsonových gazel, které poklidně stálo u větvi stromu asi 800 stop od mě. Po dlouhou dobu jsem je pozoroval, a nakonec jsem z dálky vystřelil, ale netrefil se. Pak jsem přešel podlouhlý hřeben a přede mnou se naskytl nádherný obraz rozlehlé pláně pokryté velkými stády zeber a kongoni, mezi nimiž se pohybovali i jednotlivé gazely a pštrosi. Po dlouhém úsilí se mi konečně podařilo se přiblížit na 300 stop k zebře, stojící ve stepi bez křovin. Posadil jsem se a vystřelil, načež zebra s pokřiveným hřbetem vyrazila. Po výstřelu se ozval šílený řev a foukání jako z lokomotivy a necelých 30 stop ode mě vyběhl z porostu nosorožec a se zdviženou hlavou a ocasem hledal příčinu hluku. V momentu mě můj shikari poplácal po ruce a na druhé straně asi ve stejné vzdálenosti stál další, který se rozhlížel kolem.

Byl to šílený okamžik, kdy jsem čekal, jestli mě najdou. Sednul jsem si do trávy a nehýbal se, protože jsem měl jen kulku s dutou patronou,³⁴² která by mi proti nosorožci pomohla stejně jako párátka. Nakonec se uklidnili a slabší rychle odešel, zatímco ten druhý se pomalu pohyboval po stepi, kde svým rohem rozbořil některá z rudých termitích hromádek, z nichž mu od kopyt vysoko lítal prach. Poté se vše uklidnilo a já se zas vrátil na vzdálenost asi 4000 stop. V tu chvíli jsem se rozhodl vrátit do tábořiště se najíst a zanechal jsem zde dva černochoy. Byla to dvouhodinová procházka, což nebylo tak nepříjemné, jelikož už bylo poledne. Když jsem dorazil na stanici u tábora³⁴³, jen jsem něco snědl a rychle se vrátil. Černoši už hlásili, že nosorožec tam stále je a já ho zahlédl ležet ve stepi asi 4-500 stop jako velkou sýkorku. Teď začalo opravdové vzrušení a my jsme šli a plížili se asi 400 stop. Pak jsme se začali plížit po břichu asi 100 stop. Od té chvíle mě můj shikari táhl dál a musím přiznat, že jsem musel zatnout zuby, abych ho následoval. Nebyl mezi námi žádný strom, keř, kopec, dokonce ani vyšší tráva, za kterou by se dalo schovat, ale nosorožec musel být na ráně, pokud jsem ho chtěl zdolat. Doplazil jsem se k němu k němu na 40 stop, aniž by se probudil a pak jsem se posadil. Nikdy v životě jsem si nepředstavoval nic tak obrovského, jako je tahle bestie. Na ucho jsem neviděl, a tak jsem zamířil co nejnižší a vypálil. V okamžiku výstřelu se nosorožec vyřítit jako by do něj uhodil blesk, dvakrát zakroužil a vyběhl přes otevřenou krajinu, než jsem stihl vystřelit podruhé. Druhou ránu jsem mu zasadil, až když byl velmi blízko mne a pak utekl mimo dostřel. Díval jsem se za ním, jak se řítí stepí pryč. Dvě hodiny jsme šli po stopě, až jsem padal vyčerpáním a nemohl jít dál. Už jsem toho nosorožce nikdy neviděl. Téměř jsem se rozplakal únavou a zoufalstvím a smutný jsem se vrátil do tábořiště³⁴⁴ s tím, že mi první nosorožec unikl. Cestou domů jsem zahlédl dva kongoni. Protože jejich sledování bylo nemožné, začal jsem střílet asi 300 stop od nich, ale oba jsem minul. Pálffy měl podobný den. Zastřeleny voduška a kongoni. Musím přiznat, že se mi nálada nezlepšila.

27. ledna 1905 11. dopis

Brzy ráno sedmnáctého ledna jsem šel ven a proklínal jsem nosorožce, svět obecně, Afriku a cestování zejména. Vydal jsem se o něco dál na východ než minule a poprvé toho dne

³⁴² Tříštvrtá střela je projektil továrně či dodatečně upravený tak, aby se při průchodu cílem snadno a hodně deformoval. Střely dostaly pojmenování dum-dum nebo dumdum podle místa výroby, státní muniční továrny ve městě Dum-dum nedaleko Kalkaty. Tyto speciálně upravené střely se uchytily jako lovecké. Je to dáno snahou o co nejrychlejší usmrcení zvěře, což je považováno za humánní, utrpení je zde nežádoucí.

³⁴³ Po příjezdu se utábořili poblíž železniční stanice.

³⁴⁴ Autor používá slovo Haus, což znamená domů.

jsem narazil na kongoni, ale nemohl jsem se k nim dostat. Pak jsem zahlédl skupinu supů a marabu,³⁴⁵ kteří seděli na stromech v hustém trnitém porostu přede mnou. Přistoupil jsem blíž v naději, že by tam mohlo být něco velkého a nebezpečného, kvůli čemu se ptáci neodvážejí slétnout na zem. Opatrně jsem se plížil křovím, ale nic jsem neviděl. Nakonec jsem zahlédl, že za keřem se něco hýbe. Opatrně jsem se přiblížil a uviděl obrovské zvíře, které stálo na 150 stop daleko na hřebeni. Stálo strnule a dívalo se přímo na mě. Okamžitě jsem za keřem padl na kolena. Těžkou pažbu zbraně jsem položil shikarovi na rameno. Když bylo zvíře uprostřed výhledu z keře, vypálil jsem. K mé nepopsatelné radosti jsem okamžitě uviděl, že se býk složil jako list papíru. Při výstřelu utekla kráva s teletem, které bylo velké asi jako běžné tele. Přiběhli jsme k němu a tam ležel mocný pán savany s kulkou vysoko na hlavě. Jelikož byl ještě naživu vystřelil jsem do něj dvě další rány Schönauerem³⁴⁶, jednu do krku a druhou do hlavy, načež zemřel. Pak jsem zadal instrukce, jak ho stáhnout z kůže, když najednou začal hýbat a chtěl vyskočit. Trvalo další dva výstřely, než jsem ho zabil. Tento úlovek se stal úžasnou odměnou v tomto novém a nádherném loveckém dni. Poté co jsme dostatečně

28. ledna

potěšil nad úlovkem a odpočinul si, vydal jsem se dál. Bylo to opravdu nádherné zvíře s velkým, silným krkem, tmavě modrošedé barvy s mohutnými, zahnutými rohy velikosti silného býka. Dále jsem viděl kongoni stojícího asi 300 stop ode mě, kterého jsem minul. Poté jsem se vydal do oblasti, kterou jsem ještě nenavštívil. Došel jsem až k pěknému akáciovému lesu u řeky, kde rostlo také několik obrovských baobabů a velmi vysoká bujná tráva. Najednou jsem ve vzdálenosti asi 400 stop uviděl v trávě cosi červeného, s velkými obtížemi jsem zaostřil a uvědomil si, že je to stádo impal.³⁴⁷ Asi 150 stop od nich jsem si uvědomil, že se nedostanu blíž, a tak jsem začal střílet. První ranou jsem silně trefil slabého samce. Poté ve stádu nastal velký zmatek, nevěděli odkud střelba přišla, a mně se tedy podařilo střelit dva ze tří. Potom se na kořist vrhli moji Somálci jako šílení a s výkřiky "Bismillah"³⁴⁸ jim podřezali krky. Jako praví

³⁴⁵ Marabu je rod tropických čápvitých ptáků.

³⁴⁶ Schönauer neboli Mannlicher – Schönauer- Otto Karl Schönauer (1844–1913) v roce 1900 společně s Ferdinandem von Mannlicherem (1848–1904) zkonstruovali nový model armádní opakovačky, jež měla na rozdíl od rakouských zavedených pušek válcový odsuvný závěr, ale také již nebyla zásobována pomocí nábojových pásků, nýbrž měla cívkovou nábojovou schránku s kapacitou pět nábojů. Tyto zbraně byly dodávány v roce 1903 řecké armádě. Malý počet pušek použilo Rakousko-Uhersko v první světové válce. Pušky se však mnohem více používaly jako lovecké zbraně a vyráběly až do roku 1972.

³⁴⁷ Impala je středně velká africká antilopa.

³⁴⁸ Bismillah znamená v arabštině „Ve jménu boha“.

mohamedáni nesmějí jíst maso. Po lovu jsem dlouho pokračoval v chůzi přes krásný akáciový les, aniž bych cokoliv ulovil. Překonal jsem druhou řeku a konečně se vrátil do stepi, kde jsem střílel po nosorožci. Z dálky jsem zahlédl pasoucí se stádo Thompsonových gazel a s velkým úsilím jsem se plazil po břiše za trsy trávy na vzdálenost poloviny možného dostřelu. Zkusil jsem vystřelit přes trnitý keř, ale minul jsem. Při výstřelu vyskočil asi 150 stop od mě kongoni a já znovu vystřeli a zasáhl jej. Než stačil utéct, střelil jsem ho ještě jednou. Stále jsem ho sledoval a nakonec jsem jej zasáhl dalšími třemi ranami. Takže první kongoni, měl jsem velkou radost, dnešní úlovek dostal svého jména. Poté bylo rozhodnuto vrátit se do tábořiště, jelikož odpoledne uteklo jako voda. Na cestě domů poblíž železnice jsem zahlédl stádo zeber, z nichž se jedna oddělila od stáda na 450 až 300 stop.

Brzy ráno osmnáctého ledna jsem se opět vydal po stejných stopách jako včera. Na začátku jsem narazil na velmi rozsáhlou savanu, kde bylo mnoho zvěře, konkrétně kongoni, zebry a některé gazely. V jednom ze stád jsem zahlédl velmi statného jelena a rozhodl se ho pronásledovat. Náhoda tomu chtěla, že Pálffy vystřelil ve stejnou chvíli a jedním výstřelem zasáhl místo, kde se gazely přesunuly do křoví a pak je pronásledoval. Znovu a znovu jsme se k nim přibližovali, ale protože se tiše pásly a vzdalovaly se od nás, nemohl jsem vystřelit. Zejména ten silný samec byl vždy krytý a na slabého jsem střílet nechtěl. Nakonec přišel vytoužený okamžik a já mohl střelit silného srnce kulkou asi na 100 stop skrz husté křoví. Po výstřelu se zhroutil a já se k němu rozeběhl plný radosti. Než jsem se k němu však dostal, znovu vstal a zmizel, a to ještě před tím, než jsem stačil podruhé vystřelit. Na místě zásahu jsem našel pouze krev, ale ne zastřelenou zvěř. Pokračoval jsem tedy v hledání a najednou se v křoví prohnali dva kongoni asi 80 stop ode mě. Střelil jsem druhého, který se okamžitě prohnul a zakymácel. Zmizel však v křoví a už ho nebylo možné najít. Při pokračování v naší cestě jsme našli čerstvou stopu nosorožce. Vydali jsme se po stopě, která byla každou chvíli čerstvější. Mým největším přáním je zastřelit nosorožce. Stopa, kterou jsme našli, byla ještě teplá a mokrá. Byly chvíle, kdy bylo hledání docela obtížné, zejména při špatném větru, protože jsme samozřejmě nikdy nevěděli, za kterým keřem bude nosorožec stát. Při silném větru se obvykle předpokládá, že bude nosorožec za keřem. Nakonec jsme asi po čtyřech hodinách dorazili k hustému trnitému křoví, ve kterém dělali obrovský hluk nosorožčí ptáci, Madenhacker,³⁴⁹ což jsou ptáci, kteří sedají nosorožcům na záda, aby je zbavili škůdců. Vzrušení bylo tedy přehnané. Na naší výpravě se Masaj³⁵⁰, kterého máme s sebou, vydává do trnitého křoví, aby po krátké

³⁴⁹ Madenhacker neboli česky Klubák červenozobý je zpěvný pták z čeledi špačkovitých.

³⁵⁰ Masajové jsou africká černošská etnická skupina nilotského původu.

době a vzrušující přestávce, vyšel a oznámil, že uvnitř nic není. Takže zase nic! Jelikož už bylo pozdě, rozhodl jsme se vrátit zpět do tábora. Cestou zpět jsem se ještě jednou pokusil zastřelit šest pštrosů. Večer jsem se vrátil do tábora zdrcený a bez kořisti. Teď bych ale rád mluvil o i zvířecím světě, protože jsem nikdy nic takového neviděl, pokud jde o život ptáků. Doslova na každém kroku před vámi létají křepelky a s největší lehkostí byste jich mohli za jedno dopoledne zastřelit stovku, což se týká i velkého množství perliček a frankolínů,³⁵¹ a je tu pták podobný kuřeti, který se pohybuje skákáním. Pak jsou tu stovky nádherných špačků s tyrkysovým peřím, kteří jsou zbarveni podobně jako náš ledňáček. Dále jsou tu nepopsatelně krásné pěnkavy ohnivé, pěnkava rýžová, snovači³⁵² se svými zajímavými hnízdy a nespočet divokých holubů. Velmi silně je zde zastoupeno mnoho druhů dravých ptáků. Kromě mrchožravých ptáků, které popíšu později, tu žijí nádherní jestřábi, mezi nimiž je i jeden velmi četný, který se vznáší nad trávou a zřejmě loví menší zvířata. Z našich známých evropských ptáků jsem zde našel jestřába lesního, vlaštovku, čápa a dudka chocholatého. Dále jsou tu motýli. Ano, jsou tu tak krásní a velcí, že se opravdu nedají srovnat s žádnými květinami nebo drahými kameny. Kromě toho je obdivuhodné i jejich obrovské množství. U nás nevidíte tolik bělásků zelených jako tady těch nejvelkolepějších a největších motýlů. [?] Silně je zde zastoupen také svět brouků, zejména nosorožci a druh velkého modrobílého skvrnitého brouka o velikosti stromové žáby s bílo modrou skvrnitou schránkou, který sedí na akáciích a při letu vydává nekonečný bzukot. Z hlouposti jsem si přivodil silný úžeh a zarudnutí krku a hrudi, které mě teď začínají strašně bolet a v noci mě velmi ruší svým pálením.

Ráno devatenáctého jsem opět vyrazil ven a tentokrát jsem se vydal vpravo a Pálffy vlevo. Na začátku, když jsem prohledával osmý keř, jsem neviděl nic než několik gazel, po kterých jsem do teď marně pátral. Asi ve vzdálenosti 400 stop jsem v hustém křoví po své pravici zahlédl číhat pár kongoni. Spěchal jsem blíž a viděl, že je to stádo se silnými kusy, mezi nimiž bylo i několik zebber. Asi ze 120 stop jsem vystřelil na kongoni, který se při výstřelu špatně zastavil. Zkusil jsem to podruhé načež se zhroutil. Druhá část stáda se rozeběhla pryč, ale najednou se v místě, kde jsem zastřelil prvního, objevil druhý. Připravil jsem se a doufal, že ho zastřelím, ale zmizel za keřem. Rychle jsem vyskočil a zastřelil další zebra, která vypadala dobře, ale bohužel pokračovala se stádem. Vydal jsem se za výstřelem, brzy jsem našel úlovek a zezadu ho zastřelil. Pak jsem pokračoval ve stopování a došel jsem na větší prérii, kde jsem

³⁵¹ Francolini je skupina ptáků z podkmene Francolinina z kmene Gallini.

³⁵² Snovač je zpěvný pták z čeledi snovačovitých.

chtěl dlouho sledovat stádo zeber, ale bylo to nemožné, protože všude kolem byla stáda kongoni, které jako obvykle všechno kazily.

7. února 1905 12. dopis

Poté, co jsme si odpočinuli ve stínu stromu, jsme pokračovali v chůzi, což bylo velice namáhavé v tomto horku. Během toho jsem zaslechl Pálffyho střelbu. Později jsem se dozvěděl, že zastřelil velkou žirafu. Najednou jsem zahlédl, jak se z křoví vznáší obrovský oblak prachu, který se rychle blíží ke mně. Okamžitě jsem si pomyslel, že je to velké stádo, které uvedlo do pohybu Pálffyho střelba, tak jsem si sedl za keř, abych ho mohl pozorovat. Viděl jsem asi 80 kusů, nejprve šedého jelena, pak 40-50 kusů kongoni a asi 30 kusů zeber, které řvaly a poskakovaly. Bylo tam několik velmi malých mláďat, která byla tmavě hnědá a velmi krásná. Vzadu za nimi se nacházelo asi 42 kusů antilop losích. Byl to nádherný pohled na tyto obrovská zvířata a silné býky, kteří klusali se vztyčenou hlavou, mezi nimiž byly i dva velmi statné kusy. Konečně mě minulo poslední z těchto zvířat a tím utichl zvuk jejich běhu, který připomínal pochodující dělostřelecký pluk a já opět osaměl. Měl jsem pocit, jako bych se probudil ze snu. Při dalším sledování jsem narazil na stádo impal, které proběhlo okolo mě. Nebyl tam však žádný zajímavý kus. O něco později jsem narazil na stádo kongoni, které splašilo, a tak jsem začal střílet. Zabil jsem dohromady dvě a zbytek stáda se začal uklidňovat. Následujícími výstřely jsem zasáhl další dva kusy, které se zdály být nemocné. Ukázal jsem svým lidem mrtvé kusy a běžel za dalšími zastřelenými zvířaty, když jsem došel k jednomu z nich, znovu jsem ho prostřelil. Pak jsem se rozeběhl za ostatními, ale při horlivém pronásledování, jež mě nutilo běžet víc a víc, jsem se na konec po třiceti pěti minutách běhu vrhl k smrti vyčerpaný do trávy. Poté co jsem si odpočinul, jsem vrátil zpět ke dvou zastřeleným hlavám kongoni, ale když jsem se ptal po třetím zastřeleném kusu, tak mi nikdo nedovedl odpovědět. Stal se tedy neuvěřitelný případ, při kterém jsme nenašli posledního zastřeleného kongoni, i když jsem ho sám hledal hodinu v hluboké trávě. Po tomto úspěchu jsem se vrátil do tábora. Můj úžeh začal být velmi trýznivý a v noci jsem nemohl usnout.

Ráno dvacátého ledna jsem se i přes pálení hrudníku vydal znovu ven na lov, ale po dlouhou dobu jsem nic nezahlédl. Nakonec, když jsem šel okolo hustého trnitého keře, kde zafoukal nepříjemný vítr a najednou jsem uslyšel, jak tam silně funí nosorožec. Měl jsem pocit, že mi fouká do ucha. Odskočil jsem od keře, až poté co vše uvnitř utichlo, vlezl jsem po čtyřech zpět s napnutým prořezávacím hákem před sebou. Musím přiznat, že to nebyl zrovna příjemný pocit. Najednou znovu zafoukalo mnohem zuřivěji a silněji, pak jsem uviděl nosorožce, jak se ke mně blíží se skloněnou hlavou. Nebyl čas uhýbat ani utíkat, tak jsem přitáhl zbraň k hlavě a

vystřeli jsem. Při výstřelu vyrazil vpřed, krátce se otočil a zmizel za stromy dříve, než bylo možné vystřelit podruhé. Musím přiznat, že jsem si oddechl, když jsem viděl, že jsem se netrefil. Okamžitě jsme spěchali za ním a na obou stranách stezky jsme našli množství potu, celé stříkance potu z toho, jak uháněl. Vydali jsme se tedy po stopě s dobrou nadějí. Zpocením jsme se prodírali nejhustším křovím. Na několika místech jsme našli zřetelné stopy a v jednu chvíli mi moji společníci ukázali kus plíce. Cestu mě zaujalo stádo spících kongoni z nich se už pět kusů probouzelo. Byla to ale hrůza. Musím říct, že pokud je někdo hodně blazeovaný, doporučuji mu pronásledovat postřeleného nosorožce do hustého křoví, protože nikdy nevíte, za jakým křovím je a odkud se vyřítí. Po dobu čtyř hodin jsme neustále šli po stopě, během toho jsme nacházeli někdy více a někdy zas méně potu. Nakonec nás zmohlo žhavé slunce natolik, že nemohli pokračovat ani naši černoši, jež nás doprovázeli. Já sám jsem s krvácejícím srdcem pochopil, že je to marné a pronásledování jsem vzdal. Z tohoto důvodu jsem nedostal ani druhého nosorožce. Bylo to k pláči. Kromě toho mě bolel hrudník tak, že se mi udělalo slabo a vydal jsem tedy rozkaz k odchodu do tábora. Najednou jsme po naší levici spatřili asi 1000 nebo více žiraf, které se poklidně pásly mezi korunami stromů. Nebylo třeba se za nimi hnát, jelikož si nás okamžitě všimly a začaly utíkat. Byl to nádherný pohled na tato obrovská zvířata, která se pohybovala tak rychle, že by se dalo říct, že plují. Když jsem pochodoval dál, asi 40 přede mnou najednou vyskočila dvě prasata bradavičnatá a hnala se jako šílenci s krátkými ocasey, jež za nimi vlály. Byl jsem ale příliš znavený, než abych je zastřelil. Při pochodu jsem uviděl zdatnou impalu, přičemž jsem neodolal, slezl jsem z mezka, doplazil se ke stromu, vystřelil jsem na ni, ale ona jen zmizela za keřem. Byl jsem příliš nešťastný, ale než abych to vzdal, poslal jsem pro ni černochoy. Však marně, muži byli příliš líní, ale impala tam dozajista byla. Cestou domů byla bolest stále silnější a já jsem už toužebně očekával okamžik, kdy dorazíme do tábora. Potom, co jsme dorazili, zapadl jsem do stanu, kde jsem ležel s bolestí. Naštěstí brzy přišel Hübner a dal mi karbolický roztok³⁵³, kterým jsem si navlhčil krk a hrudník. Noc byla nepříjemná, protože jsem nemohl usnout až do tří hodin do rána, jelikož jsem měl vlhkou hrud'. Nakonec jsem usnul a trochu podřimoval až do rána. Celý krk a hrudník jsem měl jako velkou otevřenou popáleninu a do rána dvacátého prvního bylo vše zanícené. Obě místa buď bolela jako čert nebo silně svědila, takže jedno bylo stejně příjemné jako druhé. Samozřejmě jsem celý den ležel v posteli, dělal si obklady a mazal se jodoformovou masťou. K večeru se situace trochu zlepšila, takže druhá noc nebyla tak zkažená. Teprve odpoledne jsem

³⁵³ Karbolický roztok neboli karbolová voda má antiseptické vlastnosti.

velmi umně zastřelil perličku, která náhodou procházela kolem stanu. Samozřejmě jsem byl velmi hrdý.

12.2. 1905 13. dopis

Přítomnost Huebnera na naší cestě má své velké výhody, především proto, že je to slušný člověk a pak se také nemusíte starat o lidi kolem vás a můžete se plně věnovat lovu.³⁵⁴ Na druhou stranu z nás nikdo nerozumí ani slovu ve svahilštině ani žádnému jinému jazyku, kterým se zde mluví,³⁵⁵ což je pro nás velmi obtížné. Stále jsem si umýval hrudník karbolem a díky tomu byla bolest ve skutečnosti mnohem menší. Huebner dnes chytil v rybníku několik opravdu krásných ryb, včetně jedné asi 15 kilové. Musí to být nějaký druh sumce, protože má dlouhé vousky. Ryby nám velmi chutnaly a byly příjemnou změnou oproti stále stravě z čerstvého masa.

Ráno dvacátého druhého dne jsem měl hrudník stále pokrytý hnisem, ale bolest se o hodně zmírnila. Celý den jsem nedělal nic jiného, než že jsem seděl ve stanu nebo ve stínu a chladil si hrud'. Vlastně to nebyl zas tak nepříjemný stav, jelikož si člověk mohl aspoň pořádně odpočinout. Potřeboval jsem tento moment, protože jsem byl velice rozlámaný a vůbec jsem se necítil dobře. Nyní bych však rád pověděl něco o mých spolucestujících. Za prvé, sám Hübner, vysoký, tlustý, blondák s tvídem, docela drzý, ale je to dobrák, když nemá nic na srdci. Zkrátka je to od hlavy až k patě severní Němec nebo spíš východní Prus. Pak starý Súdánec, který je pravou rukou³⁵⁶ Hübnera, dále je tu kretén jménem Abderrahman, který je také mým nositelem zbraní. Mým hlavním shikarem je Somálec, jenž se jmenuje Mahmond. Umí trochu anglicky a je to příjemný člověk, i když si myslím, že moc nerozumí tomu, co říká, alespoň mu je rozumět, což je velká výhoda. S výjimkou pěti lidí zde byly už jen Masajové. Tito muži, jež se nazývají Lionis[?], umí dobře běhat, ale jinak jsou nepoužitelní. Pocházejí totiž z divokého kmene Wakambas,³⁵⁷ který je dosud nedotčen civilizací. Muži[?] chodí zcela nazí a zdobí je pouze měděné dráty na ruku a nohu. Kromě toho má každý z nich deku, kterou nosí jako kilt, někdy kolem ramen a někdy také kolem hlavy jako jediný oděv. Přes všechnu svou nahotu jsou to

³⁵⁴ Hübner byl organizátorem této výpravy, proto zařizoval veškeré věci související s jejich cestou.

³⁵⁵ Bantuské jazyky (jedním z nich je i svahilština), Kušitské jazyky a Nilotské jazyky.

³⁵⁶ autor používá pojem faktótum-něčí „pravá ruka“

³⁵⁷ Wakambas neboli také Warimangaos je jeden z Bantu kmenů. Lidé z kmene Wakambas jsou kočovníci, kteří jsou zvyklí na dlouhé cesty, byli zaměstnáváni hlavně k udržování obchodních vztahů v oblasti mezi pobřežím Mombasy a Victoriiným jezerem. Většina nosičů, které svahilští obchodníci angažují v dopravních službách v tomto regionu, jsou příslušníky kmene Wakambas. Tito domorodci mají zvláštní zvyk pít kravské mléko smíchané s krví získanou z krku býka, jež ulovili.

však dětinští a dobromyslní lidé jako všichni černoši. Jsou tu také dva Somálci, kteří se starají o kůže. Pak je tu slavný Ali, který je vlastně líný ničema, ale srdečný dobrák, jenž pro vás udělá cokoliv.

Ráno dvacátého třetího se mi po vydatném spánku hrudník zlepšil natolik, že jsem si ho přestal zvlhčovat karbolem a pořádně jsem si jej namazal jodoformovou mastí³⁵⁸, kterou mi dal Hübner. Během toho, co jsem seděl před stanem, přišel posel od Pálffyho s informací, že zahlédl žirafy vzdálené asi 3 hodiny od tábora. Na úžeh jsem samozřejmě zapomněl, nechal jsem si osedlat mulu a vyrazil na lov. Asi po třech hodinách jsem uviděl Pálffyho lidi, kteří mi žirafy ukázali. Klidně se pásly mezi korunami stromů a asi ve vzdálenosti 600 stop jsem mezi nimi uviděl silného samce a s velkou opatrností jsem ho sledoval. Bohužel ve vzdálenosti asi 200 stop od zbytku stáda se objevila samice, která si všimla, že se blížím a začala utíkat. Načež se za ní rozeběhlo celé stádo, protože jinak si útěk žiraf vysvětlit nelze. Střílel jsem asi ve vzdálenosti 300 až 450 stop na samce, který byl uprostřed stáda a viděl jsem, jak žirafa silně barví.³⁵⁹ Nyní začal velmi zrušující lov za stádem, na který jsme měli stále výhled, ale již jsem nestřílel. Po dvou hodinách pronásledování jsem byl tak unavený, že jsem si musel oddechnout. Stádo zmizelo a já se posadil do stínu stromu, abych si odpočinul. Asi po půl hodině jsem se zvedl a vyrazil za nimi. Po hodině pátrání jsem nic nezahlédl. Nakonec jsem si sedl pod akácii a poslal černocho, aby se po nich porozhlédl. Okamžitě se vrátil a řekl mi, že je viděl na nedalekém kopci. S velkou opatrností jsem se vydali na kopec, odkud jsme je zahlédli asi ve vzdálenosti 200 stop. Došel jsem do poloviny dané vzdálenosti a vystřelil, načež samec udělal velké znamení, dva krátké kruhy, a odběhl od stáda do křoví. Téměř hodinu jsme ho hledali zpocení, ale výsledek byl stejný jako při lovu nosorožce. Po hodině pátrání jsem to vzdal a s nejhorší náladou³⁶⁰ odjel do tábora. Cestou domu jsem zpozoroval několik kongoni a jednoho z nich postřelil. Moji společníci byli však natolik unavení, že se jim ztratil z dohledu. Téhož večera jsem vzkázal Abderrahamovi a Masajovi, že mají příští den jít hledat zastřeleného kongoniho a že jim dám 10 rupií, když ho najdou. Odjeli příští den ráno a já zůstal doma, protože mě stále bolel hrudník. Kolem desáté hodiny přišli Wakambové se zprávou, že našli žirafu, a tak jsme měli velkou radost. Osedlal jsem svou mulu a hned jsem se vydal na místo. Když jsem dorazil, uviděl jsem, že to nebyla statná žirafa, nýbrž to byla menší žirafa, kterou jsem střílel jako první. Jeden z černochoů, který tam náhodou byl mi řekl, že Abderrahman a jeho

³⁵⁸ jodoformová mast se využívá k dezinfekci

³⁵⁹ barva-barví – myslivecký název pro krev zvířete

³⁶⁰ Autor píše „schwärzesten Stimmung“- nejčernější nálada.

muži již odnesli hlavu a kůži žirafy. Ve skutečnosti nenechali supi skoro nic až na malé zbytky hrudníku, podle nichž jsem zjistil, že žirafa byla slabá. Z toho důvodu jsem pocítil mírnou hrůzu, že by to mohla být samice. Spěchal jsem tedy domů, kde jsem našel svou žirafu v naprostém pořádku, jen s ukousnutým nosem a jedním uchem, ale byla to zatoulaná samice, kterou jsem bohužel zastřelil místo samce. Radost se tedy mísila s nemalou dávkou strachu a obav, protože ačkoliv si to teď nikdo neuvědomoval, bude velmi obtížné trofej dostat ze země. Přesto mi Hübner sliboval, že to nějak zařídí, a tak jsem doufal, že se mu to podaří. Přesto jsem byl první dva dny stále vyděšený. Kromě toho našli naši lidé i kongoniho, kterého jsem včera zastřelil, takže jsem dostal i jeho. Během průzkumu chytili naši společníci i malého šakala, který byl sotva větší než moje ruka a velmi malou gazelu starou sotva dva dny, kterou okamžitě snědli. Co udělali se šakalem však nevím.

Ráno pětadvacátého jsem se vydal na pořádný lov, aniž bych si musel mazat hrud'. Vrátil jsem se na místo, kde jsem první den zastřelil mnoho kongoni a Pálffy svého nosorožce. Bylo ještě brzy ráno, když jsem dorazil na okraj prerie, kde se pohybovalo stádo Thompsonových gazel. Rychle jsem se k nim rozeběhl a viděl je po jejich přesunu, jak se pasou v blízkosti nejsilnějšího samce. Rychle jsem se skryl za strom a vystřelil, načež samce kulka trefila a rána mu začala krváčet. Během toho samec zmizel za stromem, zatímco stádo utíkalo pryč. Běžel jsem ke stromu a našel ho se smrtelným zásahem. Uviděl jsem, že je to velmi dobrý kus, ze kterého jsem měl velkou radost. Poté jsem pokračoval dál, ale po dlouhou dobu jsem v křoví nic nezahlédl, až jsem došel do stepi, kde jsem 19. ledna zahlédl 42 antilop³⁶¹. Nyní se zde páslo stádo zeber, na které jsem vystřelil, ale nepodařilo se mi žádnou trefit. Můj neúspěch mě velice zamrzl, jelikož jsem do teď žádnou zebra nezastřelil a velice jsem si to přál. Při této příležitosti jsem uviděl, jak zajímavě a s nekonečnou obezřetností se zebry pohybují. V čele šel vůdčí samec, za kterým šli ve vzdálenosti 2-300 stop dvě až tři zebry a několik dalších šlo asi 100 stop za skupinou samic. Když jsem procházel křovím, najednou jsem vlevo něco zahlédl. Zastavil jsem se za stromem a uviděl, že je to stádo antilop s vůdčím samcem. Bezstarostně a s důvěrou se pásli v křoví asi 50 stop ode mě. Dlouho jsem je pozoroval, až do doby, kdy jsem zvedl hlavu a uviděl, jak se ve vzdálenosti asi 120 stop ode mě blíží k antilopám mohutný samec impaly. Zamířil jsem a vystřelil na něj, samec se rozeběhl dopředu a asi po 20 stopách se zhroutil. Poté, co jsem k němu dorazil, se ukázalo, že je opravdu velmi statný a má krásně zakřivené rohy. Byl to první dobrý kus, proto jsem měl velkou radost. Antilopy mezitím zmizely a my jsme pochodovali dál směrem k hoře, která byla viditelná již z dálky. V tu chvíli

³⁶¹ Autor je označuje ve svých zápiscích pod slovem Eland.

jsem vpravo opět zahlédli zebry, rozeběhli jsem se za nimi, abychom je odřízli, ale podařilo se nám to až s posledními dvěma kusy. Nemohl jsem na ně vystřelit, jelikož obě byly samice.³⁶² Nakonec se jeden samec ze stáda zastavil velmi daleko a já vystřelil a trefil ho. Po zásahu jsem objevil krev a asi po půl hodině hledání jsme ho opět zahlédli. Přiblížil jsem se k němu na dostřel, načež jsem vystřelil a zaslechl, jak ho kulka zasáhla a on zmizel v křoví. Asi po půl hodině jsem ho znovu zahlédli. Kromě mého již postřeleného samce, zde byl ještě jeden. Netušíc, který je ten postřelený a který ne, jsem vystřelil na toho, který stál sám v křoví a on se zhroutil. Plný radosti jsem k němu spěchal, ale zjistil jsem, že jsem zastřelil zdravého a ten postřelený se už přibližoval na 300 stop ke zbytkem stáda. Začal jsem ho tedy pronásledovat. Téměř přes hodinu jsem se k němu stále nedostal na dostřel, a tak jsem to musel vzdát, jelikož jsem byl unavený. Šel jsem ke své skolené zebře, která byla již obklopena velkým houfem supů a marabu. Lehl jsem si za keř v naději, že supi znovu přiletí a já budu moci pořídit dobrou fotografii. Supi ale za žádných okolností nepřiletěli, takže jsem se po chvíli znechuceně zvedl a odešel.

21. 2. 1905 14. dopis

Protože se už stmívalo, spěchal jsem zpátky do tábora. Cestou jsem míjel louku, pokud se to dá tak nazvat, na které se pásli dva kongoni, ale byli příliš daleko. Podařilo se mi přiblížit doprostřed louky za trnitý keř, ale vzdálenost byla stále příliš velká. V tu chvíli se ti dva začali najednou přibližovat. Rychle jsem se schoval za křoví a když byli od mě asi 250 stop, vystřelil jsem na toho vzadu, který se následně zhroutil. Ten vepředu udělal široky oblouk a zastavil se na vzdálenost 300 stop, načež jsem na něj vystřelil a on se také zhroutil. Na tento pár jsem byl velice pyšný. Cestou domů byla už docela tma, ale najednou jsem před sebou uviděl běžet perličky a jednu z nich jsem trefil přímo ze sedla.

Dvacátého šestého jsem se brzo ráno vydal stejným směrem jako předchozího dne, ale vzal jsem to oklikou, protože jsem tam uviděl spoustu zvěře. Hned u laguny jsem na velkou vzdálenost spatřil stádo impal se statným samcem, kterého jsem před svítáním dvakrát minul. Pak jsem procházel dlouhou prérií a hustým křovím, kde jsem nezahlédli po dlouhou dobu nic než jen několik kongoni, na které jsem nestřílel, protože jsem už zastřelil maximální povolený

³⁶² Autor používá pojem Mutterstutaten.

počet 10 kusů. Nakonec jsem se vrátil do oblasti hor, kde jsem den předtím sledoval zastřelenou zebra. Tyto hory protínají souběžné rokly, které jsou v období dešťů plné vody, ale byly nyní zcela vyschlé. Jen v několika z nich se nacházely malé kaluže vody. Když jsem přecházel přes vyvýšeninu mezi roklemi, zahlédl jsem pod sebou zdatného samce impaly ve vzdálenosti asi 180 stop. V okamžiku, kdy jsem se chystal na něj vystřelit, uviděl jsem statné stádo impal s urostlým samcem, jak přichází k napajedlu z druhé strany. Sedl jsem si a čekal v naději, že se mi podaří dvojnásobný úlovek.

26.2. 1905

Najednou jsem pod sebou uslyšel podivný hluk, jako když si lidé povídají, a než jsem stačil přijít na to, co to je, vyřítíl se asi ve vzdálenosti 50 stop houf opic v čele s obrovským starým samcem. Bylo tam okolo osmdesáti paviánů. Zapomněl jsem na impaly a chtěl jsem zastřelit toho starého samce, když vtom se mu zřejmě znelíbilo něco, co udělal mladší jedinec v jeho skupině. Vyskočil dopředu a chytil toho mladého za krk a dal mu takovou facku, jakou jsem ještě nikdy neviděl. V tom momentu jsem nemohl vystřelit, protože by to bylo jako střílet na učitele. Zatímco se odehrávala tato bitka mezi paviány, došla jiná impala na břeh řeky a já na ní vystřelil jako na tu předešlou. Přecenil jsem však vzdálenost a střela ji nezasáhla. Poté jsem se rychle otočil k druhému samci a zastřelil ho, pak jsem mířil opět na toho prvního a znovu minul. Zastřelený samec impaly byl dobrý kus s krásně zakroucenými rohy. Opice se při zvuku výstřelu rozprchly a už jsem je nezahlédl. Pak jsem pádil dolu po cestě, kde byla dlouhá tráva, což je tady vzácnost. V tom momentu jsem zahlédl, jak asi 500 stop ode mě vykoukla z trávy voduška, ale hned zase sklonila hlavu a dál se v klidu pásala. S obrovským vzrušením jsem se k ní přiblížil a až poté jsem si všiml, že se ve vlnící trávě pasou další čtyři vodušky, z nichž jedna byla velice statná. Využil jsem trávy a velmi dobrého větru, díky čemuž se mi podařilo dostat se na 100 stop a chystal jsem se vystřelit. V tom momentu silný samec zmizel v kotlině. Proto jsem se rozhodl střílet z druhého nejlepšího místa. Střela ho zasáhla a celá skupina zmizela. Doběhl jsem k okraji velkého stromu a uviděl jsem, že na druhém svahu běží tři vodušky. Jedna byla mohutná, druhá velmi podobná té první a třetí byla o něco slabší. Zastavily se u keře uprostřed svahu a poté se začali vracet zpět, jak jsem doufal. Nastavil jsem zaměřovač na 300 stop a vystřelil jsem, ale střela letěla příliš nízko. Znovu jsem tedy vystřelil načež se statný samec prohnul v zádech a zůstal ležet s velkým zraněním. Další výstřel jsem namířil na druhého statného jedince a střelil ho tak, že se okamžitě oddělil od ostatních a utekl do křoví. Pak jsem ho zasáhl druhou ránou, načež se zraněním rozeběhl ke mně, ale když jsem se rozhodoval, zda ho střelím znovu, náhle se rozzuřil a v plném běhu po strmém svahu zmizel za

vrcholem. Běžel jsem se podívat k prvnímu zastřelenému samci a pak šel zkontrolovat i toho druhého střeleného. Když jsem došel ke křoví, kde zmizel druhý zastřelený kus, našel jsem ho mrtvého s dobře mířenou střelou. Byl to velmi statný jedinec, ale nebylo možné ho vzít ze svahu na okraj kopce.

Dnes jsem za nimi poslal Wakambu a Masaje a slíbil jim dvě rupie,³⁶³ když přinesou samce. Mezitím co jsem šel dolů, starý Súdánec na mě mával šátkem, a když jsem sešel k němu, ležel tam v trávě mrtvý prvně zastřelený samec. Po jejich odchodu jsem pokračoval dál v lovu a konečně jsem spatřil stádo gazel. Přispěchal jsem k nim, kde jsem se skryl za keř, ale v tom momentu se rozeběhly a zmizely za kopcem. Pronásledoval jsem je asi 200 stop, než jsem je opět zahlédl. Od stáda stáli odděleně dva samci blízko sebe a hlavami proti sobě. Jeden měl hlavu vzhůru a druhý ji měl skloněnou, a proto jsem na ně dobře neviděl. Dlouhou dobu jsem nedokázal určit, které tělo patří velké hlavě. Konečně jsem ho zahlédl “prásk“ statný samec utekl a na zemi ležel slabší kus. Byl jsem strašně naštvaný. Během cesty jsem v dáli zahlédl stádo vodušek a nyní začala velmi zajímavá honička přes step, která byla porostlá jen trávou. Vodušky se vzdalovaly ode mě a asi po hodině jsem se k nim dostal na dostřel. Bohužel kvůli horku jsem zastřelil slabého samce místo silného. Vydal jsem se tedy zpět do tábora. Cestou zpět jsme zahlédli dvě až tři elandy³⁶⁴ a najednou i celé stádo, které se od nás vzdalovalo. Slezl jsem z muły a vydal se skrytý za keřem k nim. Přiblížil jsem se na 150 stop a zamířil na silného jedince, vystřelil a on se zhroutil na zem. Poté jsem se vydal zpátky do tábora, kam jsem dorazil pozdě večer a velmi šťastný z dobrého lovu. Měl jsem velkou radost, když naši lidé našli zastřeleného silného samce vodušky, který byl docela veliký. K tomu nám přátelští černoši přinesli i zebrou, která byla zastřelena 25., takže jsem dostal i ji.

Ráno dvacátého sedmého jsem se chtěl vydat opět brzo ven, ale pocítil jsem únavu, a tak jsem si ještě chvíli pospal. Poté jsem se vydal na lov a hned na začátku jsem nezahlédl nic kromě kongoni. Najednou jsem uviděl velmi daleko početné stádo kongoni a mezi nimi šest žiraf se zdatným samcem. Pronásledování bylo nemožné, kvůli velkému počtu kongoni, kteří byli všude v křoví. Poslal jsem tedy masajské chlapce velkým obloukem kolem, aby nahnaly žirafy ke mně, protože byl dobrý vítr. Náš plán se nepovedl kvůli hloupým kongoni jež vyděsili žirafy, které utekly špatným směrem. Jak jsem již zmínil, cítil jsem se unaveně a vyčerpaně, a proto jsem to vzdal a vydal se zpět do tábora. Cestou zpět jsem zpozoroval několik kongoni,

³⁶³ Rupie je název národní měny v Indii, Pákistánu, na Srí Lance, v Nepálu, na Mauriciu a Seychelách a také Indonésie a Malediv.

³⁶⁴ Další pojmenování antilopy losí.

když v tom mě Mahmud zatahal za ruku a ukázal doprava, kde mezi keři stála statná impala, na kterou jsem okamžitě vystřelil. Pak jsem se vydal do tábora, aniž bych cokoliv dalšího zahlédl.

Ráno osmadvacátého jsem byl natolik unavený, že jsem se rozhodl si vzít den volna, ne proto abych se vyhnul lovu, ale proto abych si pořádně odpočinul. Zůstal jsem celý den ve stanu a ležel v křesle a psal. Kemp je umístěn na velmi krásném místě, ale voda je hrozná a chutná jako by byla převařená a následně filtrovaná přes všelijaké nevýslovné věci. Pálffyho mula umřela a černoši byli líní ji uklidit, a tak na prudkém slunci začala zdechlina znečišťovat vzduch tím nejhorším způsobem. Zítra chceme přesunout tábor, myslím že už je nejvyšší čas. Z naší skupiny mají tři Somálci a dva Masajové vysokou teplotu. Jelikož Ali chytře ztratil klíče od naší lékárničky, musel jsem ji tedy otevřít zezadu abych mohl pomoci nemocným. Jeden z našich nosičů z kmene Wakamba jménem Mse je tak trochu blázen, jelikož si občas dává peří za uši a na hlavu a pak skáče po celém táboře jako šílenec, řve a zpívá, což je nesmírně vtipné. Jsem celkově ochromený, protože na pravém prstu mám vředy (puchýře), které velice bolí a při střelbě mě to obtěžuje. Zapomněl jsem zmínit, že jednou z charakteristických vlastností našich Wakambů jsou špičaté horní řezáky, což jim dodává zvláštní vzhled, podobný mladým psům. Hübner odjel do Voi³⁶⁵, kde má nějakou práci, a ještě dnes se má vrátit. Čekali jsme na něj s velkým napětím, protože chceme odsud odjet, jelikož se nám tu v táboře přestalo líbit. Dorazil večer a okamžitě dostal zprávu, aby se druhý den dostavil na stanici Simba a další noc odjel na stanici Athi-River³⁶⁶ na pravé[?] Athi-Plains.³⁶⁷

2.3. 1905 15. dopis

Ráno dvacátého devátého se celá karavana vrátila na stanici Simba, samozřejmě přímou cestou, zatímco my jsme zvěř hledali napravo i nalevo. Jakmile jsme opustili tábor, uviděl jsem na stromě sedět velkého marabu, a protože je povoleno je střílet, vystřelil jsem po něm. Nakonec jak se zdálo jsem ho neseštelil, protože zůstal ležet na vršku [.....] a tak ho můj Masaj musel sundat. Sundal ho klackem, proti čemuž prudce protestoval. Potom co úlovek spadl sebral jsem ho a předal Masajovi. Pak jsem pokračoval v lovu, ale po dlouhou dobu jsem nic nezahledl. Najednou jsem uviděl pár kongoni a za nimi pořádného samce Grantovy gazely. Kvůli kongoni se k němu nedalo přiblížit, a tak jsem si lehl za spadlý strom na břicho a čekal. Kongoni

³⁶⁵ Voi je město v Keni. Je jedním z měst, kterým vedla železní trať z Mombasy k Victoriiným vodopádům.

³⁶⁶ Athi-River je město v Keni. Je dalším z měst, přes které vedla železní trať z Mombasy k Victoriiným vodopádům.

³⁶⁷ Athi-Plains jsou pláně poblíž města Athi-River.

začali být neklidní a taktéž i Grantova gazela a já už v duchu viděl, jak utíkají pryč. V tom momentu se Grantova gazela rozeběhla, oběhla kongoni a pak pozvolna proběhla kolem mě. Nakonec se zastavil na více než 200 stop ode mně a já vystřelil a zasáhl svůj cíl. Byl to velmi statný samec, což mě velice potěšilo. Během střelby mi utekly dvě impaly, které jsem poté sledoval, ale bohužel jsem je už nezahlédl. Poté co jsem vystoupal na vrchol kopce, zahledl jsem opodál pštrosa, na kterého jsem vystřelil, ale nezasáhl ho, jen polekal. Pokračoval jsem tedy dál, když v tom na mě přišla strašná únava a musel jsem si sednout. Po chvilce odpočinku jsem sedl na mulu a vydal se do tábora³⁶⁸ v Simbě. Cestou jsem zahlédl ve stádě kongoni pakoně a pronásledoval ho s nevelikým západem a po prvním neúspěchu jsem to vzdal a odjel do tábora. Poté co jsem dorazil, tábor byl už postavený, lehl jsem si a prospal celé odpoledne. V tu dobu jsem byl už natolik odpočatý, abych se mohl zúčastnit malého pohoštění, které jsme měli ten večer s dalšími dvěma Němci. Byli jimi von Bronsart, vlastně baron Bronsart von Schelledorf, synovec bývalého pruského ministra války a velmi mladý Büeschel, [?] pan Liesegang. Bronsart je Mauvais-Sujet³⁶⁹, jež je známý po celé východní Africe, kvůli svým různým podvodům, které provozuje. Proto nemůže žít ani v Německu, ani v jeho koloniích, ani v žádném zdejší městě, ale potlouká se po Veldtu³⁷⁰ a živí se podvody na lidech. Přitom je to chytrý, vtipný a neuvěřitelně zábavný člověk, který má svým [.....]. Jeho společník je opilý chudáček, který není ničím jiným než Bronsartovým trnem. Seděli jsme spolu a popíjeli až do pozdních hodin.

Další den jsem oběd snědl ještě s chutí, ale hned poté jsem měl vysokou teplotu. O půl druhé jsem si naměřil teplotu 38,6 a velice neklidný jsem si lehl do postele ve stanu. Znovu jsem si teplotu změřil o půl čtvrté a ta stoupla na 39,8. Jelikož jsme večer odjížděli, šel jsem do čekárny ve staniční budově, kde jsem si lehl po podání fenacetinu.³⁷¹ Neustále piji hodně čaje s citronovou šťávou, abych se pořádně potil, protože když je pot, je horečka vlastně neškodná. Proto jsem si lehl do postele úplně oblečený a přikryl se třemi vlněnými dekami a Pálffyho silným zimním kabátem. Přestože jsem se velmi potil, měl jsem pocit, že teplota stále stoupá. V osm hodin jsem naměřil 40,8. I přestože jsem na nic nemyslel a cítil se naprosto klidný pociťoval jsem, že teplota znovu stoupá a v deset hodin se zvýšila na 41,6. Potom jsem měření

³⁶⁸ Autor tím myslí do tábora.

³⁶⁹ Mauvais-Sujet je francouzské slovo, jež znamená nečestný nebo opovržením hodný člověk.

³⁷⁰ Veldt je typ široce otevřené venkovské krajiny v jižní Africe. Zejména se jedná o rovinatou oblast pokrytou trávou nebo nízkým křovím, zejména v zemích Jižní Afriky.

³⁷¹ Fenacetin se využíval v medicíně jako analgetikum a antipyretikum pro lidské i zvířecí subjekty již od roku 1887.

vzdal, kvůli neustálému pocení a také jsem se cítil velmi špatně a napůl spal. V půl dvanácté jsem konečně začal trochu usínat, což se mi do této doby nedařilo. Ve tři hodiny ráno přijel z jihu od Mombasy vlak, který nás měl odvézt na nádraží Athi-River. Byl jsem v polospánku se slabostí a s teplotou 40, 6. Po příjezdu vlaku mi pomohli do kupé, kde jsem si okamžitě lehl a spal až do stanice Athi-River. Tam jsme vystoupili a já si lehl na lavičku, jelikož čekárna byla obsazena. Naštěstí tam byl euroasijský doktor, který nebyl zaneprázdněn chytáním lvů, a tak jsem byl přesunut do čekárny. Okamžitě začal s vyšetřením, jelikož horečka byla vysoká a já doposud nevěděl, jak ji snížit, což bylo velice nepříjemné. Po celý den se moje teplota pohybovala přes 40. Cítil jsem se slabě a otupěle. K večeru horečka opět stoupla, ale lékař nedokázal říct z čeho. Z toho důvodu jsem nemohl vůbec spát, a proto mi dal morfium, které mi taktéž moc nepomohlo. Noc nebyla vůbec příjemná, ale protože jsme byli v oblasti s vyšší nadmořskou výškou bylo díky bohu chladněji. Ve stanici byla voda z filtru velmi studená, což bylo nepopsatelné osvěžení. Vlára zařídila na každé stanici filtr, takže všude dostanete čistou vodu. I po podání morfinu jsem se stále necítil dobře.

Ráno prvního února byla teplota stejně vysoká jako předešlý den a stále se držela na čtyřicítce. Protože jsem od poledne třicátého nic nejedl kromě vody, byl jsem slabý jako moucha, nemohl se pohnout ani v posteli. K večeru jsem byl trochu klidnější, takže jsem se mohl klidně vyspat celou noc. Druhý den ráno horečka konečně ustoupila, ale byl jsem natolik slabý, že jsem si to nedokázal uvědomit. V osm hodin přijel vlak, kterým jsem měl jet do Nairobi. Naštěstí vagon, do kterého jsem měl nastoupit, zastavil těsně před nádražní budovou, takže jsem to neměl do kupé více jak deset stop, a přesto mě Pálffy, Huebner a lékař podpírali nebo ze tří čtvrtin nesli. V kupé jsem si hned lehl a byl jsem tak slabý podobně jako při mořské nemoci, že jsem si myslel, že se zblázním. Po příjezdu do Nairobi bylo samozřejmě nemožné, abych se sám dostal ven, a tak mi z nemocnice museli přivést nosítka a odnést mě do hotelu. V hotelu Norfolk, kde jsem měl být ubytovaný mě uložili do postele a poprvé od třicátého ledna jsem si vzal Beaftea³⁷² a další extrakty, které zlepšili můj stav. Jelikož jsem už neměl horečku, cítil jsem se mnohem lépe i po psychické stránce, měl jsem pocit, že mám víceméně všechno, co jsem potřeboval. Třetího dne jsem se po klidném a dobrém spánku cítil v lepší kondici, ale stále jsem byl příliš unavený na to, abych se mohl, jakkoliv hýbat. S velkými obtížemi jsem byl převezen do jiného a lepšího pokoje, kde byla pohodlnější postel. Celý den jsem jen jedl a stále nabíral více síly. Doktor Cork přišel do hotelu se mnou a bydlel ve stejném pokoji. Čtvrtého dne jsem se cítil natolik dobře, že jsem si odpoledne na dvě hodiny lehl na verandu před svým

³⁷² Beaftea znamenalo asi polévku nebo jiný pokrm.

pokojem. Teshemaker a Mitschel³⁷³, kteří tu jsou také, mě pravidelně navštěvují, což je velice příjemné. Odpoledne mě přišli navštívit také pan Kirkland a Stirling³⁷⁴, což pro mě bylo velikým rozptýlením. Společnost doktora Corka mě přestává těšit, protože stále bydlí v mém pokoji a neustále si bere injekce. Tvrdí, že je to chinin³⁷⁵, ale já mám podezření, že je to morfiu, protože v noci tolik lapá po dechu a ráno, když se probudí tak koulí očima. Dnes jsem si dal velmi horkou koupel, která byla velmi příjemná.

Pátého února jsem se probudil brzy ráno po velmi vydatném spánku, ale došel jsem do bodu, kdy už jsem nechtěl déle zůstat v posteli. Odpoledne jsem tedy vstal a šel se asi na půl hodiny projít. Moc jsem se tu nevyznal, tak jsem se nechal zlákat a došel jsem skoro až na nádraží, které bylo trochu dál. Cestou jsem se zastavil v hotelu Masonik, kde bydlí Mitschel a Teshemaker. Chudák Mitschel také onemocněl a ležel v posteli s horečkou. Poté, co jsem s ním chvíli poseděl a posilnil se vývarem, jsem se odpotácel zpět do hotelu. Přestože mě tento první pohyb po týdnu velmi potěšil, byl jsem rád, že jsem se vrátil do hotelu a ulehl do postele.

³⁷³ Teshemaker a Mitschel byli spolucestující na lodi z Terstu do Mombasy. Tyto informace se dovídáme z časopisu Les a lov, kde je přeložená část deníku Johanna Nepomuka Pálffyho. Byl to přítel a společník na Kinského lovecké výpravě.

³⁷⁴ Kirkland a Stirling jsou v této části poprvé zmíněni a dál nich Kinský už nepíše.

³⁷⁵ Chinin je alkaloid využívaný proti malárii. S jeho pomocí se dá léčit srdeční arytmií, křečové žíly, pomáhá při léčbě hemoroidů a slouží i k léčbě alkoholismu a jako lék při nachlazení.

14. Resumé

The present thesis explores two themes, wild game hunting and orientalism. Both topics are still relevant today. Today the big debate is the protection of endangered animals, but we should remember that in the past hunting meant something different. The first to create reserved forests in which hunting and the use of the forest was governed solely by the will of the monarch were the kings of France. From the 13th century onwards, these powers were extended to feudal lords and communes, who held special licences called regalia. Among the first to see hunting as a sporting activity to measure strength was Emperor Maximilian I (1459-1519). In the Renaissance and Baroque periods, nature and the landscape where the monarch and nobility hunted were seen as a place to be shaped by man. It was therefore to become his submissive tool to improve it. Like war, hunting was seen as preparation for combat with arms and physical hardening, which in time turned the medieval knight into the Renaissance courtier. Hunting activities included courtly festivals, which were very expensive and lavish. Hunting was a favourite means of these productions for the nobleman, at the centre of which he himself stood. In the age of absolutism, hunting became a political factor, a representation of the court and the gravitas of the state.

For the nobility, hunting was a great symbol of their power and their clear position in society. From the mid-19th century onwards, their hunting rights were gradually abolished and the nobility lost one of its symbols of power and superiority. Yet they found a way to compensate for the loss of hunting rights in the 19th century. Many nobles in the second half of the 19th century and the first half of the 20th century traveled to foreign countries around the world to hunt.

Although hunting African wild game seems barbaric today, in the second half of the 19th century and throughout the 20th century hunting was seen as a sporting and recreational activity for the aristocracy and the wealthy. What could hunting mean to men then? It was seen more as a sport, an escape from everyday mundanity or simply a symbol of male masculinity. This is one of the main questions that this thesis will try to explain with the example of the hunting expedition of František Kinský and Johann Pálffy.

The second question is what was the contemporary view of European travellers and hunters on indigenous peoples, culture and everything related to it in the context of the methodology of critical deconstruction of Orientalism as presented by Edward Said. This section will discuss the perceptions and views of the Orient, or in this case the African continent,

from the perspective of Count Kinski, Pálffy and other travellers who headed for Africa. How do oriental and African countries and populations were imagined by European travellers? In what ways were they influenced by colonial discourses in their perception of foreign cultures? How did they think about them after their visit?